

NƏBİ XƏZRİ

SEÇİLMİŞ ƏSƏRLƏRİ

İKİ CİLDDƏ

I CİLD

M.F.Axundov adına
Azərbaycan Milli
Kitabxanası

“LİDER NƏŞRİYYAT”
BAKİ-2004

*Bu kitab "Nəbi Xəzri. Seçilmiş şeirlər, poemalar və pyes.
Üç kitabda, I-II kitablar" (Bakı, XXI – Yeni Nəşrlər Evi, 2002)
nəşri əsasında təkrar nəşrə hazırlanmışdır*

894.361'1 - dc 21

AZE

Nəbi Xəzri. Seçilmiş əsərləri. İki cildə. I cild. Bakı, "Lider nəşriyyat", 2004, 248 səh.

Müasir Azərbaycan poeziyasının tanınmış nümayəndələrindən olan Nəbi Xəzrinin bu kitabına xalq şairinin müxtəlif dövrlərdə qələmə aldığı şeirlər toplanmışdır. Ana torpağa bağlılıq, vətənpərvərlik, insana xas ən saf duyğuların tərənnümü – Nəbi Xəzri poeziyasının başlıca gücü-qüvvəti bundadır.

Lirik qəhrəmanın fəal həyat mövqeyi, hadisə və faktların sənətkarlıqla mənalandırılması, məzmun təzəliyi və forma mükəmməlliyinin təbii təqdimi kitabdakı şeirlərdə dolğun bədii əksini tapmışdır.

ISBN 9952-417-19-3

© "LİDER NƏŞRİYYAT", 2004

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

İLHAM ƏLİYEVİN

**"Azərbaycan dilində latın qrafikası
ilə kütləvi nəşrlərin həyata
keçirilməsi haqqında"**

12 yanvar 2004-cü il tarixli sərəncamı
ilə nəşr olunur və ölkə kitabxanalarına
hədiyyə edilir

NƏBİ XƏZRİ KƏHKƏŞANİ

Yer kürəsində həyat həm üfüqi, həm də şaquli istiqamətdə yayılmışdır. Yer qabığı səthindən üç min metr dərinliyə qazılmış quyular vasitəsilə o mühitdə yaşayan bakteriyalar aşkar edilmişdir.

Yer səthində (torpaqda, suda, havada) və atmosferin yuxarı qatlarında mikroorqanizmlərə rast gəlinir. Yer səthinin üfüqi istiqamətində canlı aləm (suda, suda-quruda, quruda yaşayanlar) həyat sürür.

Deməli, İlahinin yaratdığı canlı aləm əlverişli mühitdə həm yerin dərinliklərinə, həm də göyün ənginliklərinə doğru inkişaf edir.

Buna uyğun olaraq insan təfəkkürü də nəinki Yer kürəsi, həm də kainat istiqamətinə yönəlir. İnsan düşüncələrinin əhatə dairəsi elmi-texniki tərəqqi işi ilə birgə genişlənir, yüksəlir, zaman və məkan daxilində məntiqi ardıcılıqla inkişaf edir.

Nəbi Xəzri də müasir bəşəriyyətin tərkib hissəsinə daxil olan poetik təfəkkürlü bir şəxsiyyətdir. Ona görə də şairin poeziyasında həm doğma torpağa bağlılıq, həm də yerdən kainata nəzər salmaq qabiliyyəti vardır.

N.Xəzri yaradıcılığı üfüqi istiqamətdə bütün Azərbaycanı, Azərbaycan xalqını və onun ardınca dünya xalqlarını əhatə edir. Bu onun poetik yaradıcılığında qabarıq şəkildə öz əksini tapır.

N.Xəzriyə görə, azərbaycanlılar da bəşəriyyətin tərkib hissəsinə daxil olmuş yaxşı insanlardır. Bəşəriyyətdən təcrid edilmiş insanlar çıxdadırlar, həm də onlar qismən vəhşiliyi özlərinə həyat təzi seçmiş canlılardır.

Şairin poetik yaradıcılığında sırf azərbaycanlılıqla yanaşı, bəşəriyyət də mühüm yer tutur. Bizcə, buna səbəb Nəbi Xəzri təbiətinin Azərbaycan mühitində yoğunlaşması, şairin dünya təcrübələrindən bəhrələnməsi və onların hər ikisinin bioqaynaqlanmasının nəticəsidir.

N.Xəzri yaradıcılığı Azərbaycanın saf mühitində yetişməklə bu mühitdə cəmləşib qalmamış, doğma Vətənin sərhədlərindən çox-çox uzaqlara doğru istiqamətlənmişdir.

Azərbaycanın xalq şairinin poeziya səsi Asiya, Avropa, Afrika, Amerika qitələrinə yayılmış və öz oxucularının yaddaşına həkk olunmuşdur.

Nəbi Xəzrinin poetik təfəkkürünün məğzində qloballıq durur. O qloballıq elə sadəliklə və poetik ustahqla oxucuya çatdırılır ki, oxucu onlardan mədəni qida olaraq fikri ərşə doğru ucalır. Burada şairin ustalığı yer səthində bir qarış Gölün (Göy Gölün) suyunu kainatı özündə əks etdirən global miqyaslı aynaya və ya Azərbaycanda bitən hər hansısa bir möhtəşəm ağacı (Gəncə çinarını, xan çinarı, platanı və ya sırğalı çinarı) dar gündə bəşəriyyətin hər bir üzvünün istinad obyektinə çevirməsidir.

Həyatda hər bir insanın başına yaşla əlaqədar müəyyən hadisə gələ bilər. Məsələn, insanın gözü kor ola bilər, yaxud təqəddür düşdü-yündən, sərbəst yeriyə bilmədiyindən hər hansısa bir əsaya və ya dayağa ehtiyacı ola bilər. Belə halda şair yıxılmaq ehtimalı olan insana dayaq nöqtəsi çinarı, gözləri kor olana yeni göz – kainat aynasını – gölü nişan verir. Lal olduqda isə şair Xəzər dalgalarının dili ilə danışmağı üstün tutur. Bütün bunlar onun daxili dünyasının poetik inikasıdır, şairin dara düşə biləcək insanlara verdiyi məsləhətdir. Fikir dünyasının zəngin xəzinəsi ancaq müdriklərə xasdır.

Nəbi Xəzri ana torpağa bütün varlığı ilə bağlıdır. Bu bioloji bağlılıqda insana xas olan ən saf duyğular durur. Onlardan biri də Vətəni sevməkdir, vətənpərvərlikdir. Vətənpərvərlik isə üstündə həyata gəldiyin, ayaq tutub yeridiyin, ilk dəfə gözünü açarkən baxdığın, qidalandığın, gözəlliyindən mədəni zövq aldığın, insanları ilə birgə yaşayıb yaratdığın dünyadır. Həyat vətənpərvərsiz, vətənpərvərlik isə həyat-sız ola bilməz.

Bu baxımdan da Nəbi Xəzri vətənpərvərliyi özünə həyat meyarı kimi, insanların daxili aləminin özəyi kimi götürmüşdür.

N.Xəzri şerinin iki misrasında onun vətənpərvərliyinin canı, qanı, döyünən ürəyi, dərin düşüncəsi cəmləşmişdir. O yazmışdır:

...Şair Nəbi son nəfəsdə

Bu torpağı qucub gedər!

Bu iki misra şairin torpaq qədri bilməsinə, ona minnətdar olmasına və son nəfəsində ana torpağı bağrına basacağına, qucağına şair sözü

verir. Bu söz hər birimizə, bu torpağa sadıq olanların hamısına, o cüm-lədən də mənə aiddir. Çünki Vətənə sadıq olan hər bir şəxs son nə-fəsdə ana torpağı qucub getməlidir. Vətən torpağını qucmayıb dünya-dan gedənlər doğma torpağa yaddırlar.

Burada görkəmli yazar Anarın müdrik Dədə Qorqudun dilindən dediyi: – Əgər torpaq becərilmiş, onu qorumağa dəyməz; əgər qoru-mursansa, becərməyə dəyməz, kimi dərin mənalı, çoxəhatəli və san-ballı fikri yada düşür.

Torpağı becərməli, qorunmalı və son nəfəsdə torpağa sədaqət, əla-məti olaraq onu qucub getməlisən. Əgər sən torpağı qucmasan, torpaq rəngini dəyişərək qaralacaq və səni öz qaralmış torpaq ağuşuna ala-caqdır.

Nəbi Xəzri görüşlərimizdən birində dedi ki, biz keçmişə – tarixə qayıtmamalıyıq. Biz tarixi bu günə gətirməli və müasir düşüncə tər-zindən ona baxmalıyıq. Bu səbəbdən də Nəbi Xəzri “Torpağa sancıl-mış qılinc” və “Burla Xatun” pyeslərini on üç əsr bundan öncədən bu günə – XX əsrin ikinci yarısına köçürmüşdür.

Məlumdur ki, son on illər ərzində Azərbaycan Respublikasının başına çox bəla gəlmişdir. Bu illərdə Azərbaycanın mərd oğullara, müdrik insanlara, bütün varlığı ilə vətənpərvər övladlara ehtiyacı ol-muşdur. Bunu dərinədən dərk edən şair tarixi həqiqətlərdən istifadə edərək xalqımızda vətənpərvərlik hissini, torpağa sədaqəti aşılایır və onu poetik dillə alovlandırır.

Şairin bu iş üslubunda üç önəmli cəhət vardır. Onlardan biri tari-ximizin 1300 illik yazılı yaddaşına – “Kitabi-Dədə Qorqud”a yeni can, yeni məzmun vermək; ikincisi, xalqın yaratdığı bu əsərlə müasirləri-mizi yaxından tanış etməklə yanaşı, həm də onu təbliğ etmək; üçün-cüsü isə, müdriklərin Vətənə sədaqət yolunu bugünkü nəsillərə açıq-lamaq.

N.Xəzri tariximizin ən parlaq səhifələrini bu günə gətirməklə öz yaradıcılıq missiyasını tamladığını və ona yeni həyat arxası ver-mişdir.

N.Xəzri öz poetik yaradıcılığına dərin fəlsəfi izahat verərkən deyir ki, hər hansı bir əsər (şeyr, poema, pyes və s.) şairin təfəkkürünə daxil olursa və orada təcridən yetişərək püxtələşirsə o, şairin öz malıdır, öz təfəkkür məhsuludur. Təfəkkürdə yetişərək kağıza köçürülmüş əsər yalnız müəllifin deyil, xalqın, oxucuların malıdır.

Belə əsərlər işıq üzü gördükdən sonra müəllifdən ayrılaraq ondan asılı olmadan öz həyatını yaşasa da, heç də müəllifi əsərdən, əsəri isə müəllifdən tam ayırmır.

Hər bir əsərin yaşadığı müddətdə o əsəri yazmış şəxsin təfəkkür məhsulunu özündə yaşadır, müəllif dünyasını dəyişdikdə isə onsuz ömür sürər. “Dədə Qorqud” da, Nizami Gəncəvinin “Xəmsə”si də, Nəsirəddin Tusinin ulduzlar dünyası da onlarla dünyaya göz açsalar da, yaradıcıları ilə öz həyatlarını şərəflə yaşayırlar.

Bir neçə il öncə biz Nabranda olarkən 22-23 yaşlı bir cavan oğlan dövrü mətbuatda dərc olunmuş beş-on şeyri ilə onun-bunun qabağına qaçır və “Mən şairəm” deyərək döşünə döyürdü. Hələ şairliyin nə oldu-ğunu dərk etməyən bu gənc döyərək döyərək sinəsini qabartmaqdan başqa faydalı bir iş görmürdü.

Son vaxtlar dəlbadal nəşr edilən şeyir kitablarına müraciət etdikdə mən orada yadda qalan və poetik vurğusu olan ciddi bir yazı tapa bil-mirəm. Lakin belə şeyir kitablarının müəllifləri həyatda özlərini çox şux tutur, başı buludlara dəyir və bəzən də içi hava ilə doldurulmuş qovuqlar kimi ayaqları yerdən üzlərək havaya qalxırlar.

Bu qəbildən olan şairlərin bir çoxu ətraflarında kök salmış Nizami Gəncəvi, Füzuli, Şəhriyar, Hüseyn Cavid kimi klassikləri görmür və onların əsərlərinin məzmunundan xəbər tutmurlar. Buna görə də cəmi qırx gün ömrü olan efemer şairlər meydana gəlir və poeziya bostanına ziyanlı toxum səpirlər. Bu qəbildən olan şairlərin yaratdığı toz-du-mana bir qrup aşağı səviyyəli oxucuların gözüne kül atılır, onlar Azər-baycanın poeziya möhtəşəmlərindən müvəqqəti də olsa uzaqlaşdırı-lırlar. Lakin müasir dövrdə gəldi-gedər şairlərin başı üstündə dayan-mış tanınmış şairlərimiz onları layiq olduqları istiqamətə yönəldirlər.

Belə qüdrətli şairlərdən biri də Nəbi Xəzridir. Nəbi Xəzri bir şair kimi Azərbaycan poeziyasına səssiz-səmirsiz və həm də vaxt baxı-mından uzun illər ərzində daxil olmuş, kök salmış və təcridən özünün layiqli yerini tutmuşdur. Nəbi Xəzri Azərbaycan poeziyasına ehtiyatlı addımlarla, yazacağı əsərləri beyin süzgəcindən keçirər-keçirər, poetik fikirləri ağıl xəlbirində ələyə-ələyə, söz dünyasının incilərini seçə-seçə, məntiq qatları karvanında hər bir ifadəyə layiqli yer tapa-tapa gəlmişdir.

Şairin poeziyası Azərbaycan şeyir dünyasının şirəsindən bəhrələ-nərək özünə əsilli-köklü bir yer tapmışdır. Bu səbəbdən də Nəbi

Xəzri Nizami poeziya bayrağı altında özünəməxsus Nəbi Xəzri poeziya bayrağını sancmışdır.

Mən şair ruhlu xalqımızın ləyaqətli oğlu Nəbi Xəzrinin poeziyasını sevir və onun müəyyən məqamlarını təhlil etməkdən mənəvi zövq alıram.

Poeziyadan danışmaq, ona öz oxucu münasibətini bildirmək daim mənə mənəvi qida vermiş və təfəkkür dünyamı zənginləşdirmişdir.

Mən N.Xəzri poeziyasına müraciət etmiş, son həddə "Xuda Nəbisi", "Bahar köklü xəzan" və "Qəm dəftərini oxuyarkən" adlı publisistik yazılarla çıxış etmişəm. Bu yazılar mənim bir oxucu kimi şair Nəbi Xəzriyə olan razılığım kimi qəbul edilməlidir.

Budaq Budaqov
Akademik

SÖZ

Əzəl başdan açarıdır sirlərin,
Öz gücünü ürəklərdən alar söz.
Ümid verər, sevinc verər, qəm verər,
Müşkül olan dərdə çarə qılar söz...

İlk həmdəmdir, ilk silahdır hər kəsə,
Əgər ki, o saf poladdan deyilsə.
Hər kəlməsi öz yerində deyilsə,
Qılınclardan daha kəskin olar söz.

Söz ucaldar bu cahanda insanı,
Əzizləyər bu cahan da insanı.
Vaxt olar ki, bircə anda insanı,
Əlli ilin hörmətindən salar söz.

Çalış, Nəbi, gecə-gündüz yarat sən,
Bəd sözləri öz sinəndən yar, at, sən.
İnci seçib, dürr toplayıb yaratsan,
Səndən eldə bir nişanə qalar söz.

1944

ÇİÇƏK

Bu gün gözlərimə deydi bir çiçək,
Yarpağı bəzəkli, rəngi səhərtək.
Onu mən uzaqdan görürkən, düzü,
Qopdu dodağımdan "gözəldir" sözü.

Mən ona yanaşıb baxdığım zaman,
Özüm də sözümə oldum peşiman.
Demə, saxta gülmüş o zərif çiçək,
Yarpağı bəzəkli, rəngi səhərtək.

Canlandı qarşımda, nurani üzlü,
Əziz, mərhum babam dodağı sözlü;
Elə bil söylədi yenidən bu an:
"Zahirə aldanma baxıb uzaqdan".

1944

KİM DEYƏR?

Dəyəndə gözümə o qız, o afət,
Qəlbimi dindirən lal baxışıdır.
Gəlir sıxıntılar...

Gedir cəsarət...
Bəlkə də görüşdən xəyal yaxşıdır!

Lakin onu bir an görməyəndə mən,
Sönüb gözlərimdə qaralır cahan.
Yenə də ağrılar qopur ürəkdən,
Deyirəm: əzizim, gəl, gəl, hardasan!

Kim deyər, nədəndir bu ağrı, sızı,
Niyə izzətlər keçirir ürək?
Eşqimin sultanı – o gözəl qızı
Həm görmək istəyəm, həm də görməmək.

1945

KUZƏ

Noldu, ehtiyatsız yenə dolandın,
Bulaqda kuzəni sındırdın dünən.
Sonra baxıb ona hayıfılandın,
Bir ağrı hiss etdim ürəyimdə mən.

Sənin yadımdamı, mən ki, bir zaman,
Vermişdim sevgimi sənə ərmağan.
Onda de, ey gözəl, bu kuzə kimi,
Sındırdın eşqinlə vuran qəlbimi.

Nədir mənə dolu bu əsrar görən?
Cansız bir kuzəyə acıyan insan,
Azacıq bir ağrı duymayır nədən,
Sevən bir ürəyi sındıran zaman?!

1944

YADINA DÜŞSÜN

Hər gün küçənizdən keçdiyim zaman,
Eyvana çıxdığın yadına düşsün.
Bahar axşamları tər bənövşəni,
Köksünə taxdığın yadına düşsün.

Ürəyim gəlmir ki, qınayım səni,
Belə tez unutmaz sevən sevəni.
Axşam bulaq üstə gözləyib məni,
Yollara baxdığın yadına düşsün.

Sərin meşə yolu nura boyandı,
Sən getdin, ürəyim atəşə yandı.
Kəsdiyin peymanı, verdiyin andı
Daşlara çaxdığın yadına düşsün.

1953

DİNLƏ TƏBİƏTİ

Məst olsan meşənin şirin sözüylə
Könlündən nə böyük sevinclər axar.
Bəlkə bir maralın ala gözüylə,
Sənə bütün gözəl təbiət baxar.

Yatsan göy çəməndə,
göy otlar üstə,
Alacaq dövrəyə lalələr səni.
Dinməzsən, baxarsan qulağı səsdə,
Təbiət, gözəllik lal eylər səni.

O göl sahilinə gələn qıza bax,
Sanki budaqlar da ona əl edir.
Nə qədər gözəlsə bu meşə, bu dağ,
İnsansız təbiət yetim kimidir.

1956

HAY VERİN, GÖZƏLLƏR!

Yetimdir dünyada
Kim qalsa yalqız,
Aylara çevrilir
Gün aram-aram.
Vaxt vardı siz məni
Axtarardınız,
İndi mən axtarıb
Sizi tapmıram.

Hay verin gözəllər, hara getdiniz?
Vurub ürəyimə yara, getdiniz!

Sükutu nəğmə tək
Durub dinlərəm,
Həsrətəm xoş söhbət,
Xoş qılıq üçün.
Bir zaman görüşə
Tələsənlərim,
Niyə tələsdiniz
Ayrılıq üçün?

İllər saçlarıma
Yağdı qar kimi,
Yoxsa çiçəklər tək
Siz də soldunuz?
Bəlkə də köçəri
Dumalar kimi,
Ayrı ürəklərə
Uçub qondunuz?

Yox, yox, incimirəm
Bu gün heç kimdən,
Mənə bəxş etdiniz

Göyü, yeri siz!
Şikayət etmirəm
Öz taleyimdən,
Sizsiniz taleyin
Əsil nuru, siz!

Hayana getsəniz parlayın, yanın;
Böyük tarixi var ötən hər anın!

16-17 dekabr 1999

GÖZƏL QOCALIRSA...

O, gəldi, baxışlar
Qəmli, pərişan.
Baxdım, ürəyimdə susdu fəryadım.
Onu yuxu kimi gördüm bu axşam,
Fəqət gördüyümə mən inanmadım!

Saçlar ağ xəyaldı
Çiyini uzununu,
Üzündə qırıqlar naxış-naxışdı.
Ancaq gözlərindən tanıdım onu,
Həyat tək gözlərə toxunmamışdı.

Günlər ilə dönüb
Səf-səf düzəldi,
Sanki Günəş doğdu uzaq səhərdən.
Onda o, gözəldi, necə gözəldi,
Elə bil gəlmişdi əfsanələrdən.

Bir dünya yaşardı
Məhrəm səsində,
Hər görüş – böyük bir ehtiyac kimi,
O elə adları Yer kürəsində
Günəş başı üstə zərli tac kimi!

Dalğalar önündə
Körpə quzuydu,
Gözələ vurulan səmadi, yerdə.
Sanki o parlayan Dan ulduzuydu,
Gələn səhərlərdən müjdə verərdi.

Gözəllik ən ulu bir həqiqətdir,
Ürək həqiqətə həsrət deyilmi?
Gözəl doğularsa – bu səadətdir,
Gözəl qocalırsa – dəhşət deyilmi?

O, indi elə bil səssiz haraydır,
Qoy əssin üstündən ətirli yellər,
Axı gözəllərin camalı Aydır,
Aya necə qıydı rəhmsiz illər?

Təbiət!

Sən bizə doğma, əzizsən!
Söylə doğrudanmı ədalətsizsən?

Məyər sən əsdikcə

Vaxtsız küləklə,

Arzuya çatırsan ulu təbiət?

Axı gözəlliyə qəsd eləməklə,

Günaha batırsan ulu təbiət!

Möcüzə yarat ki,

Tanrı, cahanda,

Gözəl gözəl qalsın qocalanda da.

30-31 dekabr 1996

TÖKÜLƏRSƏ...

Arzular baharda, ömür qışdadır
Quru haray çəkər, yaş tökülərsə,
Ağıl yaşda deyil, ağıl başdadır,
Başın nə günahı saç tökülərsə.

Bəzən coşub-daşan səmum olarsan,
İllərdə əriyib sen mum olarsan.
Dünya ləzzətindən məhrum olarsan,
Ağzın nə günahı diş tökülərsə.

Namərd eləməyin qovaraq mərdi,
İnam xəyanətə köksünü gərdi.
Göydən dərin olar yerlərin dərdi
Ulduzlar yerinə daş tökülərsə.

Nəbini ah boğar, aman ağladar,
Həsret də, nisgil də yaman ağladar.
İnsan qədir bilməz, zaman ağladar,
Gözün nə günahı yaş tökülərsə.

8 aprel 1995

DÜNƏNDƏ QALDI

Görən hara uçdu
Şaqraq gülüşlər,
Ümidlər xəyalə dönəndə qaldı?
Titrək həyəcanlar,
Doğma görüşlər
Əlim yetişməyən dünəndə qaldı.

İlkin məhəbbətin
Odu, atəşi,
Eşqim bir ürəkdə sönəndə qaldı?
Nə tez qürub etdi sevgi günəşi,
Nuru, hərarəti dünəndə qaldı.

Təbiət! Nə böyük sehirlərin var,
Nə verdinsə yenə o səndə qaldı,
Verəndə nəcibsən,
Alanda qəddar,
Deyən səxavət də dünəndə qaldı.

İllər kəmənd imiş
İnsan boynunda
Ömrü dara çəkmək kəməndə qaldı?
Zamanın amansız, namərd oynunda,
Nə vardı, nə yoxdu dünəndə qaldı.

Noldu düzə düşən
O qoşa izlər,
Ot basdı, saralmış çəməndə qaldı.
Gözlər eynəklərdən mərhəmət gözlər,
Gözlərin şövqü də dünəndə qaldı.
Yatırdın, oyandın
Bəlkə sən, şair
İllərin oxları sinəndə qaldı.
Bu günə keçdinmi görəsən, şair,
Bəlkə bu günün də dünəndə qaldı?

20 sentyabr 1996

QƏLBİMDƏ SALAM VAR ANA XƏZƏRDƏN

*Türkiyədəki Elazığ şəhərinin yaxınlığındakı
Xəzər gölüna müraciət*

Yol alıb ən qədim qərinələrdən
Gəldim babaların doğma elinə.
Qəlbimdə salam var ana Xəzərdən –
Xəzərin övladı Xəzər gölüne!

Keçdi karvan-karvan ərnlər, ərənlər
Yollarda açdılar min-min səhəri.
Vətəndən – Vətənə köçüb gələnlər
Özüylə gətirdi doğma Xəzəri.

Nəsillər bu yerdə
Xəzərli oldu,
Xəzər ağır gündə
təsəlli oldu.

Burda əl-üzümü yudum bir səhər,
Sular Xəzər kimi gördüm duz dadır.
Göllər şirin olur, dünyada göllər,
Bunun şirinliyi doğmalıqdadır.

Haçan nurlu axşam yerlərə düşür,
Ayın saf nurunda alışıq Xəzər.
Parlaq ulduzlarda gözlər görüşür,
Xəzər övladıyla danışır Xəzər:
– Necəsən?
– Yaxşıyam!
– Yaxşı ol, bala!
Yellər səndən gələn xeyir xəbərdir.
– Sən sonsuz dəryasan, mən kiçik damla
– Xəzər damlası da Xəzər qədərdir.

Doğmadır göy düzlər,
 şiş qayalar da,
Dillənir gur çaylar məhrəm sözüylə.
Tək Xəzri küləyi çatmırdı burda
Onu da gətirdi Xəzri özüylə.

21 may 1996

ASİMAN ALTINDA, TORPAQ ÜSTÜNDƏ

Qalın buludlardan
 çıxdı dağ, qaya,
Əridi duman da
 torpaq üstündə.
Bir insan arzusu
 gəldi dünyaya,
Asiman altında,
 Torpaq üstündə.
O necə nəğməydi
 axdı cahana,
İlk layla dilləndi
 torpaq üstündə;
Yer idi, göy idi, –
 günəşdi ana,
İnsan "ana" dedi –
 torpaq üstündə.
Parladı yolunda
 lələ-çıraqlar,
İnsan baxdı yenə
 torpaq üstündə.
Qayadan qaynayan
 şəffaf bulaqlar,
Hopdu ürəyinə
 torpaq üstündə.
Burda öz sözünü
 nəğməylə deyər,
Qəlbləri aç, dindir, –
 torpaq üstündə.
Mavi göylərəsə
 Qoyma, göz dəyər –
Göylər şüşədəndir
 Torpaq üstündə.
"Mən gələndə göy idi,
 Qarabağın söyüdü".

Mənim torpağımdır –
 Mənim torpağım.
 İnsan sönməz nurdur
 torpaq üstündə.
 – Qara bağlamasın
 Qoy Qarabağım,
 Qürurla o durdu
 torpaq üstündə.
 Vətən taleyini
 yazırdı İnsan,
 Torpaqdı var-yoxu
 torpaq üstündə.
 Hər gün ölümə də
 hazırdı İnsan,
 Bir gün doğulduğu
 torpaq üstündə.
 Bəşər addımıyla
 yol alıb gedir,
 Tarix də, zaman da
 torpaq üstündə.
 Vətən insanlığın
 ilk taleyidir
 Asıman altında,
 torpaq üstündə.

1988

BU GECƏ...

Möcüzə baş verib yer kürəsində,
 Mənim xəyal adlı məmləkətim var.
 Müqəddəs ruhların əhatəsində,
 Bu gecə müqəddəs həmsöhbətim var.

İlahi səs gəlir qədim Gəncədən,
 Nizami görünür – əsa əlində.
 O, ulu babamız incikdir deyən,
 Tapmadıq şerini ana dilində.

Nəsimi yanaşır... o, müdrik, nədim!
 Səsində qürur var, vardır qəzəb də.
 Deyəsən edama bir an gecikdim,
 Məni asaydılar görək Hələbdə.

Xətai şöhrəti gəzir dünyada –
 Türkün türkə qılınc çalması, heyhat!
 Şair güşənişin əgər olsa da,
 Şahın güşənişin olması, heyhat!
 O, deyir: Adımız ərşə bəllidir,
 Ana dilimiz də nur təməllidir.

Füzuli – o, məğrur söz günəşindən,
 Çəmənlər qızdır lələləriylə.
 Odlu köynək geyib eşq atəşindən
 Ney tək ürək yaxır nalələrilə:
 – Nə qədər söz ara, nə qədər söz göz,
 Əsil sənətkarı dövrən istəməz!

Sevimli Vurğunun ruhuyla birgə,
 Vaqif ağ yollara salır ağ kölgə.
 Qayadan atırlar,
 Qartala dönür,
 Bizim qəlbimizə uçub o qonur,
 Pıçıldayır: Doğru halət görmədim,
 Əyri gördüm, özgə bəbət görmədim!

Sabir qəzəblidir... o ulu insan!
Qana susadıqca əli – qanlılar,
Onun harayından titrəyir cahan:
– Vallah, müsəlmanam, a şirvanlılar!
...Mən göydə tuturam tənə daşını,
Gərək ki, nadanın əzim başını!

Xızı vadisilə duman sürünür,
Bir də görüşərik, Allah kərimdir!
Dağdan dağ vüqarlı bir cavan enir –
Bu gün o, yüz yaşlım, o Cəfərimdir!
Deyir: –Yara dəydi vətən köksünə,
Atan kazaklardır, bilərəm yenə!

Sibir şaxtasından,
Qurtulmaq üçün,
Cavid mərd oğullar çiyində gəlir.
Böyük qardaşıyla görüşə bu gün,
Müşfiq gəmi ilə Nargindən gəlir.
– Oğlum, nə vaxtdı ki, səni gözirdim.
– Ustadım, xoşbəxtəm, mən səni gördüm!

Müqəddəs məclisə qonaq düşərkən,
Hətta yaddan çıxdı, öz adım, Allah!
Doğma dahilərlə mən görüşərkən,
İlahi bir gecə yaşadım, Allah!

...Tanrım, bu yuxuydu, ya həqiqətdi?
Elə düşündüm ki, sonsuz harayam!
Birdən üşütmələr gəzdi canımda,
Gecəylə gələnələr, gecəylə getdi.
Mənim yellər əsən xanımanımda,
Dəhşətlə duydum ki, yenə tənhayam...

Günəşin pərişan nuru saçıldı...
Ayrılıq səhəri, niyə açıldı?

DÜNƏN

(Nəğmə)

Dünən necə görüşdü?
Ürəyə çınqı düşdü.
O mehriban gülüşdü,
Yoxsa ilahi paydı?
Dünən – bu gün olaydı!

İsindim nur selindən,
Öpdüm zərif telindən.
Tutdum günəş əlindən,
Bu günəş, yoxsa aydı?
Dünən – bu gün olaydı!

Nə gündüz, nə gecəydi,
Göylər yerlərə dəydi.
Bu necə möcüzəydi?
Evim nurlu saraydı,
Dünən – bu gün olaydı!

Qəlbədən nəğmə yüksəlsin,
Ah-amanlar kəsilsin.
Elə bir sabah gəlsin.
Deyim dünənə taydır.
Dünən – sabah olaydı!

16 aprel 1990

ZƏRİFLİK

Lələlər parlayan

Çəməndə, düzdə,
Sanki büllur axan sudur zəriflik.
Hər gün kobudlaşan zamanəmizdə,
Elə bil ilahi nurdur zəriflik.

Açılır ürəkdən

Ürəyə izlər,
Göyden Günəş çıxır, ümmandansa dürr.
Zəriflik sükutla danışan gözlər,
Bir də o gözlərin təbəssümüdür.

Sən gəl mehribanlıq

Önündə əyil,
Kimə qismət olsa, səadətdir o.
Zəriflik dünyada zəiflik deyil,
Bəlkə də ən ulu bir qüdrətdir o.

Kobudlar yanından

Tufan kimi keç,
Zərif insan gördün başına and iç!

Axı həyat sənə

Demir, sev kimi,
Verir təzə-təzə nəsil məhəbbət.
Qışqıran sevgilər məyər sevgimi?
Səssiz baxışlardır əsil məhəbbət.

Məhəbbət – bəşərin,

zərrin tacıdır,
Zəriflik, nəciblik qoşa bacıdır.
Cavandır, nə qədər

Qocalsa dünya,
Səadət – əzəli, əbədi olsun.
Zəriflik üstündə ucalsa dünya,
Qoy dünya nəciblik məbədi olsun!

4 may 1997

ULU TANRIM, ŞÜKÜR SƏNƏ!

Addımbaşı tikanları bitirdin ki,
Zər saçaqlı tər güllərə səcdə qılaq?
Cahilləri sən dünyaya gətirdin ki,
Az tapılan aqillərə səcdə qılaq?
Ulu Tanrım, şükür sənə!

Ürəklərə qızıl körpü sən atdın ki,
O körpüdən qəhrəmanlıq keçsin gərək!
Namərdləri bu qədər çox yaratdın ki,
Mərdlər azsa, qədrini biz yaxşı bilək?
Ulu Tanrım, şükür sənə!

Sən əzəldən könüllərə nur qatdın ki,
Torpaqlara qara çöxsə zülmət deyək?
Küt baltalı cəlladları çoxaltdın ki,
Pambıqla baş kəsənlərə rəhmət deyək?
Ulu Tanrım, şükür sənə!

Ucalardan sən uca bir xəbərdin ki,
Dedin: inam halalca duz-çörəkdədir.
Bizə qeyrət dəllalları göstərdin ki,
Bilək qeyrət dildə deyil, ürəkdədir?
Ulu Tanrım, şükür sənə!

Sən göyləri xıncım-xıncım sındırdın ki,
Başımıza od yağsa da addımlayaq?
Ümitsizlik günəşini yandırdın ki,
Ümid şəmi parlayanda günəş sayaq?
Ulu Tanrım, şükür sənə!
Şükür sənə,
Dönə-dönə!

3 mart 1996

TOXUM SƏPƏK ÜRƏKLƏRƏ

Dərdi verək küləklərə,
Ağlamayaq için-için.
Toxum səpək ürəklərə,
Xeyirxahlıq göyerməkçin.

Nur ol, ötsün zil-qaranlıq,
İnam varsa, söz qətidir.
Yaxşılıqla mehribanlıq –
Məhəbbətin qüdrətidir.

Bulaq kimi sısqı axma,
Mərdlik coşan gur dənizdir.
Yaxşılığa əvəz umdun,
Yaxşılığı yerə vurdun.

Namərdlərə mərd söyləsən,
O ilan tək çalar səni.
Sən minnətli çörək yesən,
Boğazında qalar sənin.

Dad yox, yadlar çörəyində,
Haram üstə əsən qışam!
Əlim Allah ətəyində,
Kimşəyə əl açmamışam!

Halallıq var, mən də varam,
Nolsun oxum dəyir daşa!
Torpaqda da uyuyaram,
Pak vicdanla mən baş-başa!

18-19 fevral 1996

NƏVƏM VÜSALIN BAĞ DÜŞÜNCƏLƏRİ

Yaz tətili gəlincə,
Baharı da, yayı da.
Mən yatıram hər gecə,
Şeirli çarpayıda.
Yuman kimi gözümü
Möcüzəli dünyada.
Mən görürəm özümü,
Şəfəqlərlə qol-qola
Çıxıram uzaq yola,
Buludu yara-yara
Asimana uçuram.
Uçuram ulduzlara,
Kəhkəşana uçuram.
Göylərə çatdıqca mən,
Ruhuma qanad gəlir.
Görürəm ki, üfüqdən
Atəş yallı at gəlir.

Nurladır göyü, yeri,
Zər tellər alov kimi,
O parlayan telləri
Tuturam cilov kimi.
Səma! Mənə yol eylə,
Bu gün yollar mənimdir!
Kəhkəşan üzəriylə,
At çapıram mən indi!
At uçur uzaqlara,
Ulduz-lduz dağlara.
Şəfəqlər saçaq-saçaq,
Mən sırı söyləyir mənə,
Baş qoyuram astaca
Aydın bəyaz köksünə.

Dan sökür aram-aram,
Mən birdən oyanıram.
Ulduzlarda yatıram,
Yerdəşə oyanıram.

1994-1995

ÜRƏK – AĞIL

*Zaman qəlbə kəmənd atır,
Yara sızlar kürəyimdə.
Sənin gücün ağlındadır,
Mənim gücüm ürəyimdə.
N.Xəzri*

Gör necə qovuşur il-ilə, Allah,
Ağıl düşünərək, ürək sevrək.
İnsan varlığını

var elə Allah,
Ürəyə ağıl ver, ağıla ürək!

Təkcə ağıl sevsə –
bələdi sevgi,
Təkcə ürək sevsə –
atəşdir, oddur!
Ürəklə ağılın övladı sevgi,
İnsana uçmaqçın məğrur qanaddır.

Sevənlər! Ucalın
göylərə siz də,
Ucalın arzuya,
ümidə bağlı.
Sevənlər! Qovuşsun taleyinizdə
Ağılın ürəyilə,
ürəyin ağıl!

27-28 may 1996

NƏYİM VARSA – MƏNİMLƏDİR

Hicran məndə, görüş məndə,
Kədər dolu gülüş məndə.
Tanrı sərvət bölüşəndə,
Mənə düşən dərdim-qəmim,
mənimlədir!

Dünya uca, dərdi dərin,
Qardaşıyam dərdlilərin.
Övladiyam göyün-yerin.
Nisgili sonsuz aləmin,
mənimlədir!

Yelkən açdım ümmanlarda,
Üzdüm coşan tufanlarda.
Lövbər atdım limanlarda,
Sınıb gələn arzu gəmim,
mənimlədir!

Mən qatdıqca ili-ilə,
Nəyim vardı, getdi yelə.
Şükürlər ki, mənim hələ,
Bir ürəyim, bir qələmim,
mənimlədir!

28 sentyabr 1990

BARIŞ TALEYİNLƏ!

Axşam... çiçəklidir

Göylər çəmənli,
Enir ayağına parlaq ulduzlar.
Neçin ağır gündə axtarınır səni,
Evinin dirəyi bildiyin dostlar?
Barış taleyinlə, barış, ay Nəbi!

Bağda necə vaxtsız

Tökdü xəzəllər,
Meyvələr nə erkən sovuşdu, getdi.
Sənə "qartalımsan" deyən gözəllər
Uçub sərcələr tək yox oldu, getdi.
Barış taleyinlə, barış, ay Nəbi!

Üz gülmür,

Açılmır,
Qəlbə saxta, don,
Xəzri otağında oynayır külək.
Dünən gur zənglərdən sınıan telefon
Bu gün boyun büküb susur yetim tək!
Barış taleyinlə, barış, ay Nəbi!

Sənə irişərdi

İşi düşənlər,
Təriflər qopardı sən dinən zaman.
İndi onlar səni görməyir məyər?
Niyə təşəxxüslə keçir yanından?
Barış taleyinlə, barış, ay Nəbi!
Axı nə baş verib

Görən cahanda,
Necə qapalıdır sehirlər, sirlər.
Məlum həqiqət var: gəmi batanda
İlkin siçovullar qaçıb gedirlər.
Barış taleyinlə, barış, ay Nəbi!

Zənginlər gördünmü, sən geri çəkilsən,
Varın-dövlətin də öz hökmü vardır,
Ürəyin doludur – bu meyar deyil,
Ciblərin boşdursa – bax bu meyardır!
Barış taleyinlə, barış, ay Nəbi!

Bəlkə qürurundur –

Günahkar bu gün?
Qürur haçan olub, haçan günahkar?
Fəqət dərin-dərin sən bir də düşün,
İnsan günahkardır, zaman günahkar?
Barış taleyinlə, barış, ay Nəbi!

Sinəni dərdlərə

Mərdanə gər sən,
Sevgi də, nifrət də müqəddəs olar.
Axı barışmasan

Sən neyləyərsən?
Sözlər də səhrada batın səs olar.
Barış taleyinlə, barış, ay Nəbi!

20 iyul 1996

ANA, BAYRAQ, VƏTƏN

Qardaşım, dostları düşməndən ayır,
Ümiddən inama təməl qoyulur.
Dünyada Vətənsiz
insan olmayır,
Yalnız qeyrətsizlər Vətənsiz olur.

Vətən! Ömrümüzdən o ayrı deyil!
Arxa ol, xoş gündə, bəlalı gündə!
Sən yalnız dünyada
Səcdəyə öyl,
Bayraq qarşısında, ana önündə.

Vətən məhəbbəti
Göylərlə təndir,
Bayraq da, ana da
Çünki Vətəndir.
Sərin meşələrdən biz keçiriksə
Nahaq saf bulaqdan içmirik ki, biz.
Əyər ki, bayrağı
Biz seçiriksə,
Anayla Vətəni seçmirik ki, biz.

Qəzəb qılıncını çıxaraq qından,
İnsanda bu qədər dözümlərmə?
Vətən can çəkirsə,
tapdaq altında
Bizim yaşamağa haqqımız varmı?

Üz tutur xaricə zəka axını,
O yerdə var-dövlət taparam, – deyər.
Unudub Vətənin
Ağır çağını
Kaş yollar getməsin vətənsizliyə.

İnsan – Vətənsiz,
Başdır – bədənsiz.
Biz nələr görmədik tanrı, amandır,
Vətənə yadlaşan insanlar oldu.
Vətən nə alınan
nə satılındır,
Hərçə qoyulan vicdanlar oldu.

Sabaha inanır qəhrəman insan,
O, millət dərini daşıyacaqdır.
Vətənçin ölməyi
bacaran insan
Vətən ömrü qədər yaşayacaqdır!

1-2 fevral 1997

DANIŞAN ƏLLƏR

*Gəl, – demək istəyir, gəl, – deyə bilmir,
Əllər dediyini dil deyə bilmir.*

N.Xəzri

O, sirli sözlər ki,
gəlməyir dilə
Elə bil söyləyir bu axşam əllər.
Öz doğma istisi, hərərət ilə
Dillənən barmaqlar,
Danışan əllər.

Gözlərdən süzülür
 Bir elə nur ki,
 Dinir od ürəkdən alışan əllər.
 Bəzən elə susur,
 Elə susur ki,
 Kobud bir ovuca sıxışan əllər.

Titröyir şam kimi
İşıq saçdıqca,
Gözəlin özünə yaraşan əllər,
Pərişan telləri sıgalladıqca
Özü də kədərli,
Pərişan əllər.
Qu tək yumşaqmıdır,
Süd tək ağmıdır?
Küsüşən barmaqlar, bərişan əllər.
Mənə öz sirrini açacaq mıdır
Danışan barmaqlar,
Danışan əllər?

5 yanvar 1998

SƏNƏ

Aşdı bir zirvəni
Təzə il bu gün,
Dağlar da insanla
Ucalır göyə.
Dağ sənə söykənir
Elə bil bu gün
Mənsə dağ gəzirəm
Söykənim – deyə!

Ürək nələr umar
 Nurlu səhərdən?
 Sən Aysan,
 Mən isə
 Solğun haləyəm.
 Gur çaysan,
 Axırsan
 Göy dərələrdən,
 Mən isə quruyan
 Bir şələləyəm!

Sənsən dan yerində
Parlayan atəş,
Mən isə, qüruba
Əyilən günəş!

Dözərəm, üstümə
Göylər ensə də,
Döndüm ovu itmiş
Səyyada, əfsus!
Sənə qəlbim mənim
Tez isinsə də
Əfsus, gec görüşdük
Dunyada, əfsus!
Bəlkə nişanəsən
Son məhəbbətdən,
Bəlkə də müjdəsən
Əbədiyyətdən!?

1 yanvar 1998

TARİXİN DƏRSLƏRİNDƏN

Yalnız silahdamı dünyada qüvvət?
Ədalət səbrlə atır addımı.
Süngülər üstündə dayanan dövlət –
Elə süngülərlə yıxılmadımı?

Xəyanət deyilmi ən çirkin əməl?
El çəkir lənətlə satqın adını.
Təriflər üstündə yüksələn heykəl –
Elə təriflərlə uçulmadımı?

Həqiqi sədaqət tutulmaz ucuz,
Sevgi də intiqam alar mərd kimi.
Alqışlar üstündə ucalan nüfuz –
Sonra qarğışlara çevrilmədimi?

Duydu hökmdarlar sənəti məyər?
Nə oldu ilk andı, son etimadı?
Dövlət də, millət də mənəm – deyənlər.
Xalqın mənliyini necə tapdadı?

Biz başa vururuq böyük bir əsri,
Tale schirli bir gələcəkdir?
Tarix dünən verdi bizə bu dərsi
Sabah da bu dərsi verəcəkdir?

16-17 iyun 1996

KİMDİR?

– İnsanın yaxşısı, ya pisi kimdir?
– Sadəliklə olur ilahi insan!
– Dünyanın ən böyük dahisi kimdir?
– Ən adi insandır – ən dahi insan!

– Söylə, yer üzünün vüqarı kimdir?
– İnsana sitayiş kimdə varsa, o!
– Dünyanın ən böyük şairi kimdir?
– Yazmaq yox, pozmağı kim bacarsa, o!

– Həyatda əbədi əzəli kimdir?
– Kim hörmət qazanır özü özünə.
– Dünyanın ən böyük aqili kimdir?
– Kim cavab vermirsə cahil sözünə!

– Rütbənin, şöhrətin ilk qulu kimdir?
– Kim ki, vəzifəyə daim baş əyir!
– Dünyanın ən böyük yoxsulu kimdir?
– Kim ki, milyon üstə əsib titrəyir!

– Mən yuxu görmüşəm, yozan bəs kimdir?
– O deyir: Bir ömrün bitməyib yolu!
– O zaman bu şəri yazan bəs kimdir?
– Böyük bir Vətənin kiçik bir oğlu!

19-20 may 1996

ŞƏKLİNƏ BAXIRAM

Mərhum ömür yoldaşım Gülarə üçün

Sən getdin cahanın
Dərdli çağında.
Bir çaya döndüm ki, sısqa axıram.
...Sənsiz bir otağın tənhalığında
Şəklinə baxıram...
Yenə baxıram.

Əsir pəncərədən
Yel incə-incə,
Sanki isti nəfəs üzümə dəyir.
– Gecən xeyrə qalsın – söylərəm gecə,
Səhər də söylərəm: sabahın xeyir!

Ürəyim narahat,
Qulağım səsdə
Dövrün haqsızlığı titrədir məni.
Çevrilib mələyə başımın üstə,
Ruhun gecə-gündüz hifz edir məni.

Axı, sənirlədir hər anım mənim,
Sən mənim nisgilim, pərişanımsan.
Gündüz şəkillərdə susanım mənim,
Gecə yuxularda danışanımsan;
– Ay Nəbi, özündən muğayat ol sən,
Bil, daha dünənki cavan deyilsən.
– Əlbəttə, mən səni itirən gündən,
Həyatım dəyişdi tamam kökündən.

Qar əskik olmayır doğma dağımndan
Bir gündə asılıb hər ayağımndan.
Bəzən yersiz düşdük haya, haraya,
Axı pis də gedir, yaxşı da qalmır.
Sən məni qısqandın bütün dünyaya,

İndi dünya məni heç saya salmır.
Tanrım bağışlasın,
Günah varsa da,
Günah xoşbəxtlikdən pay alan deyil.
– Gənclik günahları yuyulursa da,
Qocalıq günahı yuyulan deyil!

Gec duydu mən həyatın
Mən sirlərini,
Zaman pərişandır, ömür pərişan.
Mən öz günahımın zəncirlərini
Çoxdan parçalayıb, çoxdan qırmışam.

Səni yana-yana səsləyirəm ki,
Eşitsin sözümü sevdii mən mələk.
Dünyada o günü gözləyirəm ki,
Gülarə adında nəvəm gələcək.

Şəklinə baxıram,
Baxıram yenə,
Sanıram çiyinə yumşaq əl dəyir.
– Gecən xeyrə qalsın – deyirəm sənə
Səhər deyəcəyəm:
– Sabahın xeyir!

8 aprel 1995

YETİMLİK

Zaman ümmanında

Bir ömür üzdük,
Məgər poladdandır əsəblərimiz?
Atanı, ananı itirdik, dözdük,
Torpağı itirdik necə dözək biz?

Yadlar əkib-biçən torpaq yetimdir
Elatı gəlməyən yaylaq yetimdir.

Baxırıq sabaha yenə ümidlə,
İntiqam adlanan zaman gələcək.
Gələcək torpağın sahibi mütləq,
Dağlar haray çəkir haçan gələcək?

Bulanıq axdıqca gur sellər, sular,
Uçar o kimsəsiz ev ki, yetimdir.
Yetimdir bəlalı hisslər, duyğular,
Qədri bilinmyən sevgi yetimdir.

İnamsız yer ilə göy dağılardı,
Dəniz də coşmazdı çay olmasaydı.
Günəş də göylərdə yetim qalardı,
Əgər ulduzlarla Ay olmasaydı.

Yerdə əl çatmayan, haray yetməyən,
Gülünü qış vurmuş bahar yetimdir.
Kimsə hüzuruna gəlib getməyən,
Dövrəsi ot basmış məzar yetimdir.

Çiçəklər sazaqdan elə solur ki,
Deyirsən dünyanın yetişib sonu.
Şair də o zaman yetim olur ki,
Nə zaman ilhamı tərk edir onu.

Qoy axsın qanıma dəniz də, çay da,
Qoy ilham qapıma gəlməsin qonaq.
Əgər yetim qalsa Günəş də, Ay da,
Təki biz torpaqsız yetim qalmayaq.

17 aprel 1997

SÖYLƏ, BƏS HARDAYDIN?..

Sən gəldin,
Zülmətdən gün çıxdı birdən,
Nə qədər ecəzkar göründü cahan?
Səni gözləmişdim ömrüm boyu mən,
Söylə, bəs hardaydın sən bu vaxtacan?

Keçib göy dərəni,
yaşıl çəmənini,
Elə yaxın gəldin, elə uzaqdan!
Bəlkə min il əvvəl görmüşdüm səni,
Sərin su içəndə sən buz bulaqdan!

Elə bil üzleşdim
ilahi sirlə,
Bu nə möcüzədir, bu nə heyvətdir?!
Məhəbbət ölçülmür illə, əsrlə,
Məhəbbət ölçüsü əbədiyyətdir.

Zöhrə ulduzu tək
yanıb obaşdan,
Üfüqlər aşırıdın xəyallarımnda.
Sən hələ dünyaya göz açmamışdan,
Küsüb-batışırdın xəyallarımnda.

Sən gəldin ömrümün
qarlı qışında,
Ruhumda ehtiras, ürəyimdə qəm.
Cənnət qapısının elçi daşında,
Hazırdım min il də səni gözləyəm.

O nəydi?
Zülmətdən gün çıxdı birdən,
Nə qədər ecəzkar göründü cahan!
Səni axtarırdım ömrüm boyu mən,
Söylə bəs hardaydın sən bu vaxtacan?

1998

I

– Dənizi hədiyyə verirəm sənə...
Mən dedim, sən baxdın, sən gülümsədin.
Göylərin şəfəqi düşdü üzünə.
– Mən isə... göyləri verirəm, – dedin...

Ayrıldıq qərribə hədiyyələrlə,
Göylər eşqim kimi mənə əzizdir.
Ayrıldıq dənizlə, ağ ləpələrlə,
Necə aparasan? Dəniz dənizdir.

Dənizi verdim ki, sənə hədiyyə,
Gəldiyim sahilə gələsən bir də.
Məni görməyəndə o mənəm – deyə,
Mənimlə danışıb, güləsən bir də.

– Əgər görüşməsek, bizə dağ olar,
Dedim, neçə dəfə belə dedim mən.
Dəniz sahilinə qayıtmaq olar,
Göylərin sahili varmı, gedim mən?!

Düşündüm, ayrılıq gələndən bəri,
Sən mənim eşqimə çıraq olasan.
Onunçün verdinmi mənə göyləri,
Məndən göylər qədər uzaq olasan?!

II

Mən bir dənizəm ki, eşqim səhərdir,
Səni düşünürəm, əzizim, yenə.
Mənim dalgaları xatirələrdir,
Qoy çatsın qəlbinin
sahillərinə.

Əsl məhəbbət ki, böyük hünərdir,
Coşar ümman kimi təzə arzular.
Mənim dalgaları

xatirələrdir,
Orda tufan da var, burulğan da var.
Dənizəm, eşqimdən qaçmaq hədərdir,
Mən ki, adlayıram çölü, çəmənini.
Mənim dalgaları,
xatirələrdir,
Gecə də, gündüz də tapacaq səni.

III

İstəsən yuxuna gələrəm sənin,
gələrəm dəniz kimi.
Üzünə incilər çilərəm sənin,
çilərəm dəniz kimi.
Yoluna şəfəqlər səpərim hərdən,
səpərim dəniz kimi.
İstəsən üzündən öpərim hərdən,
öpərim dəniz kimi.
Adını qəlbimin sahillərinə,
yazaram dəniz kimi,
"Sevirəm" söyləsən bir axşam mənə,
Susaram dəniz kimi,
Susaram dəniz kimi.

IV

Dünyada sakitlik aramadım mən,
Günəş kimi parla,
səhər kimi gəl.
Göylərtək yuxuma gəlmək istəsən,
Sən ayılı, ulduzlu göylər kimi gəl.

Adla qucağından gur tufanların,
Mən baxım axşamdan səhərə kimi.

Adla ağ yoluyla kəhkəşanların,
Parlasın hər ulduz xatirə kimi.

Gəl, qış gecəsində,
yaz səhərində,
Dənizi göylərdən ayırmaq olmaz!
Sonsuz kainatın üfüqlərində,
Sən görüş vaxtını şimşəklərlə yaz!

Mən gərək nəğmətək səni dinləyəm,
Sən mənim eşqimlə, ürəyimləsən.

Nə qədər göylər var, mən səniniyəm,
Nə qədər dəniz var, sən mənimləsən.

1963

AT, ÖVLAD VƏ TORPAQ

(*Xalq rəvayəti*)

*Bu rəvayəti mənə danışmış müdrik alim
dostum Mirəli Seyidova minnətdaram*

Xəyal uzaq-uzaq
İllərə vardı,
Çaparlar yollarda
Duman qopardı.
Çatdı hökmdardan
Xaqana xəbər:
– Gözəl ağ atını
sən mənə göndər!
"Ağ atı verəkmi?"
At ki, qanaddır".
Gəldi məsləhətə
El dəstə-dəstə.
Xaqan çox düşündü,
O, qəmə batdı.
Dedi: qan düşməsin
Bir atın üstdə.
İl keçdi...
Buludlar
Dağları sardı,
Çaparlar yollarda
Duman qopardı.
Çatdı hökmdardan
Xaqana xəbər:
– Ortancıl oğlunu
sən mənə göndər!
Mənim qoşunumda
Əsgərlik etsin,
Yox, yox ağ atıma
Mehtərlik etsin.
"Övladdan əl çəkək?"
Övlad muraddır!"

Gəldi məsləhətə
El dəstə-dəstə.
Xaqan çox düşündü,
O, qəmə batdı.
Dedi: qan düşməsin
Bir oğul üstə!
Dünyaya nur saçan
Erkən bahardı,
Çaparlar yollarda
Duman qopardı:
– Daha darlıq edir
burda yer mənə.
Qonşu torpaqları
Xaqan, ver mənə!
"Yadlar hakim olsun
yurdunda sən?"
Gəldi məsləhətə
El dəstə-dəstə.
– Vecsiz torpaqlardır
qoy verək getsin,
Kol-kos da bitməyir
o şoran düzdə.
Vaxt keçdi, –
Sükutlu dəqiqələrlə
Xaqan öz yerindən
Qalxdı kədərlə:
– Ağ atı verdim ki,
mən at taparam,
Övladı verdim ki,
Övlad taparam.
Mən torpaq tapmaram,
Fəqət dünyada,
Niyə torpağımı
Mən verdim yada?
Torpaq mənim deyil –
Xalqındır torpaq,
Ancaq ədalətin,

Haqqındır torpaq.
Babamdan bu torpaq
Mənə mirasdır,
Bu torpaq üstündə
Ölsəm də azdır.
Gəl, düşmən,
yasını görəcək aləm,
Sənə özün boyda
torpaq verərəm!
Çaparlar hövlək geri çapdılar.
...Yadlar bu torpaqda
qəbir tapdılar.

DÜNYA NECƏ DÜNYADIR?

Kimdə arzu sonsuzdur,
Kimdə arzu ilğımı.
Kimə bahar əbədi,
Kiməsə qış iqlimi.
Kimdə ümid atəşi,
Kimdə ümid zərrəsi,
Kimdə inam günəşi,
Kimdə inam şöləsi.
Kimisi şərbət içir,
Kimisi zəhər udur.
Kimə milyon da azdır,
Kiməsə min də çoxdur.
Kim nəfsinin nökrəri –
Kasıbların ağası,
Kimin yası dünəndi,
Kimin bu gündür yası.
Kimsə altın sarayda,
Kimsə uçq daxmada.
Kimin gözü doymayır,
Kimə bəsdir loxma da.
Kimdə tülkü hiyləsi,
Kimdə aslan qüvvəsi,
Tülküyə rütbə düşür,
Aslana qurd qəfəsi.
Kimdə ədalət sözü,
Kimdə ədalət özü.
Dünya necə dünyadır?
Kimə günəşli gündüz,
Kimə gecə dünyadır!
Mən bilmirəm niyə sən
Söylə, beləsen dünya?
Mənimlə öz sirrini
Bəlkə, böləsən, dünya?
...Bu an dünya sükutu –
Heç də sükut deyildi!
Sandım min-min sirt mənə,
Pıçıltıyla deyildi!

1 yanvar 2000

ƏN BÖYÜK FACİƏ NƏ ZAMAN OLUR?

Xəsis – səxavətdən,
Qəddar – ədalətdən,
Yaltaq – məharətdən
Danışan zaman

Vicdansız – vicdandan,
İmansız – imandan,
Amansız – amandan
Danışan zaman

Əxlaqsız – əxlaqdan,
Haqqı danan – haqdan,
Xalqı satan – xalqdan
Danışan zaman

Yalan – həqiqətdən,
Xain – sədaqətdən,
Qorxaq – cəsarətdən
Danışan zaman,
Faciə içində sarsılar cahan!

13 yanvar 2000

İLLƏR KARVANIM

Gedir aram-aram
 öz qatarıyla,
Gah susur, gah dinir
 gah uçur illər.
Hardasa zıngrov
 sədalarıyla,
Cahan karvanına
 Qovuşur illər.
Gedir ləngər ilə
 O asta-asta,
Ardınca nə qədr
 nanəcib gedir.
Yanır göy qurşağı
 Karvanın üstdə,
Zərrin tac altından
 O keçib gedir.
Gedir, hardan, haçan,
 Yollara çıxıb,
Mavi üfüqlərə
 mehriban olur.
Yerdə dərin-dərin
 açılan cığır,
– Göylər sinəsində
 Kəhkəşan olur.
Gedir, doğulduğum
 O, uzaq gündən,
Yolda çinar durur
 cərgələnərək.
İstidə karvanın
 Əsir üstündən,
Xəzərin oترini
 gətirən külək.
Gedir, öz yolundan
 Dönən deyil o,

Üfüqdə nur yanır
 Nur sönrür bəzən.
Onun qarşısında
 Qum təpəsi yox,
Dəmir barmaqlıqlar
 Görünür bəzən.
Gedir, tufan qopub
 yellər əssə də,
Durmayıb dünyada
 gedəcək yenə.
Karvan sarbanını
 itirərsə də,
O məndən sonra da
 gedəcək yenə!

2 yanvar 2000

MEYDAN

Çiçəklər şaxtasız

elə solub ki,

Qışın dəhşətini torpaq da duyur.

...Meydan sulayanlar peyda olub ki,

Bu gün yerə, göyə meydan oxuyur.

Hardadır cıdırda

zəfər çalanlar,

"Tayota", "Mersedes" sevilir burda.

At çapıb meydanda nəmər alanlar,

Qarabağ atını heç tanımır da.

Həqiqət, ədalət

əzizdir, əziz,

Gah isti, gah soyuq küləklər əsir.

"Azadlıq" meydanı azad, kimsəsiz,

"Qələbə" meydanı qələbə gəzir.

Varlı heç kimsəni

salmayırsaya,

O, öz dövlətilə fəqan eyləyir.

Məddah da yabını çəkib ortaya:

– Mən də bu meydanda varam, – söyləyir.

Yellər haram pulu

göyə sovursun,

Meydan oxuyanın burnu ovular.

Məddahı yabısı qoy özü vursun,

Meydan sulayanı batırsın sular!

23-24 dekabr 2000

MƏHKUM

Bəlkə vaxtsız əsən

Səməumdur insan.

Səhrada sovrulan tufana məhkum.

Onsuz da ölümə məhkumdur insan,

Ölümdən də betər hicrana məhkum!

Yolları ayırır

Xeyrin, şərin də,

Susan həqiqətlər yalana məhkum.

O qədər mələk var yer üzərində,

Dedim ki, olmaram şeytana məhkum!

Ürəkdən ürəyə

Körpü atıram,

Özümsə uçuma, yarğana məhkum!

Mən ki, dərdlər alıb, qəmlər satıram,

Belə alış-veriş ziyana məhkum!

Yer üzü titrəyər,

Göy üzü ağlar,

Dünya faciəli zamana məhkum.

Çiyində günəşi gətirən dağlar,

Görürsən bir qatı dumana məhkum!

Bəşərin dərini

Hər an çəkən mən,

Yaşaram əfaca, dərmana məhkum.

Bir damla su üçün təşne ikən mən,

Olmuşam bir duzlu ümməyə məhkum!

Mən ki, heç bilmədim

Niyə doğuldum?

Əsrə məhkum gəldim, cahana məhkum.

Özümü bir sarban

Saysam da,

Oldum

Mənzilə çatmayan karvana məhkum!

10 noyabr 1996

ALTIAĞACDA

*Dünya şöhrətli alim dostum,
professor Rafiq Yusifliyə*

Silinsin ürəkdən

Həsretin qəmi,
Müqəddəs yer deyə,
göy deyə gəldik.

Dağlar ön ilahi

ehramlar kimi,
Dostumla dağları
səcdəyə gəldik.

Başımız üstündə zərli qanadlar,
Kəhrəba çinarlar, qızıl palıdlar.

Belə yer dünyada deyin varmıdır,
Meşə pıçıldayır, bulaq danışır?
Günəşdən süzülən ulduzlarmıdır,
Ya kəhrəba yanır, qızıl sayrışır?

Sirli bir qələmlə söz yaza-yaza,
Ağaclar zər səpir yollarımıza.

Mən burda payızın oğlan çağında,
Meşələr qoynunda necə zənginəm.
Haçan axşam düşür –

Ay işığında,
Palıdlar boyanır polad rənginə.
Bu dağlar nə ulu

Bir əfsanədir,
Burda xəzan özü zər xəzinədir.

Qarşı zirvələrdə maral göründü,
Sonra birdən-birə xəyala döndü.

Ömrünü qoydumu güllə yarıda?
Şair burda dayan, şair burda dur!
Mehriban dağların ovçuları da
İnsafsız olmayır, mehriban olur.

Şehirli səslərlə doludur cahan,
Dinir büllur çayla, parlaq şələlə.
Bir zirvə danışır Cəfər adından,
Bir zirvə danışır Müşfiq dililə.

Dönürük, bizimlə
qoşa gedirlər
Kəhrəba çətirlər,
qızıl çətirlər.

Gedir dağ amanı, ahı bizimlə,
Gedir dahilərin ruhu bizimlə.
Torpaq ətirlidir,
səma ətirli,

Nağıl dünyasına dəydik qayıtdıq.
Yerlər möcüzəli, göylər şehirli,
Cənnət qapısını
döydük qayıtdıq.

Oktyabr-Noyabr 2000

MÜŞFİQ EVİ

*Payız vaxtı dağlar qoynunda Müşfiq evinə
gedən körpünü sellərin uçurduğunu gördüm*

Əziz Müşfiqimi

Bu doğma dağdan,
Dünən qanlı-qanlı əllər ayırdı.
Bu gün bura gələn dostdan, qonaqdan,
Çağlayan dalgalar, sellər ayırdı.

Qumral saçlarını

Daradı külək,
Xoşbəxtlik gözərkən dörd çəkdi burda.
Qəbrin yox, qəbrinə səcdəyə gələk,
El sənə kiçik ev tikdi burda.

İnamı məhəbbət,

Andı həqiqət,
Onun nə dəhşətli taleyi vardı.
Zəngin saraylara sığmayan şöhrət,
Bu kiçik komaya necə sığardı?

O, ilham dağında

Zirvəyə çatdı,
Vətən səcdə qıldı məğrur sözünə.
O, min-min ürəyə körpülər atdı,
Təbiət qəsd etdi son körpüsünə!

Ev də yetim qaldı,
Sahibi kimi,
Durdu yerin-göyün,
Qalibi kimi!

Burdadır məhəbbət,

Hörmət yolları,
Yenə görüşərək yaz səhərində.
Gələr dəstə-dəstə el oğulları,
Saxlayar körpünü çiyinlərində.

Oktyabr 2000–Yanvar 2001

KİMİN İSTƏYİ NƏDİR?

Kim isə, nəyisə
Seçir dünyada;
Ağıl gözəlliyi,
Üz gözəlliyi!
Adam var şərbət tək
İçir dünyada,
Saxta səslənsə də
Söz gözəlliyi.

Mənim gözlədiyim
Gözəlliyim gəl,
Kim deyər çəməndən
Səhra gözəldir?
Mənimçin cahanda
Hər şeydən əvvəl,
Ürək gözəlliyi
Daha gözəldir!

Belə gözəlliyi
Görmək savabdır.
Hər insan bir cürə
Duyur aləmi.
Ürək gözəlliyi
Təmizdir, safdır.
Deryalardan çıxan
Mirvari kimi.

3 avqust 2000

TUFANLA SÖHBƏT

- Yer də, göy də əsir sən coşan kimi,
Bu qədər dünyada sərtlik ki, olmaz!
- Eşit ürəyimi, dinlə səsimi,
Tufanlar olmasa sakitlik olmaz.
- Çağlayıb coşduqca sən qaranlıqda,
Axı neçə görüm tufan qəlbini?
- Məndə qəzəb də var, mehribanlıq da,
Fəqət sındırmaram insan qəlbini.
- Elə bil qovuşur yerlə asiman,
Dənizdə dalğalar – hər biri dağdır.
- Dünya təzələnir mən əsən zaman,
Dərya çağlayırsa, durulacaqdır.
- Amandır, lalələr üstündən əsmə,
Kübar sülalələr üzərindən əs!
- Göylər də səs verir, mənim səsimə,
Tufandan payını alacaq hər kəs.
- Tufan, haqsızlığa sən etirazsan?
Bəs, neçin adınla yol almışam mən?
- Əgər tufan dolu bir şeir yazsan,
Deyərəm qəlbində yurd salmışam mən.

9 yanvar 2000

KİRAYƏNİŞİN

Gözlənməz qonaq tək
Cahana gəldik,
Göydə ulduz yandı,
Səssiz – səmirsiz.
Dünyada bir guşə
Kirayələdik.
Dedik: – Nə gözəldir
Bizim evimiz.

Elə bil kədərle,
Qəmlə yaşadıq.
Kədərsiz sevinc yox,
Əziz saxlayaq.
Ağlayıb gəlmişdik,
Ağlar yaşadıq.
Macal olacaqmı
Sonda ağlayaq?

Atıldıq illərin
Qovğasına biz,
Pay umduq cahanın
Səxavətindən.
Sandıq ki, ömrümüz
Bahasına biz,
Çıxarıq dünyanın
Xəcalətindən.

Kim dedi: qapılar
Pulla açılar,
Kim dedi: dünyaya
Özüməm şərik!
Neçindir bu qədər
Ağrı-acılar?
Lüt gəldik, eləcə
Lüt də gedirik.

Dünya ümman oldu,
Bizsə tək ada.
Yenə işıq saçdı,
O, uzaq ulduz.
Kirayə tutmuşduq
Biz bu dünyada,
Xərcini ödəyə
Bilmədik, əfsus!

Həyatın nifrəti,
Məhəbbəti var.
İllər yolumuza
Güllər sərəcək.
Dünyanın nə böyük
Səxavəti var.
Bizə beş qarış da
Torpaq verəcək.

Axacaq ulduzum
Zər tökə-tökə,
Son gün son mənzilə
Enəcək bəlkə?

8 yanvar 2000

FƏRSİZ

– Fərsizsən, düzünü
Deyirəm sənə.
Bax, qonşun daş əkib
Almas bitirir.
Göm-göy əskinəslər
Axır cibinə!
– Kim nəşə qazanır,
nəşə itirir,
Ən böyük qorxu da
Var–dövlət verir.

– Sənin günün keçir,
Qəmdə, tələşdə,
Onun gör necə də
Bəxti gətirir.
Başçıya baş əyən
Yuxarı başda...
– Kim nəşə qazanır,
nəşə itirir,
Yaltaqlıq – mənəvi
Əsarət verir.

– Fərsizin qırılar
Ömrü yarıda.
Ondan ibrət götür,
Gör nədir bu sir!
Yüksək rütbədədir
Övladları da...
– Kim nəşə qazanır,
nəşə itirir.
Son hökmü əlbəttə
Ədalət verir.

– Ədalət gəlincə
Can gedir əldən.

Kitab həsrət ilə
Yan sətir-sətir.
O, əldən bərk tutur,
Sən isə əldən...
– Kim nəşə qazanır,
 nəşə itirir.
Əsil qiyməti də,
 El, millət verir!
Mənə qibtə etməz,
 Dünyada heç kim,
Mənə ancaq mənim
 Qürurum qaldı,
Bu gün mənimlədir
 İtirdiklərim,
Fəqət qazandığım
 Bu gün xəyaldır!

7 oktyabr 1999

UZUN SÖZÜN QISASI

Gəldi riya,
Getdi həya!

Baxdı paxıl,
Yandı taxıl!

Güldü yaltaq,
Ağladı dağ!

Pıç-pıç çuğul,
Özüne qul!

Qanun güdən,
Yırtdı gödən!

Bəsdir, şair,
Haray nədir?

Sözlər ucuz,
Bəşər quduz!

Vədlər – bəla,
El mübtəla!

Dindi nadan,
Susdu cahan!

12 mart 2000

ŞEİR MƏNİM ÜÇÜN BİR KAINATDIR

Şeir mənim üçün bir kainatdır,
Onun ulduzları,
Günəşləri var.
Şeir mənim üçün sirli həyatdır,
Onun öz sevinci,
öz kədəri var.

Şeir də yaşayır öz baharıyla,
Ona yol da verir sonsuz asiman.
O keçir təbii addımlarıyla,
Süni peyklərin aşdığı yoldan.
Keçir addım-addım
kənddən, şəhərdən,
Ulduzlar üstünün naxışı kimi.
O keçir başına yağsa da hərdən,
Tənqidlər meteor yağışı kimi.
Sözüm də gücünü
ellərdən alıb,
Qoy uçsun göylərə,
o, birməfəsə.
Qalın qatlardakı yanan peyk olub,
Nə qəm,
neçə şerim geri dönməsə.
Nə qədər qol-qanad,
açsa da ilham,
Mən ana torpağın sinəsindəyəm.
Nə qədər göylərə uçsa da ilham,
Mən yerin cazibə qüvvəsindəyəm.
Yenə düşüncələr aparır məni,
Deyirəm: susmaram boran-qar olsun.
Gəzirəm sevdiyim ana Vətəni,
Misralar gəzirəm,
misralar olsun.

Şerə vurulduğum, de, aymı, ilmi?
Qəlbim arzularda, diləklərdədir.
Ən böyük kainat sənət deyilmi,
Sənət kainatı ürəklərdədir.

Hər kəs xoşbəxt olar öz diyarında,
Əzizdir əzəldən öz yerim dedim.
Kaş xalq ürəyinin fəzalarında,
Dünyalar dolaşa bir şerim dedim.

Baxıram göylərə qəlbimdə şeir,
Ulduzlar uzaqdan göz vurur mənə.
Kainat sirrini açsa da bir-bir,
Sənət kainatı sirlidir yenə.

Bəli, şeir mənə bir kainatdır,
Sözlü, soraqlıdır
bir kitab kimi.
Bəli, şeir mənə sirli həyatdır,
Açsam da,
bağlıdır bir kitab kimi.

1992

YALAN VƏ HƏQİQƏT

Sənə səcdə qıldım, sənə baş əydim,
Qəzəb sükutunu qəlbən eşitdim.
Günahkar olardım yalan desəydim,
Həqiqəti dedim,
cinayət etdim.

Mən neçə unudum nurlu gözləri?
Yəqin süni imiş o "can" sözləri.

Sən mənim ömrümdən şimşək olub keç,
Məndən uzaqda da mənimçin varsan.
Qapından dilənçi qovmamısan heç
Məhəbbət umanı necə qovursan?

Susuram... nə qada, nə də qan olsun,
Sevgiyə həqiqət qadağan olsun?

Sözümü ulduzlar göylərə yazsın,
Ölorkən mən eşqin ehtiyacından,
Yalan qüdrətlidir qoy məni assın,
Assın həqiqətin dar ağacından!

17 may 2000

HƏSRƏT

Bir qız keçdi burdan,
Keçdi, dayandı.
"Şıltaqdır" – dedilər, "dəli ceyrandır".
Amma ki, hüsnünə hamı heyrandır.
Bu günə sahillər o qıza həsrət.
Axşam gözlər yandı,
gur şəfəqlərdən,
"– O ulduz mənimdir" – dilləndi birdən:
"Marsa qanad açıb uçacağam mən"..
O, yoxdur, baxıram ulduza həsrət.

Mən Qütb ulduzunu
Göstərdim bu vaxt:
Tək o dəyişməyir yerini ancaq!
Ona bənzəmişəm mən də yanaraq,
Qışlar yaşamışam mən yazı həsrət.

Susmuş sözlərimi
açdım küləyə..
Solan ağaclara, ulduzlu göyə.
İndi tək baxaram – sənsizəm – deyə,
Çöküb qəlbim kimi payıza həsrət.

Zuğulba, sentyabr 1998

QADINSIZ EV

Çiyinlərdə yerin-göyün qəmidir,
Ah çəkirsən asimana yetişir.

Qadinsız ev –

tufandakı gəmidir,
O nə batır, nə limana yetişir.

Ağır dərdlər faciənin gücüdür,
Nə sevinib, nə də gülə bilirsən.

Qadinsız ev –

xəstəxana küncüdür,
Nə dirilir, nə də ölə bilirsən.

Fəlakətdə neçə-neçə sirt yatır,
Səni yıxır, polad kimi o sınıdır.

Qadinsız ev –

günəşsiz bir dünyadır,
Nə od yansa, qızınmır ki, qızınmır.

Sən bir quşsan, ruhun sınımış qanaddır,
Heç baxma ki, külək sərin, meh ilıq...

Qadinsız ev –

ulduzsuz kainatdır,
Həmdəmindir sükut ilə qaranlıq.

Ey kişilər!

Sevginizi əzizləyin cahanda,
Qadınlığın sədaqətdir ilk adı.

Vay o gündən –

ömrün axır anında,
Gözünüzü qapayan da olmadı!

7-10 oktyabr 1996

GÜLMƏYƏN GÖZLƏR

Sirli bir dünyadır
Sanki hər ömür,
Baxışlar mehriban,
Söz səmimidir.
Onun özü gülür,
Gözləri gülmür.
Bəlkə göz sükutu –
Ürək qəmidir.

O, zərif əllərdən
Tutdum mən dünən,
Əl varmı, beləcə
Şehirli olsun?
O, üzdən bu qədər
Xoşbəxt görünən
Nə üçün bu qədər
Kədərli olsun?
Ensə üfüqlərdən
Ağ bir göyərçin,
Olar göy suların
Bəyaz dalgası.
Eyni bir taleyə
Yazılır neçin,
Kədər ümmanıyla
Sevinc damlası?

Ürək ovunmayır,
Şirin söz ilə.
O gözlərdə yanan
Kəhkəşan deyil?
Hamıya mehriban
Olan gözələ,
Nə üçün təbiət
Mehriban deyil?

Hərdən göz yaşını
Silən gözlərə,
Uzaq ulduzların
Nuru tökülsün!
Biz çox alışmışıq
Gülən gözlərə,
Gülməyən gözlərin
Qoy bəxti gülsün!

10 may 1999

AD GÜNÜ – FƏRYAD GÜNÜ

*C.Naxçıvanski adına hərbi məktəbin
17 yaşlı tələbəsi Ruslan İsayev bacısının
ad gününə tələsərkən, metroda baş vermiş
yanğında (28 oktyabr 1995-ci il) 4 nəfəri
ölümdən xilas etmiş, özü də qəhrəmancasına
həlak olmuşdur.*

Qəzətlərdən

Dünya məhvərindən
Qopdu elə bil,
Oğlan görmədiyi dəhşəti gördü.
Qara əjdaha tək uzanan tunnel
Sanki xortumundan od püskürürdü.

Yer əsdi atəşli,
Odlu səsərdən,
Alov hücum çəkdi insan ömrünə.
Onun tələsdiyi ad günü birdən,
Döndü faciəli fəryad gününə.

Alovun nə məşum dilləri varmış?
Dəmir də yanarmış, daş da yanarmış!

Elə bil yağırdı
Odlu yağışlar,
Odlu sel axırdı relslərin üstədən.
O birdən düşündü: "Bacım, bağışla,
Sənin ad gününə gecikirəm mən".
Özü də odlarda o yana-yana,
Yanan insanları aldı qoynuna.

Əlində ölümün
sındı qanadı,
Mərd çıxdı alovlar keşməkeşindən.
O, Odlar yurdunun cavan övladı,
Təzədən doğuldu odlar içindən.

Qurusun göz yaşı

Doğma ananın,
Allahım mərdliyi təsəlli verdi.
...O günəş ürəkli igid oğlanın
Tabutu üstündə Günəş gedirdi.

Bu gün calandıqca

Aylar, aylara,
Dünya odlı dəniz – ömürsə gəmi.
Səhər Günəş qonur mərmər məzara,
Yanır qəhrəmanın öz qəlbi kimi.

Yenə də çağlayır

Ümmanlar bu gün,
Yenə odlar yanır yer üzərində.
O, xilas etdiyi insanlar bu gün,
Gəzdirir igidi ürəklərində.

Ömr edir ulduzlar sanı, igidlik,
Bəli, əbədidir ani igidlik.

20 noyabr – 14 dekabr 1997

GECƏ...

Sənə – gecən xeyrə qalsın, – deyirəm,
Kaş ki, səni yuxularda mən görəim!

Sən cənnətdən varıb gələn qumrusan,
Mən kölgənəm, bir uçuruq səninlə.
Sən taleyin sehirli bir nurusan,
Ayrı-larkən qovuşuruq səninlə.

Bəlkə mənəm pəncərəndən baxan ay?
Buludların gur çayında axan ay?

Zər üfüqlər alovlanıb əriyir,
Səpildikcə cığır-lara, izlərə.
Ay elə bil öpmək üçün əyilir,
Mənim öpə bilmədiyim gözlərə.

Varlığında eşqin dərin həsrəti,
Sanki yatmış duyğularım oyanır.
Doğma-doğma ürəklərin həsrəti,
Ayrı-ayrı üfüqlərdən boylanır.

Ulduzların gur şəfəqi – təbərrik,
Yaxın ulduz, uzaq tale – o bizim?

Görmək üçün o, gözləri birçə an,
Mən gedirəm, qoşalaşır kölgəmiz.
Kainatda bir-birinə uzanan
Ulduzların əlləriyik bəlkə biz?

Nur olsaydım qopub uzaq üfüqdən,
Deməzdim ki, kaman kimi səslənirəm
Kaş sakitcə incə telə dönüb mən,
Hörüklərin arasında gizlənim.

Gecə keçir, yuxu qaçır, yatmıram,
Səsim çatır, özüm sənə çatmıram.

Sən cənnətdən varıb gələn qumrusan,
Mən kölgənəm, bir uçuruq səninlə.
Sən taleyin sehirlə bir nurusan,
Ayrılkən qovuşuruq səninlə.

22 yanvar 1998

KƏDƏR SÜKUTU

Dostum Yəhya Məmmədova
təskinlik üçün

Birdən dodaqlarda
doldu gülüşlər,
Elə bil bürüdü
sükut aləmi.
Dostuma üz verən
ağır bir kədər,
Dostlar çiyinə də
endi dağ kimi.
Bir insan gözünü
Yumdu cahana.
Üç övlad
Bir anda
Atasız oldu.
Ürəkmi vəfasız
Çıxdı insana,
İnsanmı ürəyə
Vəfasız oldu?
Əsdi xəzan yeli
Yaşıl çəməndə,
Güllər ləçəyini
Tökdü sükutla.
Sevinc hay-harayla
Gəlir gələndə.
Kədərsə ürəyə
Çökdü sükutla.
Dost susur...
Baxırsan...
Sən də susursan...
Söz indi tufanlı
Fikirlərindir.
Sevinci bölüşmək.
Nə qədər asan,

Kədəri bölüşmək
Necə çətindir!
O susur,
Dostlar da
 Bu yerdə susur.
Paşa dillənməyir,
 O pərişandır.
Susmağı sevməyən
 Şükür də susur,
Cabir sükutuyla dosta hayandır.
Könüldə o qədər
 Sözlər qalır ki,
Axı, necə deyim
 Onu dosta mən?
Sücut ürəklərə
 Körpü salır ki,
Təskinlik yol alsın
 Həmin körpüdən.
...Görür üç övladı
 Duman içində.
Susur...
Üzü nurlu...
 Baxışı isti...
Oyanır qəlbində
 Bir an içində.
Atasız uşağa
 Atalıq hissi.

YUXULAR HƏYATDAN DAHA GÖZƏLDİR

Yuxuda dənizlər aşır-daşırlar,
Torpağa iz düşür, daşa iz düşür.
Dalğalar sahille pıçıldaşırlar,
Mirvari qumlara qoşa iz düşür.

Uçub qovuşursan uca buluda,
Tor gəlmiş gözümdən çökür duman.
...Əl çatmaz dünyaya gedib yuxuda,
Gənclik illərilə qovuşur insan.

Üz-üzə durursan sən Günəşlə də,
Səadət durnanın telində gəlir.
Hərdən görüşürsən, ilk görüşlə də,
Evə ağ duvaqlı gəlin də gəlir...

Yetimlik köç edir ömürdən bəzən,
Yenə doğma ana tutur əlindən.
Nə böyük aləmdir analı yuxu,
Mənasız cahanda mənalı yuxu.

Axdı gözlərindən yaş gildir-gildir,
Yuxudan oyandın... yenə tənha-tək.
Dünyanı dəyişmək dəhşət deyildir,
Dəhşətdir bir daha yuxu görməmək.

29 dekabr 1992

ƏLVIDA

Əlvida, ömrümdən ötüşən bir il,
Gözəl önündəki, heyrət, əlvida!
Əlvida, dalğalar, əlvida, sahil,
Çəkdiyim əzablı həsrət, əlvida!

Əlvida, ey yaşıl çinar kölgəsi,
Çinarın sehrgar səsi, əlvida!
Əlvida durnanın uzaq nəğməsi,
Qəlblərin sükutu, sözü, əlvida!

Əlvida, qumlarda sirli naxışlar,
Sahillərə düşən izlər, əlvida!
Əlvida, mehriban, nurlu baxışlar,
Hərdən o süzülən gözlər, əlvida!

Əlvida, göy meşə, çal-çarpaz budaq,
Vaxtsız doğulmusan, ey baxt, əlvida!
Əlvida hər şeyə, hər şeyə, ancaq,
Sevgimə deməyəm heç vaxt: əlvida!

6 yanvar 1993

QAYA ÜSTDƏ TƏK PALID

Yarğan başındakı
boz qaya üstdən,
Vüqarla yüksəlir qoca bir palıd.
Ayağı altından axır duman, çən,
Başıyla göylərə dirənir palıd.

Onun toxumunu hansı bir səhər,
Qartallar gətirib buraya salmış.
O həyat aşiqi,
gören kim deyər,
Neçə vaxt daşların qoynunda qalmış?

Ancaq təbiətə yaz gələndə o,
Oyanmış yuxudan dağlarla birgə.
Dağlardan uçan qatı çəndə o,
Boylanmış qayadan baharla birgə.

Qoy gəlib mən ona
yaxından baxım,
Şahidi neçə yaz, neçə də qışıdır.
Bəli, hikmətə bax, kiçik bir toxum,
Böyük bir qayanı parçalamışdır!

Qalxmış məhəbbətlə günəşə doğru,
Üstündən heç zaman nur əskilməmiş.
İti əsən külək, coşğun axan su,
Onun vüqarını öyə bilməmiş!..

Bu gün çiçək açmış yalçın qayada,
Onun dağ ürəyi, onun dağ eşqi.
Nə ilə ölçülər gören dünyada,
Həyat məhəbbəti, yaşamaq eşqi.

1956

ŞUŞANIN YOLLARI

Hər yanda bir məclis qurulub gedir,
Buz kimi bulaqlar durulub gedir.
Dağların döşüylə burulub gedir,
Gör necə qovuşur yollara yollar,
Siz nə gözəlsiniz, yollar, a yollar!

Dağın ətəyinə qədəm qoyunca,
Qarqar uğuldayır dərə boyunca.
Durub hüsnünü baxım doyunca,
Baxım heyran-heyran mən sizə, yollar!
İlk dəfə gəlmişik üz-üzə, yollar!

Sərin bulaqlardan ellər su içmiş,
Dostunu düşməndən yaxşıca seçmiş.
Burdan Vaqif getmiş, Vidadi keçmiş,
Gərək ki, onları tanıya yollar,
Onların ləpiri hanı, a yollar?

Sevirəm çeşməli, sulu dağları,
Vüqarlı dağları, ulu dağları.
Döysə də qar, yağış, dolu dağları,
Dolanıb aparır dağlara yollar,
Baxçalara yollara, bağlara yollar.

Dağların zirvəsi ağa bürünür,
Yaşıl qüzeylərdən duman sürünür.
Qəlbimdən bu yerə yollar görünür,
Gör necə qovuşur yollara yollar,
Siz nə gözəlsiniz, yollar, a yollar!

1954

ÇƏKİN QARABAĞDAN QARA ƏLLƏRİ

Dostum, qardaşım Yusif Nəsirliyə

Sinəmdə döyünür bu yerin qəlbi,
Əyilməz dağlara bir də baş əyim.
Vaqifin ürəyi,

Üzeyrin qəlbi
Mənim ürəyimdir, mənim taleyim.
Əsməsin hicranın

qara yəlləri,
Çəkin Qarabağdan qara əlləri!

Quzeydən çaylara göz yaşı sızır.
Qəzəb dalğaları axır yollara.
Yurdumun xan qızı,

mehriban qızı,
Natəvan nigaran baxır yollara.
Axmasın vadinin

qara selləri,
Çəkin Qarabağdan qara əlləri!

Dar gündə sınanar nəslin qüruru,
Qeyrət həqiqətin müqəddəsidir.
Fikrətin xəyalı –

zirvələr nuru,
Bülbülün nəğməsi dağlar səsidir.
Bir də mən görməyim

qara illəri,
Çəkin Qarabardan qara əlləri!

Kükürəyib qəzəbdən od tökər qışım,
Qolumdan bərk tutsun qardaşım gərək.
Qarışsa yad elə

bircə qarışım,
Özüm də torpağa qarışım gərək.
Çəkin bu torpaqdan

qara əlləri!
Çəkin Qarabağdan qara əlləri!

1988

QEYRƏT

Bu gün dərd ağırdır, yaralar dərin,
Sən düşmən üstündən tufan olub keç.
Deyin, qarşısından nakişilərin
Qaçmaq kişilərə yaraşarmı heç?

Atan sevdi xalqı, bilirsən özün,
Keçdi qanlı əsrin boranlarından.
Söylə kimdən qorxub, qaçırsan bu gün
Dünyanın ən qorxaq insanlarından?

Mərdlərə söykənər Vətən dağ kimi,
Döyüşsün kimin ki, qeyrəti varsa.
Cahanda ən böyük belə deyilmi,
Ordu qaçqınlardan əvvəl qaçarsa?

Bu bir həqiqətdir düşüb dillərə:
İgid bir yol ölər, qorxaq min kərə.
Niyə belə oldun, sən harda, haçan?
Getmişdin igidlər sırasında sən.
Cəbhədən dabana tüpürüb qaçan,
"Mərdşən" piştaxtalar arxasında sən!

Erməni baş kəsər, heç "uf" da deməz,
Bu gün haray çəkir kəndlər, uluslar.
Söz var ki, namusu itə at, yeməz!
Namusa susayıb bu binamuslar.
Xalqın namusudur Vətən torpağı,
Hər şeydən ucadır namus bayrağı.

Qalxsın qoy özünü insan sayanlar,
Bizdədir mətanət, bizdədir dözümlər.
Dünən qapımızda qab yalayanlar,
Bu gün qanımızı içsinlər bizim?!

Xəyala dönməsin ləyaqətimiz,
Axı namus, ismət tapdanır bu gün.

Bizim özümüdə xəyanətimiz,
Hünərə çevrilir düşmənlər üçün.

Qoy daha düşməsin vicdana ləkə,
Get el keşiyində dur ayıq-sayıq.
Vermişik torpağı biz bölgə-bölgə,
İndi qarış-qarış qaytarmalıyıq.

Ellər uca tutub öz vüqarını,
Haqqa, sədaqətə o təməl qoyub,
Burda igidlərin qılıncılarını
Qeyrət suvarmışdır əsrlər boyu.

Şair, sən də yurdun keşiyində dur,
Vətən müqəddəsdür, Vətən əzizdir.
Bizə bizdən başqa bir arxa yoxdur,
Bizim qüdrətimiz qeyrətimizdir!
Bizim qeyrətimiz qüdrətimizdir!

1993

CƏBHƏDƏN QAÇAN OĞLAN

O cəbhədən qaçıb gəldi,
gəldi ata evinə,
Döydü doğma bir qapını
o sevinə-sevinə:
– Ana!
– Necə qapı açım
mən cəbhədən qaçana?
– Mən gəldim ki, sizi görüm.
– yox, buna dözməz Ana.
Sənə Hünər adı verdim,
mən arzuma yetmədim.
İgid oğul bəslədim mən,
fərari böyütmədim.
Oğul, qayıt tez cəbhəyə,
boyuna qurban olum,
Səni görmək istəmirəm
fərari tək, ay oğlum.
Gedir cavan...
Kor-peşiman...
tanış yola düzəlir.
Sonra döyür bir qapını...
o qapıdan səs gəlir
– Kimsən?
– Mənəm.
– Qaçmısanmı?
qız dedi qəlbində qəm:
– Mən fərari sevməmişəm,
mən qəhrəman sevmişəm.
Gedir cavan...
Kor-peşiman...
"Bu nə işdir" – deyir o,
Yolda tanış bir dükanın
qapısını döyür o,
Bir ucaboy oğlan çıxır,
üzü gülər, səsi şən:

– Ə, bu sənsən, köhnə dostum,
əcəb edib gəlmisən!
Olub burda biz şərik,
bala-bala işlərik.
Yol üstündə taxta dükan –
şamların kölgəsində,
Elə məşum haray var ki,
küləklərin səsində.
O haraya gedirdisə
özünü yad sanırdı,
Ayağının altda sanki
yer od tutub yanırdı.
O, hər kəsdən gizlənirdi,
qəlbə günahı, suçu.
O gündüzlər satıcıydı,
gecələr qarovulçu.
Gör xəyanət edən zaman –
necə alçalır insan!
Bir gün elə yağış yağdı,
şiddətli sellər axdı.
Göy şamların zirvəsində
odlu ildırım çaxdı,
Bir də şimşək çaxanda
şam da yandı, dükan da.
Hayla gələn vayla getdi –
bircə anın içində,
Fərari də külə döndü
o dükanın içində.
Namərd oğul cəbhələrdən
qaçıb gəldi, nə gördü?
Fərarinin cəzasını
təbiət özü verdi.

ÇADIRLAR

Suları çağlayan
 ümman səhrada,
Ağappaq adadır hər titrək çadır.
Əriyir tüstü tək
 duman səhrada,

Çadıra söykənir sıra çadırlar.
Üfüqdən üfüqə gedib çatırlar.
Elə ki küləklə ağ qar ələnir,
Səhrada dəhşətli haray səslənir.

Qaçqınlar su üçün qaçır obaşdan,
Yollarda palçığa, zığa batırlar.
Soyuqdan, küləkdən, qardan, yağışdan
Onlar çadırlarda necə yatırlar?

Uşaq "çörək" deyə qəmli dayanmış,
Gözlər yol çəkməkdən alacalanmış.

Titrəyib dəhşətli yellər önündə
Hər ürək – elə bil yaralı bir quş.
Dörd yandan axışan sellər içində
Ananın döşündə südü qurumuş.

Bədənlər nə dəmir, nə də ki, tuncdur,
Ən zəif canlıdır zərif canlılar.
Soyuq tufandan da daha qorxuncdur,
İnsan taleyinə soyuqqanlılar.

Onlar kefə baxır – azacıq gəndə,
Vurur bala-bala, deyib gülürlər.
Bura humanitar yardım gələndə,
Bizim "humanistlər" yarı bölürlər.

Ey qar, qış gəlməmiş niyə yağırısan?
Torpaqlar ağappaq, sular qapqara.

Sən də göy qübbəsi!
 mavi çadırsan
Rəhm elə yerdəki boz çadırlara!

Kaş mən öz köksümü
 yara biləydim,
Bu dərd də mənimdir, bu qəm də mənim.
Kaş elə bir çadır qura biləydim,
Hamı isinəydi sinəmdə mənim.

12 dekabr 1993

İSTİQLAL MARŞI

Göz açdığım qədim torpaq,
Dayağımsan sən dünyada.
Doğma anam, ey mehriban,
Ey qəhrəman, Azərbaycan!
Addım-addım qucağından,
Odlu sellər çağlasa da.
Həsərət qaldın sən işığa,
Zaman-zaman, Azərbaycan!
Yadellilər damla-damla
Al qanını sordu sənin,
Kimlər sənin göz tikmədi
Torpağına, Azərbaycan!
Bayrağını endirdilər,
Ancaq özün öyilmədin,
Alqış bu gün o ucalan
Bayrağına Azərbaycan!
Səhər kimi cavan sənsən,
Tarix kimi qoca sənsən.
Fatehləri diz çökdürən,
Vüqarımsan, Azərbaycan!
Öz müqəddəs dağlarından,
Günəş kimi uca sənsən.
Yer üzündə mənim Odlar
Diyarımsan, Azərbaycan!
Səhərlərin qoy açılsın,
Təzə nurlu bahar ilə,
Gələcəyə mərd addımla,
Uğurla get, Azərbaycan!
Şəhidlərin al qanından,
Lalə açmış yollar ilə,
İstiqlalın sabahına
Qürurla get, Azərbaycan!

1991

DƏHŞƏT NƏDİR?

İrismək hörmət deyil,
səməmi söz hörmətdir.
Dil deyən dəhşət deyil,
ürək deyən dəhşətdir,
Ah çəkmək həsrət deyil,
dərde dözmək həsrətdir.
Bağırmaq cürət deyil,
susan mərdlik, cürətdir.
Hay-haray nifrət deyil,
qisas almaq nifrətdir.
Söz hələ qeyrət deyil,
xeyirxah iş qeyrətdir.
Bağırmaq şöhrət deyil,
səssiz gələn şöhrətdir.
Yığdığın sərvət deyil,
payladığın sərvətdir.
Vəsf etmək heyrət deyil,
səcdə etmək heyrətdir.
...Dil deyən dəhşət deyil,
ürək deyən dəhşətdir.

8 yanvar 1993

XOCALIDA ƏRİK AĞACI

"Atamı, anamı Xocalıda öldürdülər. Ərik ağacımızı yandırdılar... İndi yuxularda həmişə ərik ağacımızı çiçəkləyən görürəm"
Qızçıqazın dediklərindən

O, yandı, atəşi
tutdu aləmi,
Endi yerə Günəş –
göylərin tacı.
Qanlı cinayətə
abidə kimi,
Yüksəldi qapqara
ərik ağacı.
Rəzalət səsləndi
bütün cahanda,
Bu alçaq adına
yaraşır ancaq!
Ağac sahibinə
güc çatmayanda
Ağacın özündən
intiqam almaq!
Sən ey həqiqəti
unudan yağı,
De, nə edəcəksən
bəs qisas çağı?
Qışın yuxusundan
oyandı torpaq,
Dünyanın gözləri
ərikdə qaldı.
– Bahar – nəfəsini
dünyada torpaq,
Köklərdən
bir şiv ucaldı.
Əziz anasıdır

Vətən – ağacın,
Ana gözlərinin
yaşı dayanmır.
Doğma torpağında
bitən ağacın,
Budağı yansa da,
kökləri yanmır.
Əriyin bir yeni
budağı doğdu.
Budağa ana tək
süd verdi köklər.
Ucaldı səmaya,
günəşə doğru,
Gəldi bu torpağı
səcdəyə göylər.
Bir ayda boy atdı
budaq bir qulac,
Dağ onu oyatdı
öz nəfəsiylə.
Dünən yuxularda
gül açan ağac,
Bu gün çiçəklədi
yaz nəfəsiylə.
Yad gözlər ağaca
kinlə baxdı ki...
Əllər göy budağı
kəsməyə gəldi.
Göylərdə elə bir
şimşək çaxdı ki,
Şivlər kəsilmədi,
əllər kəsildi.
Çiçəklər torpağın
arzu-kamıdır,
Gündüz də düşməncin
gecə olacaq...
Bu hələ təbiət

intişamıdır,
Gör insan qisası
necə olacaq!
Qızım, körpə budaq –
çiçək açdıqca,
Qəlbin ora qonan
göyərçin oldu.
Günəş yolumuza
ışığı saçdıqca,
Sənin yuxuların
qızım, çin oldu!

1992

ŞUŞA

Ah çəkir, hay salır dərddli meşələr.
Millətin görəcək günləri varmış.
Mərdlik üzərində ucalan şəhər,
Satqınlıq önündə gücsüz qalarmış.

Dedi göylər də ağı,
Rəngi rəngə qatdılar.
Bu ziqiymət torpağı
Nə qiymətə satdılar?

Buludlar halay çəkir,
Solur tezə pöhrələr.
"Ərimgəldi" hay çəkir,
Uğuldayır dərələr.

Uca dağları da bu gün yaş boğur,
Qayadan yetim tək baxır qalalar,
Nə orda gözləyən bir gəlin durur,
Nə çarpaz yollarla gələn bir ər var.

Namus tapdalandı biz necə dözdük,
Yer yandı, göy yandı biz necə dözdük.
Dözdük...
Günahkarı biz özümüzdük.

Deyin mən bu dərddi
Çəkim nə qədər.
Ahımdan asıman qoy parçalansın!
Günəşlə yanaşı duran bir şəhər,
Zülmət övladının əlində qalsın?
Vaqif məzarında gəldi dəhşətə,
Daşaltı küləyi – pərişan ruhu.
Görən necə dözdü bu xəyanətə,
Üzeyir gəncliyi, Natəvan ruhu.
Yaşıl kölgəlikdən süründü ölüm,
Gözəllər əlvida dedi həyata.

– Ata, öldür məni qurbanın olum,
 Ölüm-əsirlikdən xoşdur, ay ata!
 Ata səndirlədi, titrədi durdu,
 Bir güllə qızına,
 Bir güllə özünə
 Gözləri yaşaran o ata vurdu,
 Dünyaya bəxş etmiş
 öz övladıyla
 O getdi dünyadan qeyrət-adıyla.
 Eşitdim, qəlbimdə
 qanım da dondu.
 Bir nəslin isməti
 belə qorundu.
 Fikir asır məni dardan
 Döno-dönə bu gün, Allah!
 Uca Şuşam yuxulardan
 Həqiqətə dönsün, Allah!
 Qovub yadı torpağımdan,
 Xalqım qisas alsın, Allah!
 Sərçələrin caynağında
 Laçın necə qalsın, Allah!
 Qaytar cahi-cəlalımı,
 Uca Allah, qadir Allah!
 Yerlə-yeksan Xocalımı
 Zirvələrə qaldır, Allah!
 Milyon qərinədir,
 min qərinədir.
 Vicdan üfүqümüz safdır, təmizdir.
 Biz indi bildik ki,
 satqınlıq nədir:
 Kürəyə sançılan öz gülləmizdir.
 Sözlərim bitməyir... Susmur haray, ah!
 Xəyalən gəzsəm də beş qitəni mən,
 Öz Şuşa qitəmə qayıdıb sabah,
 Qoyaram şərimə son nöqtəni mən!

1992

BİR ÖMRÜN ƏVVƏLİ, BİR ÖMRÜN SONU

(Dostumun kədərli monoloqu)

I

Məktəbə gedirdim,
 sütül uşaqdım.
 Çevrilib bir qıza həsrətlə baxdım.
 Gözəl üzündəki gözəl qürurdu.
 Deyərdin yerimir o qız uçurdu.
 Bizim küçəmizdən keçib gedəndə,
 Qərribə duyğular doğurdu məndə.

Məktəbdən çıxanda burdan keçirdi,
 Burda yaşayırmış əmisi onun.
 Fəqət bu günədək, bu necə sirdi,
 Nə qızı görmüşdüm,
 nə qohumunu!

Oturub müasir bir Məcnun kimi,
 Tökdüm varaqalara fikirlərimi.
 "Pakizə" deyərək,
 Döyündü ürək:
 "Məktubu mən ona çatdırım gərək".

Bəs necə, nə təhər?
 Coşduqca hisslər,
 Sırrımı dostuma açdım bir səhər.
 Söylədi: "Bəri ver, mən ölməmişəm,
 Sadiq dost olmuşam sənə həmişə".
 (Artıq dərd verərmiş artıq inam da,
 Sadəlövhlik olub ilkin belam da).
 ...Mən sabah erkən
 Dərsə gedirən,
 Qızın qardaşları kəsdi qarşımı.
 Onların əlində bıçaq, daşdımı?

Ürəkdo titrəyiş,
canda sızıltı,
Eşqim torpaqlara qanla yazıldı.
Fırlandı başıma
dərə də, dağ da,
Durmuşdu "Sadiq dost" azca uzaqda.

Tək mən döyülmədim, döyüldü sevgim,
Tək mən söyülmədim, söyüldü sevgim.
Söyüldü, tapdandı, yellərə getdi,
Acısı aylara, illərə getdi.
Sızladım ürəkdən mən yana-yana,
Bir gün qulaqlarım nələr eşitdi?
Qız ərə getdi.
Bilmədim qüruru bəs hara getdi?

II

Bu gün yenə məni eyni bir adla,
Tale imtahana çəkir inadla.
Eşit ürəyimi, bəyzadə xanım,
Özü də, sözü də, ey sadə xanım!
İlkin səni gördüm, uzaq bir ildə,
Mərdanə dostumun dayısıgildə.
Dayandım heyretlə,
Baxdım rıqqətlə.
Baxmağa hüququm yox idi, baxdım,
Elə bil sehirlə yuxuydu, baxdım.
Mən susdum, qarşımda ilahə durdu,
Gözlər gözəlliyi görməsə kordur!
Sənin taleyinə gəldi tufanlar,
Sevincə şərəkdi ahlar, amanlar.
Ürək can atırkən ağ gündüzlərə,
Tale kədər səpdi qara gözlərə.
Dünyanı nə rəngdə,
nə gündə gördün?
Nagah qara gələn düyün də gördün!

Sənə qanad verdi sənin iradən,
Mətin iradən!
Hər şey dəyişsə də yer kürəsində,
Təkcə dəyişmədi gözəllik səndə.
Çox vaxt sevinc yatır,
kədər ayıqdır,
Ağıllı gözəllik baş ucalıqdır.
Şəfa da tapmışam ağır gündə mən,
O zərif əllərin mərhəmətindən.
Bəlkə də "Pakizə" adlı məhəbbət,
Dünən xəyal imiş, bu gün həqiqət.
Bir ömür yol keçdim, qəlbdə Pakizə,
Dedim ki, pak sevgi düşsün pak izə!
Bir ömrün əvvəli, bir ömrün sonu,
Yerlər, göylər qədər fərq duysam da mən,
Taleyin döyüdü insan oğlunu
Döyən olacağımı bu gün görəsən?
Mən dünya üzündə nə qədər varam,
Varam alını açıq,
varam üzünü ağ.
Heç nədən, heç kəsdən mən ki, qorxmuram,
Amansız taledən qorxuram ancaq!
İstərdim səsimi qəlbin eşitsin,
Əyər eşitməsə, Sən bir nəfəsə,
Oxuyub məktubu cır, tulla getsin.

Hər varaq parçası onda, Pakizə,
Quş tək qanad açar gedər-gəlməzə.

16-20 noyabr 1993

NECƏ VİDALAŞAQ, DÜNYA, SƏNİNLƏ

Bəlkə son gün gəlir,
 gəlir son axşam,
Bəlkə son şerimi yazıram, dünya!
Dünyadan dörd əlli yapışmamışam,
Lap sabah köçməyə
 hazıram, dünya!
Ümid məcrasını
 qəmə çevirdin,
Sevgi astanama sən kölkə salma.
Dözdüm, saçlarımı
 yellərə verdin,
Sən barı gözümün nurunu alma.
Sənin əzabına
 can görək dözə,
Gözlərdən axsa da yaş gildir-gildir.
Əzabsız sevgilər
 sevgi deyilsə,
Əzabsız dünya da dünya deyildir!
İllər şalalə tək
 şaqraq axırsa,
Dərə günahsızdır,
 qaya günahsız.
Sevgi məhvərindən
 bəşər çıxırsa,
İnsan günahkardır, dünya günahsız.
Dünya, nura çevir insan ömrünü,
Ümid qapısını
 aç aram-aram.
Sevgi, məhəbbəti itirən günü,
Əcəli könüllü çağıracağam.

29 may – 5 iyun 1994

HƏM ÖLÜM, HƏM ƏBƏDİYYƏT

Qarşıda çağlayan mavi dənizdir,
Ordan bir mavi yol uzanır göyə!
Dalğalar dilində ilahi sözdür,
Uçur səmalara "sevirəm" – deyə.

Sevgin üfüqlərdən endi mənimçin,
Bənzərdim dənizdə tənha yelkənə.
Ürəkdən ağlasam mən için-için,
Mehriban-mehriban gülmə sən mənə.

Ömrün ayrı-ayrı iziylə keçdik,
Dərdlər də, qəmlər də bizə bellidir,
Bilirəm cahanda çox gec görüşdük,
Yaxşı ki, görüşdük, bu təsəllidir.

Ümid körpüsündən həsrətlə keçdim,
Sevgi qapısını döydüm bir sabah.
Təəccüb doğurdu gözlərdə eşqim,
Təəccüb heyrətə dönərmə, Allah?

Yenə bir mavi yol uzanır göyə.
Ürəkdə torpağa; səmaya heyrət.
Sevgisə sirtini açmır kimsəyə:
Sevgi həm ölümdür, həm əbədiyyət!

30 dekabr 1993

SƏN MƏNİ ÖLDÜRDÜN, MƏNİ DİRİLTDİN

Mənim qəlbimdəykən
sən hara getdin?
Sandım ki, əlvida dedim dünyaya,
Sonradan qaldıran
Günəşə, Aya,
Sən məni öldürdün, məni diriltin.
Yolumda ətirli
gül kimi bitdin,
Tikanlar ucaydı,
budaqlar qısa.
Çırpıldım küllərə
qan sıza-sıza,
Sən məni öldürdün, məni diriltin.
Bəlkə sən beləcə
arzuna yetdin?
Mənsə vida dedim ümidlərimə.
Xoş sözlə son qoydun
son kədərimə,
Sən məni öldürdün, məni diriltin.
Sən özün bildinmi
heç nələr etdin?
Öldürüb bağladın həyata məni,
Diriltin – çox sevim
daha da səni,
Bununçun öldürüb məni diriltin?
Niyə öldürürsən dirildəcəksən?
Niyə dirildirsən, öldürəcəksən?

29 may – 5 iyun 1994

NİYƏ GECİKDİNİZ, DURNALAR, NİYƏ?

Səma yolçuları,
həsrət gözlərim,
Bu qədər gecikmək olmaz, durnalar!
Sizi üfüqlərdə gəzər gözlərim,
Niyə gəlməzsınız bu yaz, durnalar!

Hər il səmalarda sıralandıqca,
Gəldi qanadınız üstündə bahar.
Sonsuz mavilikdə misralandıqca,
Bir şeir səsləndi sözündə – bahar.

Zillənib göylərə
büllur göz kimi,
Sizi durna gözlü göllər gözləyir.
Hər il ilahidən düşən iz kimi,
Təllər saldıığınız çöllər gözləyir.

Gəlin, durnalarım,
tarix iziylə,
Dünəndən bugünkü əsrədək, gəlin!
Füzuli arzusu, Vaqif sözüylə,
Yollanıb Bağdaddan, Bəsrədən, gəlin!

Zamanın zəhəri
çöxsə də yerə,
Ağ səma çayı tək axın, durnalar!
Bəlkə dözmək oldu çirkli göllərə,
Qara ürəklərdən qorxun, durnalar!

Qarabağ gözlərdi gəlişinizi,
Hər il yol çəkərdi dağların gözü.
Bu gün yanan evlər, –
Barıt qoxusu,
Nagahan açılan

Güllə qorxusu
Bəlkə pərən-pərən eyləyib sizi?

Ölüm gəzən yerdə,
 gəzərmi durna?
Qan sızan sular da,
 üzərmi durna?

Birdən səs eşitdim...
Ona hay verdim.
Deyin, bildinizmi, gözüm yosdadır?
Bu gün durnaları yuxuda gördüm,

Uçur durnalarım gördüm, yoldadır!
İnsanlar! Dayanın!

 Siz məğrur, uca,
Başınız üstündən durnalar gəlir,
Onlar qitə-qitə qanad çaldıqca,
Görüşə ölkələr, dünyalar gəlir!

Göyləri ayna tək
 Silir durnalar,
Necə büllürləşir sonsuz bir aləm.
Şahanə ləngərlə gəlir durnalar,
Hara qonacaqdır deyə bilmərəm.

1993

ŞUŞA GƏLİR YUXULARIMA

Gecə... Səksəkəli uyuyur aləm,
Uzaq xatirələr
 yaxına gəlir.
Bu gün mən Şuşaya gedə bilmirəm,
Bu gün Şuşa mənim yuxuma gəlir.

Uca göylərin də ağır dərdi var,
Sanki göz yaşındır axan ulduzlar.
Zirvələr örtülüb

 qara buludla,
Solub təbiətin əlvan rəngləri.
Baxır minarələr qəmli sükutla,
Dağlara hay salır kilsə zəngləri.

Bir vaxt durdu məni salama yollar,
Lələdən çıraqlar yandırdı mənə.
Bu gün yadlar keçən dolama yollar,
Əyri bir qılınçı andırır mənə.

Sərindir dağların
 yənə küləyi,
Günəşdən qaranlıq çökür gözümə,
Doğma Daşaltının tənə küləyi,
Sanki şillə kimi dəyir üzümə.

Tanışam zirvənin
 erkən qarıyla,
Məndən uzaqlaşan o kölgə nədir?
Keçir əsrlərin cığırılarıyla,
Vaqif də üzümə baxmayıb gedir.

Dağlarda bir solmaz
 xəyal yaşayır,
O kimdir
 əlinə külüng götürüb.

Pənah xan bu yerə daşımı daşıyır,
Təzədən Şuşanı tikməkdən ötrü?

Göründü xan qızı,
 nisgillə dindi,
Sandım hər sözündə ildırım çaxır.
"Çəkdiyim bulaqdan su gəlmir indi,
Çəkdiyim bulaqdan göz yaşı axır".

Üzeyrin üzündən
 sis-duman keçir,
Bülbüllə yanaşı addımlayırlar.
Ulular pərişan-pərişan keçir,
Yoxsa ki, məni də satqın sayırlar.

Bu gün hərislərin
 doymur gözləri,
Neyləsin ulular,
 bilmir ki, onlar
Şuşanı hərraca qoyan kəsləri,
Göylərdə gəzdirir hələ milyonlar.

Susubdur "Şikəstə",
 dinmir tar simi,
Ürəklər payına qəzəb-kin düşüb.
Elə bil bəlalı qaçqınlar kimi,
Burdan "Muğamat" da didərgin düşüb.

Şuşam, uca tutdım
 səni ana tək,
O yerə quş kimi qanad açmışam.
Üç rəngli bayrağım ucalanadək,
Sevgimi bayraq tək ora sancmışam.

Sabah Şuşadayam,
 bu, ulu haqdır,
Yuxum şübhə yox ki, çin olacaqdır!
Zəfər səslənəcək inanıram mən,
Mənim Vətən adlı kainatımda.
Şuşaya doğmalar dönüb gələrkən,
Dönüb qayıdacaq "Muğamat"ım da.

6 noyabr 1993

QOŞA ÇİNAR ƏKDİM...

O qoşa çınardı fəxrım, vüqarım.
Otuz il bağçamda
 çaldı nəğməmi.
Bu bahar quruyan göy çinarlarım,
Durdu özlərinə
 heykəllər kimi.
Doğma torpağımda bu hikmət nədir?
Qurumuş çinar da bir abidədir.

5 iyun 1994

*İnsana doğulan gün
Ölüm hökmü kəsilir.
N.Xəzri*

Açıram səhəri sönən bir şamla,
Şehirli həb kimi qəm uduram mən.
Allaha inamla, haqqa inamla,
Zülmət məhbəsimi unuduram mən.

Sükutu özünə könlüm dost sayır,
Qitədən qitəyə qəlbən köçürəm.
Nəsə yer söyləyir, göy pıçıldayır;
Onları kağıza mənəm köçürən.

Cansızın məhbəsin pəncərəsindən,
Bir ulduz danışır, mənimlə ulduz,
Ruhuma nur axır ağ şöləsindən,
Deyirəm qəlbimi sən dinlə, ulduz!

Ömür tək beləcə əriyir gecə,
Ömrün də sonuna ilk cavabam mən.
Öz edam günümü mən gözlədikcə,
Məhbəsdə yazılan bir kitabam mən.

31 dekabr 1992

(Kərbalada)

Hər çıraq bənzəyir mavi bir aya,
Ayın da göy rəngli xalları vardır.
Sanki avizələr səpdikcə ziya,
Zəncir çiçəyinin salxımlarıdır.

Tavanı heyrətlə seyr etdikcə biz,
Səslənir dostların sözü mehriban.
– Onları göndərib sizin yerliniz,
Hacı Zeynalabdin – xeyirxah insan.

Necə doğmalaşdı onun ziyası,
Qoy ürək söyləsin öz qürurunu.
Xalqıyçın o yanan millət atası,
Müqəddəs yerə də səpib nurunu.

İsindi könlümüz qanad açaraq,
Rəhmətlik babamız, bu nəcib işdir.
Harda düzəlsə də nadir çil-çıraq,
Atəşi Bakıdan gətirilmişdir.

Ucalsın, ucaldan doğma diyarı,
El onu eşqiylə gerek bəsləyər.
Odlar ölkəsinin haqq alovları
Qovuşub bu yerdə müqəddəsliyə.

20 dekabr 1992

ÇARMIXA ÇƏKİLMİŞ KÖRPÜ

Ömrün ağır gedir karvan illəri,
İntizar quş olub qoy uçsun – dedim.
Mənim qəm çayımın dərd sahilləri,
Tale körpüsündə qovuşsun – dedim.
Kökü dərin olsun,
qanadı uca,
Onun özülünü qanımla tökdüm.
Ömür daşlarından körpü saldıqca,
Sandım, kədərimi çarmıxa çəkdim.
Töküldü ulduzlar
kahkəşan kimi,
Sanki yerə çökək dumandı körpü.
Qolları gen açan bir insan kimi,
Sahildən-sahilə uzandı körpü.
Birdən körpü kimi
gördüm tənhayam,
Artıq sona çatmış bir dözümlə oldum,
Dünyaya əlvida deyən dünyayam,
Çarmıxa çəkilən mən özüm oldum.
Çox baxdım, bilmədim heç bu sirt nədir,
Körpüylə – dünyadan
köçənlər gedir!
Torpağı səmaya calamaq üçün,
Toxundum günəşin məhrəm əlinə.
Öz kədər körpümü mən atdım bu gün,
Dünya sahilindən göy sahilinə.
Qollarım ulduzla ay arasında,
Özüm də ulduzam, yoxsa nəyəm mən!
Deyirəm yer ilə göy arasında,
Çarmıxa çəkilən bir körpüyəm mən
Sənəm geniş yoldur,
bilməyən bilsin.
Kaş mənim körpümlə
gedənlər gəlsin!

1991

ANA DİLİM

Qəlbimin atəşi
alışar, sönməz,
Olub keşməkeşli
əslər, illər.
Bir dilim var mənim –
zəngin, müqəddəs,
Əsibdir üstündən
həmişə yellər.
Məni düşündürür
bu mənalı sirt,
Hara gedəcəkdir
sözün mənzili?
Türk qardaş Azəri türkcəsi deyir,
Biz isə deyirik mütləq türk dili...
Uludur söz qəlbə
həmahəng olsa,
Dil xalq üreynin ənginliyidir.
Qardaş dillərimiz
rəngarəng olsa,
Bu qardaş dillərin zənginliyidir,
Biz türkün, hər türkün
doğma eli var,
Hər türk xalqının da
öz xalq dili var.
Dahilər yurduudur, Odlar ölkəsi.
Elə millət ki, qəhrəman, qədim...
Gəlir Çaldırandan
Xətai səsi:
Hanı Dövlət dili elan etdiyim?!
Vaqifə bağliyam
taleyim kimi,
Onda ucalıq da,
dərinlik də var.
Sabirdən, Vurgundan
üz döndərəkmi?

Bir qanad kimi.
Qəbul eyləməkçin
Mükafat kimi!
Sızdı ürəyimdən
söz damla-damla,
Eşqin şərbətini
mən erkən içdim,
Sevgi –
O əbədi
ehtiyacımla,
Ömrün yollarını mən qoşa keçdim.
Aldım ucalığı
göy çinarımdan,
Gördüm çinarımla
mən kainatı...
Gül dəstə bağladım
misralarımdan.
Sanki bir çiçəyim
yənə çatmadı.
Əsrin də ucaldı,
Mən də ucaldım.
Mən yənə ehtiyac
İçində qaldım.
Hələ ümid varmı
yənə gözləyim,
Elə ömür varmı ölümsüz olsun?!
İstədim xalqıma
elə söz deyim,
Xalqımın qəlbindən
gələn söz olsun.
Sabah vidalaşdım
özüm bəlkə də –
Qoy eşqim çağlasın
şölalə kimi.
Bitib-tükənməmiş
sözüm bəlkə də,

Bitəcək torpaqdan bir lələ kimi!
Qoy onda cahana
Yenə göz açım,
Bəlkə bir lələymiş
Son ehtiyacım?!

1983

NƏ KİÇİK GÖRÜNÜR DAĞLAR UZAQDAN

Nə kiçik görünür dağlar uzaqdan,
Baxırsan könlündə min xəyal olur.
Bir ovuc görünür bağlar uzaqdan,
Dağ boyda palıdlar qara xal olur.

Dayanıb baxdıqca clə gəlir, sən
Əlini uzatsan çatar zirvəyə.
Bu xəyal içində yaxın gəlirsən,
Dağlar uzaqlaşır, yüksəlir göyə.

Görürsən: ucadır dağların başı,
Onun sıldırımı, yarganı vardır.
Parlaq ulduzlardan ipək balışı,
Qalın dumanlardan yorğanı vardır.

Bəzənib, yenə də nurla çöl-bayır,
Yenə çiçək açır dağlar, çəmənlər.
Bəli, həqiqətə yaxın olmayır,
Bəzən uzağı da yaxın görənlər!

1956

DÜNYAYA GÜNƏŞTƏK NUR YAYAN İNSAN

Dünyaya
Günəştek
 nur yayan insan,
Vaxt olur
Üfüqdə
 ulduztek axır.
İlləri min-dostla
 adlayan insan,
Ölümlə döyüşə
 təkbətek çıxır.
Bu gözlə görünməz
 sirli döyüşdü –
İnsan bu döyüşü harda görmüşdü?
İnsan da,
Ölüm də
 baxdı, gülüşdü...
Gülüşdən
Ürəyə
 bir şübhə düşdü.
– Ölüm, bəlkə ölmək
 dəhşət deyildir.
Gəlmişik... gedirik...
 bu ki, bir haqdır.
Torpağa gömülmək
 dəhşət deyildir.
Dəhşət diri-diri
 ölü olmaqdır!
Elə ki, can aldın,
Məgər ucaldın?
Yeridin şaxtayla,
 əsdin küləklə...
Ölüm, elə bildin
 qələbə çaldın,

Ölüm, öləcəksən
ölümsüzlüklə!..
...Yox! Necə? Ölüm də
ölə bilərmə?
Bəlkə bir üşütmə
düşdü canına?..
Nəsə fikirləşdi
o qəmli-qəmli,
Əyri qılıncını
qoydu qınına!

1981

ŞEİR HƏSRƏTİ

Misralar üstündə düşündüm bəzən,
Qəlbin dediyinə qulaq da asdım.
Ən gözəl şerimi yazmasam da mən,
Sandım ki, sonuncu şerimi yazdım.

Elə boşaldı ki, sinəmdə ürək.
Dedim, bir də yəqin yazmayacağam.
İlham gəlməyəcək yenə qonaqtək,
Bəlkə də saralmış, solmuş bir dağam.

Günlər həyacanla ötüşdü bir-bir,
Yatmadım bəzən də səhərə qədər.
Yaşayır sonuncu şeirlə şair,
Başqa bir sonuncu əsərə qədər.

Yenə dilə gəlir ürək telləri,
Quş kimi uçmağa hazıram yenə.
Elə yazıram ki, sonuncu şeri,
Sanki ilk şerimi yazıram yenə.

1959

ON YEDDİ YAŞIN NƏĞMƏSİ

(Arzunun öz anasıyla xəyalı söhbəti)

– Dəniz olmaq
istəyirəm
ay ana,
Öz sinəmi göylər üçün açaram.
– Yox, ay bala,
anan qurban boyuna,
Dəniz olsan, necə səni qucaram?
– Zirvə olmaq
istəyirəm,
ay ana,
Ucalardan hər an səni araram.
– Yox, ay bala,
anan qurban boyuna!
Necə onda saçlarını dararam?
– Güneş olmaq
istəyirəm,
ay ana,
İşıq alsın məndən torpaq, asiman...
– Yox, ay bala,
anan qurban boyuna!
İşıq verib sən özün də yanarsan!
– Bulaq olmaq
istəyirəm,
ay ana,
Dağdan axım bağçaya mən, bağa mən...
– Yox, ay bala,
anan qurban boyuna!
Özün dağsan,
sığarmısan
dağa sən?
– Nəğmə olmaq
istəyirəm,
ay ana,

Mən səslənirəm, batma dərdə, qəmə sən!
– Ol, ay bala,
anan qurban boyuna!
Sən onsuz da
məne sonsuz nəğməsən.

REYHAN ƏTİRLİ DÜNYA

Baxdım gözlər qəmli,
Baxışlar ürkək,
Mən susdum, qurudu dilim də sanki.
Bir əldən tutdum ki,
Ateşli, titrək,
Reyhan topasıydı əlimdə sanki,

Birdən ulduzlar da
yerə endilər,
Şimşəklər hay verdi ürək ahıma.
Sanki şəfəqlər də ətirləndilər,
Reyhan rahiyyəsi axdı ruhuma.

Sözlər çəmənlərdən
Əsən yel kimi,
Tanrı, sözlərin də ətri olarmış!
Gözlər lələdəki qara xal kimi,
Tanrı, Gözlərin də ətri olarmış!

Zülmətli yollardan
keçirdim dünən,
Bu günəə parladı ziya mənimçin.
Özüm də bilmirəm nə üçün, nədən,
Reyhan ətirlidir dünya mənimçin.

Könüldə oynayan
Bu duyğu nəydi?
Yapış əllərimdən ey sirli əllər!
Bəlkə ilahidən bir möcüzəydi,
Ətirli dünyamda ətirli əllər?

Küləkdir,
Çiçəklər leysan qoparır,
Görən axtarıram mən kimi, nəyi?

Məni, mən bilmirəm hara aparır
Heyran ürəyimin reyhan istəyi?

Bu mənə cahanda
Sırr kimi qalır,
Sən kimin arzusu, məhəbbətisən?
Bəlkə həqiqətin
sən ilk xəyalı,
Xəyalın sonuncu həqiqətisən?

28-31 dekabr 1997

MARAL

Qoysan, lap yanına gələrəm sənin,
Oxşayıb qədrini bilərəm sənin.
Gözlərin yaşarsa silərəm sənin,
Nədir üzündəki sual, ay maral?
Mən ovçu deyiləm, maral, ay maral!

DAĞ VƏ DƏNİZ

Axşam...
Göy fikirli...
Dəniz nigaran...
Bəs orda,
Dağlarda
Necədir axşam?
Mən baxan dağlara,
Ay mənsiz baxan,
Sən baxan dənizə sənsiz baxıram.

Fikirlər əriyir
Dumanlar kimi,
Səsim sahillərdən zirvəyə çatır,
Orda çaylar axır ümmanlar kimi,
Burdasa dalgalar dağlar boydadır.

O yerdə çırpınır qəlbim haçaqdır,
Səslənir dağların ağ zirvəsindən.
Demə ki, dağlardan dəniz uzaqdır,
Dəniz ki, başlanır dağ zirvəsindən.
Dəniz dalğalanar hər səhər-axşam,
Qarı əridikcə uca zirvənin.
Əgər sən dağsansa, mən də ümmanam,
İlk damlam zirvəndən
Başlanır sənin.

1968

GƏLƏRMİ, GƏLMƏZMİ?

Yad edib o məni,
Gələrmə, gəlməzmi?
Qəlbimdən keçəni
Bilərmə, bilməzmi?

Baxışı səmimi,
Kipriyi sinəmi
Bir zərif ox kimi,
Dələrmə, dəlməzmi?

Mən susmaz bir səsəmə,
Yel olub tələssəm,
"Sevirəm" söyləsəm,
Gülərmə, gülməzmi?

Mənimlə dərdimi
Bölərmə, bölməzmi?
Gözdə yaş gördümü,
Silərmə, silməzmi?
Gələrmə,
Gəlməzmi?

1993

O səs, əsrlərdən gəlir elə bil.
O səs, necə uzaq, necə də kövrək.
Əsir o qocanın üreyi tel-tel,
Cavansa dinləyir gülümsəyərək.

Birinin çiyində bir əsrin yükü,
Qalıb əl çatmayan dünəndə həyat.
Biri saya almır-heç yeri, göyü
Əmrilə dövr edir sanki kainat!

Biri salamlayır Günəşi, Ayı,
Birinin gözündə sönən bir çıraq.
...Qoca elə bilir cavan olmayıb,
Cavan elə bilir qocalmayacaq!

1984

Üzlərə qonubdur
Bir qərib təbəssüm,
Gözlərdə donubdur
Bir qərib təbəssüm.
Qəlbimdə bir haylı,
Haraylı
Sükut var.

Çağırın,
hayqırın
Bir ayrı sükut var.
Üstü daş düzülü
Bir məzar görürəm,
Dostlardan küsülü
Bir məzar görürəm.
A torpaq, qoynunda
Uyuyan o kimdir?
O məzar, çinarsız,
Deyərdim yetimdir,
Laylətek şəslənər
Çinarlar, çinarlar,

Əziz bir körpəni
Anarlar çinarlar.
– Tez gedib, tez gəldin –
Deyərlər çinarlar!
Anatək ona baş
əyərlər çinarlar!
...Bir dinən ürəkdir
o əsən küləklər,
hardansa harasa
Tələsən küləklər.
Hardasa bir gəlin

Üç övlad böyüdür,
Elə bil üç sirli
Kainat böyüdür.
Könlümdə payız tək
Dumanlı sükut var,
Yerdə də, göydə də
Tufanlı sükut var.
...Qəlbimdə bir Əli
nisgili
yaşayır,
Qəlbimdə bir Əli
Heykəli
Yaşayır!...

1969

DƏRƏLƏR

Çinarlar qatar-qatar,
Qalxıb zirvəyə çatar...
Dağa qısılib yatar
Mışıl-mışıl dərələr,
Yaşıl-yaşıl dərələr.

Sizlərə vurğunam mən,
Bəzəyiniz şəfəqdən...
Günəş çıxar üfüqdən
Ovuc-ovuc zər ələr,
Dərələr!...

Sevdiyiniz ağaclar
Kükənmədir, şammıdır?!
Sizdən qalxan dumanlar
Dağlara salammıdır?!

Quş kimi üstünüzdən,
Qanad çalım dərələr!
Şamlıqda bir axşamlıq,
Qonaq qalım, dərələr!

Əgər ki, yırılsam çinar göstərin,
Mən ona söykəlib arana baxım.
Gözlərim görməsə Göy gölü verin,
Mən onun özüylə cahana baxım.
Hər yerdə, həmişə
Sənsən gümanım.
Canım-gözüm mənim!
Azərbaycanım!

Sən günəş, mən isə bir zərrə kimi
Diriykən oğlunam,
Ölsəm torpağın.

Sən ki, döyündürdün mənim qəlbimi,
Sən uca çınarsan, mənse yarpağın,
Mənəm sənin özün,
Ey eşqim, canım,
Sənsən özüm mənim,
Azərbaycanım!

Sizlərdən yollar keçər,
Siz yaxşı ki, varsınız,
Dərələr!
Zirvələrə açılan
Geniş qapılırsınız,
Dərələr!

1965

ŞƏHRIYAR ÜÇÜN

*Qardaşım Nəbiyə deyir: Xəzərdən
çoxdandır xəzriylə əsməyir nədən?
(Cənub ərməğanından)*

Əriyir Kəpəzdə,
Savalanda qar,
Sular dərələri oyadıb gəlir.
Payızda cənuba
gedən durnalar,
Novruzda təzədən qayıdıb gəlir.
Gəlir, yerə, göyə ilham gətirir,
Vətəndən vətənə salam gətirir.
Yurdun səhərində
gözüm var mənim,
Zümrüd çəmənlərdə ot dizəcəndir.
Hər iki sahilli
düzüm var mənim,
Mənim astanamdan Təbrizəcəndir.
Çiçəklər bu yerin mehribanıdır,
Vətənin vətənə ərməğanıdır.

Araza baxaram,
gözlərim dolar,
Mən işıq umaram, şəfəqlər söner.
Burda ləpələniib
qaynayan sular
Çatıb o sahilə dalğaya döner.
O, mənim sevgimin gur dalğasıdır,
Vətənin vətənə nur dalğasıdır.
Küləklər, bir sirli
Həyat kimisiz,
Axı, orda gözlər ürəklər məni
Küləklər açılan
Qanad kimi siz,
O yerə aparın, küləklər, məni.
Küləklər – ürəklər nidası kimi,
Vətənin vətənə sedası kimi.

KİM MƏNİ XATIRLASA

Kim məni xatırlasa,
Çıxaraq sahillərə,
Mavi Xəzərə baxsın.
Çevrilərək min kərə,
Göy ləpələrə baxsın.
Bilsin, Xəzər mənimdir,
Göy ləpələr mənimdir,
Kim məni xatırlasa.

Kim məni xatırlasa,
Gəlsin bulaq başına,
Qoşa çınarı görsün.
Dolanıb dağ başına,
Qalxan yolları görsün.
Coşsun bulaqlar kimi,
Dayansın dağlar kimi,
Kim məni xatırlasa.

Kim məni xatırlasa,
Əyilib səhər çağ
Kürdən, Arazdan içsin.
Bəzənəndə Şahdağı
Dərədən asta keçsin.
Zirvə buludlardadır,
Bilsin, qəlbim ordadır,
Kim məni xatırlasa.

Kim məni xatırlasa,
Çobanla dağ başında
Bardaş qurub otursun.
Qayaların qasında,
Bəzən kəklik də vursun.
Zəhmətə alqış desin,
Günəşə gülümsəsin,
Kim məni xatırlasa.

Kim məni xatırlasa,
Bilsin ki, qəlbim vurur.
Hələ min diləyim var,
Burda keçmişim durur,
Burda gələcəyim var.
Gəzsin Mili, Muğanı,
Bütün Azərbaycanı,
Kim məni xatırlasa.

1959

AĞ ÇİÇƏK

Səhər çağı, göy meşədən
dərdik səni, ağ çiçək.
Bəyaz-bəyaz varaq-lara,
Sərdik səni, ağ çiçək!
Birdən-birə ağ əllərdə
təzələşdin, ağ çiçək.
Ağ əllərdə
Elə bil ki,
ağ atəşdin, ağ çiçək.
Gördüm səni
Bu gün başqa
bir cəməndə, ağ çiçək.
Ağ əllərin
Hərərəti
yoxmu səndə, ağ çiçək?
Soyuq-soyuq
Boylanırsan,
söylə, nəçin, ağ çiçək?
De, səndəmi
Həsretilisən
ağ əllərçin, ağ çiçək?!

1967

SƏN DOĞULAN GÜN

Göz açdı dünyaya səssiz-səmirsiz,
Sən doğulan gün.
Mənimçin doğuldun məndən xəbərsiz,
Sən doğulan gün.

Yaşayır ömrümün baharı kimi,
Sən doğulan gün.
İllərin sapında mirvari kimi,
Sən doğulan gün.

Həyatın gözəllik təmənnasıdır,
Sən doğulan gün.
Sevgi ümmanının ilk damlasıdır,
Sən doğulan gün.

İllər üzüyünün qaşı sayılsın,
Sən doğulan gün.
Dünyanın məhəbbət yaşı sayılsın,
Sən doğulan gün.

1967

BƏZƏN

Bəzən zirvədəki
bulud kimi yəm,
İndicə düzlərə
enəcəyəm mən.
Bəzən dərədəki
sükut kimi yəm,
İndicə tufana
dönəcəyəm mən.
Bəzən dənizdəki bir damlayam da,
Tufandan qüdrətli bir dalğayam da.
Bəzən dağdan axan
şəlaləyəm mən!
Torpaqdan bitməmiş
bir laləyəm mən.
Bəzən qoca qışam,
cavanca yazam,
Qaram, damlalarım
sələ çatmayıb.
Bəzən milyon ildən
yanan ulduzam,
İşığım torpağa
hələ çatmayıb.

1955

SEVGİ VADİLƏRİNDƏ

İnsanlar ümid – deyə
birdən çıxır üz-üzə,
Sevgi vadilərində.
Ömrə zülmət də çökür –
can atarkən gündüzə,
Sevgi vadilərində.
Çəmən içir günəşi
qanlı piyalələrlə,
Qayalardır ağlayan
büllur şəlalələrlə,
Sevgi vadilərində.
Əlvən-əlvən nur saçan
ətirli güllər bitir,
Bal çiçəklər içində
zəhərli güllər bitir.
Sevgi vadilərində.
Həqiqətlə yanaşı
səslənir ağ yalan da,
Çıxır sənin qarşına
haça dilli ilan da.
Sevgi vadilərində.
Dərdli-dərdli iz salır,
müqəddəs yola insan,
Vüsala yetməsə də
yetir kamala insan,
Sevgi vadilərində.
Şehirli yol necə də
sevimli möcüzədir,
Sonu sonsuz maviçilik,
sonu uca zirvədir,
Sevgi vadilərində.

15-22 may 1994

MAVİDİR...

Bu gün heç bilmirəm
Nə üçün, nədən,
Səma da mavidir,
Torpaq da mavi.
Görürəm dünyanı başqa rəngdə mən,
Ağac da mavidir,
Yarpaq da mavi.

Əsir haradansa sərin küləklər,
Dağdan mavi-mavi duman sürünür.
Mavi kəpənlər, mavi çiçəklər,
Mavi çəmənlər də qəşəng görünür.

Sulara yel deyir, sular titrəyir,
Yerin də mənimtək böyük sirri var.
Sanki əfsanəvi nəğmələr deyir
Mavi sahillərə mavi dalğalar.

Rəngi bambaşqadır çölün, düzün də,
Mavi şəfəqlərdir çilənən yerə.
Uçur göy üzündə bu mavi gündə,
Mavi təyyarələr maviliklərə.
Mən bəlkə bilirəm
Nə üçün, nədən,
Dünyanın gündüzü maviləşibdir?
Bəlkə də sən mavi geyindiyindən
Yer üzü, göy üzü
Maviləşibdir.

Elə bil sənintək bəzənib aləm,
Səma da, torpaq da,
Sanki mavidir!
Bəlkə xoşbəxtlərin xoşbəxti mənəm,
Bəlkə səadətin rəngi mavidir?

TƏKCƏ ÜMİD QALSIN

İstəsən
sükuta bürünsün cahan.
heç nə yox,
al məndən gülüşlərini...
Al məndən ömrümlə
əbədi qalan
o anı,
o anı
Görüşlərini.

İstəsən, qoy olsun!
Nə danış, nə din!
Al indi o əziz günləri məndən,
İstəsən, bir sabah mənə verdiyin
Sədaqət andını
al geri, məndən!

İstəsən, al məndən
düşəndə kölgə,
Yaşıl meşələrin pıçıltısını.
Bizimçini darıxan
sahillə birgə,
Al məndən dənizin parıltısını.

Fəqət soyuq baxma,
sən gəndən, gözəl!
Sənsiz
günəşsizdir
Bu göy, bu torpaq,
hər şeyi,
hər şeyi,
Al məndən, gözəl!
Təkcə ümid qalsın
qoy məndə ancaq.

Ümid –
bir dünyalıq sükut içində
Bir dünyaya dəyon
gülüşlərinədir.
Ümid –
bir şimşəkdir
bulud içində,
O ani,
əbədi
görüşlərinədir.

1967

YADLAR DOST OLANDA

Uca zirvə
Vüqarlanar
ağ buluduyla,
Ağ buludlar
Ağ zirvəyə
ağ qanad olar.
İnsanlarsa
Qanadlanar
ürək oduyla.
Sədaqətlə
Əkiz qardaş
etimad olar.
Dostlar bizə
Qılinc çəksə
lal sükutuyla,
Varlığımız
Haray çəkən
bir fəryad olar.
Yadlar gəlib
Dost olanda
Dostlar yad olar!

1976

SAKİT SƏTİRLƏR

İnsanlar sevilər,
Sevər dünyada,
Ümidlər ömürçün məğrur qanaddır.
Sevgi bir kiçicik
Qəlbə sığsa da,
Bəlkə sevgi özü bir kainatdır.

Onun üfüqləri
O qədər dərin,
Onun arzuları könül varıdır,
Bəlkə o şəfəqli, nurlu gözlərin
həmin kainatın
Ulduzlarıdır.

Ürəyə bağlanan
Cığırda, izdə,
Tapar ahəngini ömrün iqlimi.
hər təzə duyğunu
Öz qəlbimizdə,
Açıq təzə bir planet kimi,

Keçərik ümidlə
Yol aç-aça,
Gözlərik ön nurlu
Sabahımızı.
Dünyanın məhəbbət sarayındaca,
Tale özü kəsib nikahımızı...

Alar qucağına
Bahar-yaz məni,
Məni sənin eşqin
Qanadlandırır.
Tropik isti də yandırılmaz məni,
Sənin
Soyuqluğun
Məni yandırır.

* * *

Arzumuz doğulur
Aydın səhərlə,
Oxşarı çağlayan çaylarla olur.
Bizim görüşümüz
Dəqiqələrlə,
Bizim ayrılıqsa aylarla olur.

Sən günəş,
Mən isə başı qarlı dağ,
Sınır şimşəklərdən
Göy çilik-çilik.
Biz ki, bir-birindən
Uzaq da olsaq,
Biz ki, bir-birindən
Ayrı deyilik.

* * *

Görüşdük,
Dalğalar axdı sahilə...
Dinlədin,
Danışdım aram-aram mən.
Dedim ki, xoşbəxtəm,
Çünki səninlə
Eyni bir küçədən addımlaram mən.

İl keçdi,
Dalğalar dəydi sahilə...
Hər sənsiz günümü il sayıram mən.
Deyirəm: xoşbəxtəm,
Çünki səninlə
Eyni şəhərdəyə yaşayıram mən.
İl keçər...
Dalğalar vurur sahilə...
Sanaram eşqinlə uçan quşam mən.
Deyərəm xoşbəxtəm,
Çünki səninlə
Eyni planetdə doğulmuşam mən.

BURA MUĞANDIR

Ə.Kürçaylıya ithaf

Çəmənlər yamyasıl, dərələr gözəl,
Elə bil dünyada hər yerdən əvvəl,
Səhər bura gəlir əlində məşəl,
Bura zülmət boğan, günəş doğandır,
Bura Muğandır!

Zəhmətlə yoğrulmuş onun mayası,
Min əsrin eşqidir sözü, mənası.
Ağ-ağ tayalardır dağı, qayası,
Sonsuz zəmiləri dərin ümmandır,
Bura Muğandır!

Onun ilk arzusu, muradı Kürdür,
O, bir qartaldırsa, qanadı Kürdür.
Onun anası Kür, övladı Kürdür.
O, həm qəzəblidir, həm mehribandır,
Bura Muğandır!

Doğur qış səhəri, susur çöl-bayır,
Baharın özü də burda qışlayır...
Dünyanın quşları onu xoşlayır,
Min eldən gələnə bir aşıyandır,
Bura Muğandır!

Burda coşğun keçən hər insan ömrü,
Andırır Xəzərə tökülən Kürü.
Obaşdan düzlərə yayılan sürü,
Elə bil dağlara qalxan dumandır,
Bura Muğandır!

Yağdıqca düzlərə nur qucaq-qucaq,
O gözü dumanlı ceyrana bir bax,
Hansı şairisə xatırlayaraq:

"Məni bir də yazın..." deyir haçandır.
Bura Muğandır!

Həyat ona verib bütün rəngini,
Söyüdlü çayların ilk ahəngini.
Çəmənin sonsuzu, göyün əngini,
Ona təbiətdən bir ərməğandır,
Bura Muğandır!

Xoş olar ürəyin ümmanı varsa,
Sevinci, kədəri duyana varsa...
Kimin Muğan boyda Muğanı varsa,
Desin ki, səhra yox, o bir cahandır,
Adı Muğandır!

1959

NAR-NAR

(Lənkəran mahnılarından)

Gül-çiçəyi dərərəm, nar-nar,
Əlvan çələng hörərəm, nar-nar.
Hər gün səni görəndə, nar-nar,
Öz bəxtimi görərəm, nar-nar,

Dağlara gün düşəydi, nar-nar,
Demə, neyçin düşəydi, nar-nar.
Bizim evin yanından, nar-nar,
Yolun hər gün düşəydi, nar-nar,

Qanadlanıb uçaydım, nar-nar
Qəmdən uzaq qaçaydım, nar-nar.
Ürəyimi bir axşam, nar-nar,
Sevdiyimə açaydım, nar-nar,

Buz bulaqdan içəydik, nar-nar,
Dostu yaddan seçəydik, nar-nar.
Barı bizim küçədən, nar-nar,
Bir gün qoşa keçəydik, nar-nar.

1957

KÜLƏK

Yenə payız gəldi qonaqlar kimi,
Soldu məhəbbətim yarpaqlar kimi,
Ürək pıçıldayır dodaqlar kimi,
Külək, niyə belə əsirsən, külək?
Niyə ümidimi kəsirsən külək?

Sevgilim görüşə çağırmış məni,
Mən necə unudum olub-keçəni?
O deyir astaca: "Sevmirəm səni..."
Sən niyə sözünü kəsirsən, külək?
Külək, niyə belə əsirsən, külək?

O ürək ağrıtdı, ürək incitdi,
Bir eşqin sevimli nəğməsi bitdi.
Sanki məhəbbətim xəyalı, getdi...
Külək, niyə belə əsirsən, külək?
Səndəmi sevgimi gəzirsən, külək?

1959

NAR AĞACI

Yenə qumlu sahil, yenə sərin bağ,
Yenə axşam düşüb meynəliklərə.
Burda sevgilimlə neçə il qabaq,
Bir nar çubuğunu basdırdıq yerə.

Nar ağacı, nar çiçəyi,
Bir ulduzdu hər çiçəyi.

Seyr etdim ağacın doğma yerini,
Bircə çiçək qalıb, hanı çiçəklər?
Onun qızıl rəngli ləçəklərini,
Ya illər tökmüşdür, ya da küləklər.

Nar ağacı, nar çiçəyi,
Döyüb tufan, qar çiçəyi.

Baxıram, qəlbimdə arzu oyanır,
Uzaq xəyallarım alır qəlbimi.
Sanki ay nurunda ulduzdur yanır,
O son nar çiçəyi ilk eşqim kimi.

Nar ağacı, nar çiçəyi,
Hələ yenə var çiçəyi.

1959

PƏNCƏRƏMİ DÖYÜR ÇINAR

Qışdır... Yağır bayırda qar...
Ağ geyinib dərə, düzən.
Pəncərəmi döyür çinar,
Deyir çinar:
– Burax gəlim qızınım mən!

Yaydır... Evdə bir isti var,
Bir isti var,
Gəl görəsən!
Pəncərəmi döyür çinar,
Deyir çinar:
– Çıx, sərinlən kölgəmdə sən!..

1962

TUFANLAR ÇAĞIRIR

Buruqlar göz qırpır dənizdə tək-tək,
Xəzərə bağlıdır qəlbin haçandır.
Bahardır, hər tərəf yenə gül-çiçək,
Baharda ayrılmaq daha yamandır,
Saxlaya bilmərəm axı, mən səni,
Qəlbinin özüdür səsləyən səni.

Şütüyür ləpələr qanadında nur,
Bir sükut içində yatır bağça-bağ.
Ürəyim eşidir, ürəyim duyur,
Dənizin qoynunda tufan olacaq.
Saxlaya bilmərəm axı, mən səni,
Xəzərin özüdür səsləyən səni.

Dəniz də baş əyir qəhrəmanlara,
Mənim ürəyim də səninlə gedir.
Tufanlar qoynunda boy atanlara,
Tufansız yaşamaq ölüm kimidir.
Saxlaya bilmərəm axı, mən səni,
Tufanın özüdür səsləyən səni.

1959

ŞAHİD

Onlar görüşdülər... Aylı gecəydi...
Oğlan pıçıldayır: "Sevirəm – dedi,
– Əhdindən dönmənin gözü oyulsun!
Ay da sevgimizə qoy şahid olsun.

Onlar ayrıldılar... Aylı gecəydi...
Oğlan başqasına: "Sevirəm" – dedi.
Ay girdi buluda üzündə kədər,
Qorxdu, bir də onu şahid çəkərlər.

1961

DƏNİZ LÖVHƏSİ

Su mavi...
Göy mavi...
Hava da səssiz...
Gəmi maviliyə ağ inci düzür.
Üfqlə o qədər qovuşub dəniz
Gəmi sanırsan ki, göylərdə üzür.

1962

YAZ GÜNÜ – NOVRUZ GÜNÜ

Bu gün, yaşd olur gündüzlə gecə,
Dağa duman çöküb, çən yeridikcə,
Dərin dərələrdə sel daşan gündür.
Uca zirvələrdə
Qar əridikcə,
Damlalar dəryaya qarışan gündür.
Bu gün yerin, göyün öz sevinci var,
Gözünü açıqca günəşli bahar,
Gözlər şəfəqlərdən qamaşan gündür,
Uzaq üfüqdəki soyuq ulduzlar
Bu gün isti-isti sayrışan gündür.

Gəlin, salamlayaq doğma baharı.
Ana yurdumuzun
Ana qolları.
Baharın boynuna sarışan gündür.
Odlar torpağının gur tonqalları
Yerin ürəyitək alışan gündür.

Çaylar arzu kimi aşıb-daşanda,
Həsətli torpaqla yaz qovuşanda,
Yer göyə,
Göy yerə
Yaraşan gündür.
Təbiət sevgidən söhbət açanda,
Küsmüş sevgililər barışan gündür.
Durnalar vətənə dönür qürbətdən,
Üfüqlərin donu mavi xələtdən,
Köksündə günəşi
Zər nişan gündür.
Bu gündən, sabahdan, əbədiyyətdən
Mehriban-mehriban danışan gündür.

1967

O GÜNDƏN

Seyr elə,
Sirlidir
dağlar bu gün də.
Dağlarda bir qara
mağara durur.
Yazda da, qışda da
onun üstündə,
Buludlar ağara-ağara durur.
Sən keçib zamanın
sərt gərdişindən,
Göz açdın bəşərin
oğlan yaşında.
Bir ana qəlbinin
odlu eşqindən,
Doğuldun bir yanar
tonqal başında.
Toxundu ilk dəfə
gözlərə odlar,
Sanki çiçək səpdi
üzlərə odlar.
Sirli nida gəldi
göy qatlarından,
Aydın şəfəqində yudular səni.
Zümrüd çəmənlərin
göy otlarından,
Bir yumşaq bələyə
tutdular səni.
Yerdə qığılımlar,
göydə ulduzlar,
Sanki bir-birinə
dəydi ulduzlar.
Əmdi tər dodaqlar
ana döşündən,
Bəyaz süd selləri axdı cahanda.

Öz həyat səsinlə
qışqıranda sən,
Yuxudan gecənin
özü oyandı.
Sənə layla dedi
mehriban ana.
Gözündə şəfəqi
atəşin, odun.
Gəlib keşməkeşli
dünya qoynuna,
O gecə odlarla
qoşa uyudun.
Düşdü qayalara
bir qara kölgə,
Sənin başın üstə
ıldırım çaxdı.
O gündən qəlbində
al qanla birgə,
Alovlar çağladı,
atəşlər axdı.
Parlayıb atəşli
ehtiras kimi,
Alovlu tufanlar
qoparan oldun.
O gündən atəşi
bir miras kimi
Əsrdən əsrə
aparan oldun.

1987-1988

SƏN ƏGƏR Kİ...

Sən əgər ki, tər tökməyib
əkin əkdin,
Əkin sənin deyildir.
Sən ilhamsız fırça alıb
şəkil çəkdin,
Şəkil sənin deyildir.
Sısqa çay tək sən ümmana
axar olsan,
Ümman sənin deyildir.
Sən cahana soyuq qəlblə
baxar olsan,
Cahan sənin deyildir.
Yer üzündən ikiəlli
sən yapışma,
Dünya sənin deyildir.
Gölə uçub, sona qonsa
atəş açma,
Sona sənin deyildir.
Heyrətlənmə qabağına
səhra gəlsə,
Səhra sənin deyildir.
Şeir yazsan, birdən asan
misra gəlsə
Misra sənin deyildir.

22 dekabr 1989

QARA GÖZ YAŞLARI

Nə tez vida dedik biz Ələkbərə,
Dörd il elə bil ki, bir anlıq şimşək,
Rəssama yalvardım, qara mərmərə
Oğlumun şəklini təbəssümlü çək.
Elə bil mərmərdə ağ çiçək açdı,
Sanki işıqlandı qapqara mərmər.
Təbəssümü yerə, göyə yaraşdı,
Anası yanına köçənə qədər.
Yollar sükunətin getdi qoynuna,
Günəşin şəfqəti qıyqacı düşdü.
Anası uzandı oğul yanına,
Bir gör həsrətlilər, harda görüşdü.
Qəbir daşlarından yer kölgələndi,
Təbəssüm yox idi üzündə onun.
Oğul gözlərində yaş gilələndi,
Qara göz yaşıydı gözündə onun.
Dünyanın belə bir sirri də varmış,
Torpaq altında da insan ağlarmış.
Yaşlar işıq saçır, nurlu səhərdə,
Ayın şəfqətində parlayır gecə.
İki qara büllur durub gözlərdə,
Titrəşir, düşəcək sanki indicə.
Həyatdır! Günləri aylar udurdu,
Yaşlar titrək-titrək elə dururdu.
Burda ürək susur, necə danışım,
Ey mənim dörd yaşımla, gözləri yaşımla!
Nə derddi başıma cəhanda gəldi.
Yenə tüğyan edir ömrün qışları,
Niyə yerin-göyün ürəyi soyuq?
Anan yanındadır, sən rahat uyu,
Bəlkə tezlik ilə atan da gəldi.
Tök qara torpağa qara yaşları!

28 noyabr 1989

DƏRDSİZ ADAM AXTARMAYIN

Tanrı,

dərd çəkməyə

səbr, dözümlü ver,

Həyatın yolları qışıdır, borandır.

Dərdlilər dünyada yarımpeyğəmbər,

Dərdsizlər dünyada yarıminsandır.

Zəka məskənidir kiçik çadır da,

Fikirlər zülmətdə günəşdir, aydır,

Dərd ancaq öldürmür, dərd ucaldır da,

Müdrəklik olmazdı dərd olmasaydı.

Yeknəsək bir ömrün mənası varmı?

Sən ey rahat

həyat,

yolumdan çəkil!

Əbədi xoşbəxtlər dərdi duyar mı?

Əbədi xoşbəxtlik bədbəxtlik deyil?

Deyim kədərimin qətiyyətilə,

Dərdsizlərin dərdi daha böyükdür.

Onlar ki, öz yüngül xasiyyətilə,

Bütün yer üzünə ağır bir yüküdür.

Tanrı,

dərd çəkməyə

səbr, dözümlü ver,

həyatın yolları qışıdır, borandır.

Dərdlilər dünyada yarımpeyğəmbər,

Dərdsizlər dünyada yarıminsandır.

12 noyabr 1989

EYNƏK

Çarpayı yanında, kitablar üstdə,
Gözləri gözləyən bir eynək durur.
Qanad tək açılan, büllur şüşədə,
Quruyub göz yaşı, bir xal tək durur.
Doludur yer üzü qəmlə, təlaşla,
Hələ deyilməmiş sözü, ahım var,
O getdi dünyadan bir damla yaşla,
Bir ümman yaş tökdü dostlar, qohumlar.
Günlərin gəl, həzin neyini dinlə,
Sözdə dərdimizə nə çoxdur şərik.
Baxırıq dünyaya sənin qəlbinlə,
Dünyaya gözünlə baxa bilmirik.
Dərdlər clə öyir qəddimi hərdən,
Sanki dağ zirvəsi uçur üstümə.
Eynəkdən,
güzgüdən,

pəncərələrdən

Gözlər məlul-məlul baxır gözüme.
Osa uzaqlarda bir mələk kimi,
Zərli kocavəni yel tək sürür.
Səma nəhəng, büllur bir eynək kimi –
Biz onu görmürük, o bizi görür.

6 noyabr 1989

KİMSƏSİZ BİR ADA İSTƏYİRƏM MƏN

Həyatda möcüzə gözləyirəm mən,
Kimsəsiz bir ada istəyirəm mən.
Dərəsi yamyaşıl, dağı yamyaşıl,
Öyrəndim dilini torpağın, daşın.
Onsuz da hər addım ağır bələdir,
Orda dağ bilmərəm, qaya bilmərəm.
Axı, yer kürəsi özü adadır,
Mən onu kimsəsiz qoya bilmərəm.
Sırrını pıçıldar göy otlar mənə,
Bəyaz kəfən biçər buludlar mənə.
Quşun bir dili var, – sözü bəllidir.
Niyə insan oğlu iki dillidir?
Üstümdə heybətli qanad çalsa da,
Bayquşla dinərəm aram-aram mən.
İnsanla dil tapmaq çətin olsa da,
Orda ilanla da dil taparam mən.
Özüm oxuyaram, özüm oynaram,
Özümü nə qədər xoşbəxt sanaram.
Birdən şeir yazdım, kimə gərəkdir!?
Bəlkə səhər bülbul dinləyəcəkdir?
Birdən kimsə görse, aman, xudaya,
Deyər "dəli" gəlib bizim adaya.
Şair yaşasa da öz aləmində,
Məyər dəli azdır söz aləmində?
Qoy ağıl itirim, azadlıq tapım,
Bəlkə xoşbəxtliyə açıldı qapım.
Şeir var, kitab var, demək varıq biz,
Hərəmiz bir cürə günahkarıq biz.
Qoy sonsuz deryada coşsun dalğalar,
Beş gün azadlığa ixtiyarım var.
Fəqət görünməsin bir kabus kimi,
Üfüqdən tələsən xilaskar gəmi.

Zirehli qayalar evimdir mənim,
Dağlara sədaqət – sevgimdir mənim.
Vurduqca özümü ümməna, çaya,
Birdən bir ilahə çıxsə qarşıya?
...Dünya ilahəsi uçdu yuxu tək,
Ada ilahəsi nəyimə görə!

5-26 sentyabr 1989

QONŞUDA QIZ SEVƏNİN

Bir küçədə hər səhər
Qarşılaşır qız-oğlan.
Qonşular da bu zaman
Baxarlar oğrun-oğrun.

Heç sinədə bu qədər
Düyün olmaz, dağ olmaz.
Qonşuda qız sevinin
Ürəyində yağ olmaz!

Qovuşubdur bağ-bağa,
Eyvanlarsa üzboz.
Oğlan sözü, fikri düz,
Düşünər gecə-gündüz.
Amma ki, danışmağa
Dil olmaz, dodaq olmaz,
Qonşuda qız sevinin
Ürəyində yağ olmaz!

Səhər bağdan çıxar qız,
Tellərinə gül düzər,
Qonşusundan gen gəzər,
Ürək yaxar, can üzər.
Baxar oğlan qərarsız,
Heç damağı çağ olmaz.
Qonşuda qız sevinin
Ürəyində yağ olmaz!

O sarmaşiq, o eyvan,
Tez-tez dəyər gözüne.
Baxar qızın üzünə,
Deyər özü özüne:
Bu qədər yaxın olan
Bu qədər uzaq olmaz!
Qonşuda qız sevinin
Ürəyində yağ olmaz!

1955

HANI?

Sınır kövrək-kövrək qanad dünyada,
Sanıram sonsuzdur həyat dünyada.
Sabaha yaşamaq

gümanı,

hanı?

Biz doyduq zövqündən haçan dağların?
Bizi ana kimi qucan dağların,
Hanı süd ətirli

dumanı,

hanı?

Çox dedik dünyanın

etibarından,

Keçdik nisgillərin ahu-zarından,
Dərdlərin sızlayan

kamanı,

hanı?

Xəzan yarpaqları düşür çiynimə,
Qocalıq donunu biçir əynimə,
Gəzirem, illərin

limanı,

hanı?

31 avqust 1989

İSTƏ

Öz məğrur eşqimdə təmənnasızam,
Bir damla istəsəm,
Bir ümman istə...

Mən ki, bir dünyalıq baharam, yazam,
Bircə gül istəsəm,
Gülüstan istə.

Mənə ulduz boyda işıq ver desəm,
Sən məndən
Günəşli asiman istə.

Haçan bir saathıq görüş istəsəm,
Sən bütün ömrümü
Ərməğan istə.

1966

İKİLİKDƏ

Gəl, bölek dünyanı ikilikdə biz,
Dərə mənə düşsün,
Dağı sən götür.
Qalsın yer üzündə qoşa izimiz,
Qara mənə düşsün,
Ağı sən götür.

İlin övladıyıq yazla qış kimi,
Fəsillər yaşasın yanaşı məndə.
Biz ki, bir yerdəyik gözlə qaş kimi,
Gözlər səndə qalsın,
Göz yaşı məndə.

Gündüzü, gecəni əziz saxlayaq,
Günəş sənə düşsün,
Ay mənə qalsın.
Coşqun sellər kimi birgə çağlayaq,
Dəniz sənə olsun,
Çay mənə qalsın.

Bizik bu dünyaya sənənlə şərik,
Bizsiz nə qış gülər,
Nə də ki, bahar.
Həyatda hər şeyi bölə bilərik,
Amma bölünməyən
Bir sevgimiz var.

1964

İLLƏR VƏ SAHİLLƏR

Bir sahil görürəm...
Elə sahil ki,
Üstündə illərin tufanlarıdır.
Sahillər dənizin sonu deyil ki,
Sahillər dənizin limanlarıdır.

Çağlayır, axışır dalğalar çin-çin,
Onu yer səsleyir, göy alqışlayır.
Burda qurtarırsa sahil mənimçin,
Belkə başqasıyçın burdan başlayır.

Hər ömrün ölçüsü dünyada ildir,
Həyat təbiətin şah əsəridir.
İllər ömürlərin sonu deyildir,
İllər ömürlərin sahilləridir.

1964

AY ÜRƏK

Yaralar qövr edir təzədən, ürək!
Niyə könül verdin ona sən, ürək?
Sevmədi o səni, sən niyə sevdin?
Səni sevməyəni sən niyə sevdin?

Eşqinə mən qurban gedim, ay ürək,
Dedim, neçə dəfə dedim, ay ürək.
Sevməyir o səni, niyə sevirsen?
Səni sevməyəni niyə sevirsen?

Sözümə baxmadın, indi yan, ürək,
Yan, hey mənim kimi peşiman ürək.
Sevmirdi o səni, niyə sevirsin,
Səni sevməyəni niyə sevirsin?

1963

AXTAR SƏN MƏNİ

Əzəldən heç belə bilməzdim səni,
Qəlbimdə ilk arzu, ilk həvəs oldun.
Qışda bahar kimi
Çox gəzdim səni,
Yaz gəldi, qar kimi
Görünməz oldun.

İllər ötüb keçdi arzular təki,
İndi axşam-səhər axtar sən məni.
Qışda bahar təki,
Yazda qar təki,
Axtar sən məni,
Tapamazsan, nə qədər axtarsan məni.

1963

BİRCƏ GÜNLÜK KƏPƏNƏK

O sanki günəşlə əldi cahana,
Döndü yelpazəyə zərrin qanadı.
Muncuq gözlərilə baxdı dörd yana,
Sirli möcüzəyə baxdı, doymadı.
Səma gəl-gəl dedi mavi göl kimi,
Sanki süzüb göyə indi çatacaq.
Qondu güldən-gülə, özü gül kimi.
Bir kəpənək gördü zərli, yaşıl, ağ.
Titrədi, dayandı, bu necə sirdi,
Qanadlar elə bil gəl-gəl deyirdi.
Yer özü sevgiyə bəqlidir göyə,
Torpağa doğmadır gül-çiçək eşqi,
İlahi nəğmə tək axdı ürəyə,
Kəpənək dilində kəpənək eşqi.
"Nə incə xallar var gör sevgilimdə,
Mənim övladlarım xoşbəxt olacaq!
Tanrı, yalvarıram, mənim nəslim də,
Ona oxşayaydı zərli, yaşıl, ağ" ...
Coşdu sevenslərin azadə rəqsi,
Həm görüş rəqsiydi, həm vida rəqsi,
Birdən yağdı yağış, titrəşdi kollar,
Elə yağış yağdı yer-göy qovuşdu.
Çırpındı vücudu, töküldü xallar,
İslənmiş qanadla o, hara uçdu?
Göz-gözü görmədi qatı buluddan,
Qısa bir ömrə də tez gəldi əcəl.
Nallı bir çəkmənin təpiyi altıda.
Qovuşdu torpağa vaxtından əvvəl.
Yuxu tək gəldi o, yuxu tək getdi,
Ömürünü yaşadı fani dünyada?
Bir gün də onunçün əbədiyyətdi,
Yarımçıq qırıldı, əfsus ki, o da.
Onun qızıl nəslə, onun ağ nəslə
Həyatın qoynunda qaldı sirr kimi.

Sabah qanadlanıb, uçacaq nəslə,
Boy atır çəməndə bu gün zər kimi.
Həyatdır, ey İnsan, qəm eyləmə sən,
Səbrin gözləriylə bax, göyə, yerə.
...Sənə əbədiyyət vəd edilərkən
O nallı çəkməni gətir xatirə.

4 noyabr 1989

YARIMÇIQ ZİYARƏT

Zıncırov səsləri yeri titrədir,
Karvan gedir görən, hayana sarı?
Nə qorxunc olurmuş səhra zülməti,
Sovurub hayqırır qum tufanları.
Yol hanı?

qum seli

şütüyür yerlə,

Yox uzaq evlərin od işartısı,
Dəvələr yeriyr ağır ləpirlə,
Dəvə kövşəyində qum xırçılıtsı.
Canavar gözləri yandı, közərdi,
Necə ölüm gəlir qarabaqara,
Hələ zıncırovlar sirli sipərdi,
Sürünən o həris parıltılara.
Sarban söykənərək öz çomağına,
Düşüb yorğun-yorğun yolun ağına.
Səhranın küləyi dönüb qılınca,
Bürüyür kolları qumlar təpəsi.
Zəvvarlar tələsir karvan dalınca,
Fəqət kəsilməyir ulaşma səsi.
Əynində ağ geyim sanki kəfəndir,
Onlar ölümə də məğrur gedəndir.
Necə gözlənməzdir fəlakət anı,
İnsan yerdən, göydən aman istəyir.
Səhra əjdaha tək açıb ağzını,
Gecə elə bil ki, qurban istəyir.
Kimsə inanırdı hələ səhərə...
Bəli, səhər gəldi, al səhər kimi.
Qondu təpə üstə bir alaçöhrə,
Dəvələr qum altda təpələr kimi
Qumlar ağappaqdır, kölgələr qara.
Dünyanı qoynuna lal sükut alıb.
Hardasa, uzaqda cod tikanlara,
Sarbanın papağı ilişib qalıb.

Zəvvarlar qum üstə səpələnmişdi,
Beyaz kəfənlərə qan çilənmişdi.
Burda həyat ilə, ölüm üzleşib,
Axiş göz yaşı tək şəh kainatdan.
Mənə elə gəlir uzaq yol keçib,
Təpələr altında babamdır yatan.
Qəza niyə qılinc çalib ki, yarəb,
Onlar axtarırkən əbədiyyəti?
...Məkkəyə beş addım qalıb ki, yarəb,
Qəbul et, yarımçıq bu ziyarəti.

24 sentyabr 1989

BU GÜN ZAMAN TƏRƏZİSİ ƏYİLMİŞDİR

Bu gün zaman tərəzisi,
Olub yalan tərəzisi.
Riya, böhtan nə ağırmış yer üzündə
Tərəzinin bir gözündə həqiqətsə,
Ağ yalandır bir gözündə.
Azadlığı boğan əldən
Sızan qandır bir gözündə.
Qızıl qanlar necə ağır gəlir bu gün
Buna zaman tərəzisi necə dözsün?
Kişi dönüb arvad olur,
Arvad kişi olur bu gün.
Dişi dönüb erkək olur,
Erkək dişi olur bu gün.
Susur sevgi pıçıltısı,
Coşur şəhvət hayqırtısı,
Ərşə çatır palanların
"Seks" adlanan laqqırtısı
Ümidlər də, arzular da gül açmamış
Solur bu gün.
Vaxtı ilə ən qiymətli
Ziyalılar, kitablardı.
İndi isə ən qiymətli
Dollar ilə hesablardır.
Gördüyümüz Məşədi İbad
Bu gün ocaq başındadır.
O seçdiyi gözəllər də
İstədiyi yaşındadır.
Şəxsiyyətin böyüklüyü pul ilə ölçülür
Bu gün.
Buna zaman tərəzisi necə dözsün?
Tərəzinin bir gözünə,
İnsanların insanlara
Kin-nifrəti qoyulmuşdur.

Tərəzinin bir gözünə
Millətlərin millətlərə
Ədavəti qoyulmuşdur.
Millət tarac olan vaxtı
Sərvəti də hərrac olur,
Qudurğanlar tox gəzərkən
Əzab çəkən el ac olur.
Qəhrəmanlıq, mehribanlıq
Yollarında zil qaranlıq,
Sevinc varsa, bir damladır,
Kədər-qəmsə bir ümmanlıq.
Hər mənzilə ayaq açır
Şəhidlərin soraqları,
Erkən sönür min-min evin çıraqları,
Solur körpə yanaqları,
Körpə dərdi çox ağırdır,
Yeri, göyü çox ağrıdır.
Əliqanlı cəlladlarsa torpaqları
Parça-parça bölür bu gün,
Buna zaman tərəzisi necə dözsün?
Sən ey əsrin tufanında
Yətən vicdan, oyan bu gün!
Müsibətlər; məşəqqətlər
Edir yaman tüğyan bu gün!
Yətən vicdan,
Oyan vicdan!
Sən insanlıq keşiyində dayan, vicdan.
Bəlkə onda ana tarix
Həqiqətdən söhbət açdı,
Bəlkə zaman tərəzisi
Elə onda tarazlaşdı...
Bu olacaq,
Görən haçaq?

28 yanvar 1995

SAHİL EVİNDƏ AXŞAM

Birdən söndü işıqlar,
 yer batdı qaranlığa,
Denizdən mavi zolaq
 düşdü zülmət otağa.
Bəlkə pozmayım, – deyə,
 dünyanın ahəngini.
Ümmanlar gecələr də
 saxlayır öz rəngini.
Qaranlığa süzülən
 incə, ilahi nurdu,
Hərdən qara gözlərə
 parlaq dalğa qonurdu.
Göz qırpanda elə bil
 çaxırdı ani şimşək,
Zərif bir səs dinirdi, –
 o xəyalı, ya gerçək?
Bir gözəllə üzbəüz
 söhbət gedir səmimi,
Aramızda qaranlıq
 keçilməz yargan kimi.
Bəzən qırıq misralar,
 isidir qəlbimizi.
Sözlər qovuşursa da,
 zülmət ayırır bizi.
Saatlar uzanırdı...
 bayırda külək, yağış...
Qaranlığın söhbəti
 nə işıqlı olarmış!
Gəldimi mehribanlıq,
Bəlkə gedir qaranlıq?
Zülmət birdən çəkildi,
Kibrit çöpü məşəldi.
Biz idik işıq verən
 göyə, torpağa indi.

Hazırdıq yer üzünə
 şəfəq saçmağa indi.
...Enirdik pillələrdən.
 ehmal-ehmal, aramla,
Bir əl tutub əlimdən
 bakirə ehtiramla.
Bu mənə dayaq olan
 ürəkdimi, əldimi?
Göydən enib gəldimi?
Həsərdi hərarətə
 axı haçandı ürək,
Yaxşı ki, söndü işıq,
 yaxşı ki, yandı ürək.

17-20 dekabr 1992

BİR SEVGİ GƏMİSİ SAHİLƏ ÇATDI

Bir sevgi gəmisi sahilə çatdı,
Göydən bulud endi, yer kölgələndi.
...Hədiyyə vermişdim, geri qayıtdı,
Başıma dünyanın odu ələndi.
Nə üçün, qayıtdı görən hədiyyə?
Zaman dözümlüdür, insan səbirsiz.
Dedim kədərimi əl açıb göyə:
Ərmağan ürəyi bəs neyləyək biz?
Bir səhər sevginin mehi əsəndə
Ürəyim çırpındı mələk köksündə.
Demirəm ürəyi qaytarsın geri,
Məndədir bir ömrün döyüntüləri.
Bir dünya dərdi də,
Daşıyıram mən,
Söyüd deyiləm ki, əsəm, əyiləm.
İndi ürəksiz də yaşayaram mən,
Bir daha heç kəsi sevən deyiləm.
Tale qəzəb ilə
Dillənəcəkdir,
Küləklə nə gəlsə, gedər küləklə.
Ürək ürəksizə daha gərəkdir,
Bəlkə xoşbəxt ola bəxşiş ürəklə
Dönər karvan-karvan
Andlar, vədələr,
Dönər dağ da bilməz, qaya da bilməz,
Yetim xatirələr
Qayıdıb gələr,
Tapdanmış məhəbbət qayıda bilməz.

18-29 oktyabr 1994

DURNALAR QAYIDANDA

Bahar yuxusundan oyadır yeri,
Artıq könül sıxmır çəndə, dumanda,
Durnalar qayıdanda.
Nə qədər arzular qayıdır geri,
Durnalar qayıdanda.

Bahar yer üzünün sevinc ayıdır,
Bulaqlar qaynayır elə bil qanda,
Durnalar qayıdanda.
Çiçəklər qayıdır, güllər qayıdır,
Durnalar qayıdanda.

Açır gözlərini dağın laləsi,
Nərgiz də üzünə gülür aranda,
Durnalar qayıdanda.
Qayıdır çayların şaqraq nəğməsi,
Durnalar qayıdanda.

Bu gün bir canlıyam, sabah torpağam,
Gör nələr düşünür insan cahanda,
Durnalar qayıdanda.
Elə bil dünyaya qayıdacağam,
Durnalar qayıdanda.
Hər bahar qayıdanda!

1962

SƏNİNLƏ GETDİ

Sən mənə əlvida deyən zamanda
O doğma zaman da sənənlə getdi.

Elə bil mən qaldım qərib cahanda
Mehriban cahan da sənənlə getdi.

Çulğadı dünyanı bir nigaranlıq,
Görüş də, hicran da sənənlə getdi.

Yer də qaranlıqdır, göy də qaranlıq,
Nurlu asimanda sənənlə getdi.

Sahillər boyunca izlər də itib,
O bizim ümman da sənənlə getdi.

Dünənə məhəbbət, bu günə ümid,
Sabaha güman da sənənlə getdi.

16 sentyabr 1995

SON TELEFON SÖHBƏTİ

Seyfəddin Dağlının əziz xatirəsinə

Şirmayı telefon...

Tanış nömrələr.

Fikrin qanadlanır,

Sən də uçarsan.

Ürək istəyəndə

elə əmr edər –

Bir anda dostunla

Sən qovuşarsan...

Süzüldü qəlbimə

İsti nəfəsi,

Eşitdim o doğma,

Mehriban səsi,

– Ürəyim! Yaxşıdır! Qalma nigaran!

(Bəlkə ürəyini tutmuş bu an –

Nəbi, sən özündən muğayat ol ha...

Dünənkilər deyilik daha.

Bu necə axşamdı,

nə söhbətədi bu?

Kim bilir, bəlkə də vəsiyyətdi bu!

– Hə, Sona yaxşıdır. Sözümə?...Baxır...

Odur şeytan-şeytan üzümə baxır.

Elə inam vardı,

onun səsində,

İnam nə tez söndü

yer kürəsində,

– Sənə söz vermişəm gedək Xızıya...

İnşaallah, yaz gəlsin, çataq arzuya...

Nə bilim,

Keçərək

dağlardan iz-iz

Bu il yaz gələcək

Dünyaya sənsiz.
– Sabah gedəcəyəm xəstəxanaya...
Beş günə çıxaram... çoxu bir aya...
Bu gediş
Bəs niyə
 əbədi oldu?
Sabahı buz torpaq
 məbədi oldu!
...Yenə qəlbimdədir
 isti nəfəsi,
Son söz yoğrulmuşdu
 İlk sədaqətdən.
Mən hardan biləydim
 Dostumun səsi,
O axşam
 Gəlirmiş
 Əbədiyyətdən?!

1986

SƏNİN ÜÇÜN

Qarlı bir zirvə olsan,
Ağ buludun olaram.
Dərin xəyala dalsan,
Mən sükutun olaram.

Çəmənlə olsan əgər sən,
Sərin yağış çilərim.
Əgər dənizə dönsən,
Sahilə çevrilərim.

Qovmuşam dərdi, qəmi,
Xoşbəxtin ilki mənəm.
Səslənsən nəğmə kimi,
Sözlərin, bil ki, mənəm!

Məni susdursa zaman,
Səni özüm sanaram.
Səhər kimi oyansan,
Günəş kimi yanaram.

1967

KƏHKƏŞAN

Kəhkəşan gecəyə
Səf-səf düzəlib,
Sanıram, vəqifəm
Uzaq bir sirrə.
Haçansa, sənintək
Dünya gözəli,
Açıb zər kəməri
Atıb göylərə.
Mənə elə gəlir,
Baxdıqca bu an,
Hər ulduz uzaqdan
Səni səsləyir.
Sənin qamətinə
Vurğun kəhkəşan
Təzədən kəməyə
Dönmək istəyir.

2-20 yanvar 1998

SƏNİ TANIDIQCA...

Sevgi çağladıqca gur ümman kimi,
Əlçatmaz olursan kəhkəşan kimi,
Bəzən də külək tək soyuq əsirsən,
Səni tanıdıqca sən mənə sirsən,
Sirlər açıldıqca sən yenə sirsən!

Bəzən günəş olub sən yandırırısan,
Bəzən də yoluma səpilən qarsan.
"Sevirəm" – sözümdən bəlkə bezirsən?
Səni tanıdıqca sən mənə sirsən.
Bu günə möcüzə, dünənə sirsən!

Bəzən erkən sönən çıraq oluram,
Yaxına gəlirəm, uzaq oluram.
Gedirəm, yolumu niyə kəsirsən?
Səni tanıdıqca sən mənə sirsən.
Sirlər açıldıqca sən yenə sirsən?

Sabaha ümidin de varmı, könlüm?
Görüşsüz doğmalığ olarmı, könlüm?
Ey ürək,
Sən eşqə qulsan, əsirsən,
Bəlkə sən özün də mənalı sirsən?
Yox, sirlər içində ən ali sirsən!

8 mart 1998

ULDUZLAR VƏ SƏN

Uzaq kainatdan
Gələn nurmusan,
Gözündə ilahi
İşıqlarmıdır?
De, hansı ulduzda
Sən doğulmusan,
Yerdə sən kimi
Gözel varmıdır?

Bəlkə bir arzusun
Qanadıyıq biz,
Ürəklər qoşadır,
Ürəklər yalqız.
Ayın, ulduzların
Övladıyıq biz,
Bəs niyə barışmır
Ulduzlarımız?

Bəlkə doğmalarıq,
Bəlkə yadlarıq?
Bəlkə başqa-başqa
Kainatlarıq!

Yox, sən taleyimdə,
Ömrümdə varsan,
Ayrı bir ulduzda
Axtarma məni!
Vallah, sən o qədər
Cazibədarsan,
Cazibə qüvvəndən
Çıxarma məni!

Nagahan görüşlər
Keçir an kimi,
Sən vermir ürəyin
İxtişaşına!

Ay Günoş başına
Dolanan kimi,
Qoy mən də dolanım
Sənin başına!

Ulduzlar ən nurlu,
Uzaq nəğmədir,
Həyatın nəğməsi
Sənin səsində.
Sənsiz yer kürəsi
Bir əfsanədir,
Yaxşı ki, sən varsan
Yer kürəsində!

14-15 mart 1998

QUMARXANA

Məni düşündürür

Bu qərribə sirr.

Min zəhmət çəksə də insan qış, bahar,
Hər əkilən toxum nədənsə bitmir,
Bitir göbələk tək qumarxanalar.

Pul sanki ciblərdən

Axan bir sudur.

O, adi su deyil, bəlkə ümmandır?
Oynayan çox vaxtı milyonlar udur,
Çox vaxtı uduzan oynamayıdır.

Axı, uduzanın nə vecinədir,
Məgər pullar onun cibindən gedir?

Tanrı, qoru bizi belələrindən,
De, hanı torpağa,

Yurda sədaqət?

Oynayan rahatca qalxır yerindən,
Udsa özü udur,
Uduzsa millət!

Sanki günəş qatı çənə bürünüb,
Bəşər bəlaları ürək qanadır.
Bəlkə siyasət də qumara dönüb,
Bəlkə dünya özü qumarxanadır?

12 oktyabr 1997

TARİXDƏN GƏLƏN SƏS

"Cənnət qılıncların kölgəsindədir"
Həzrəti Məhəmməd

Qılinc ovxarlanıb

haçan, hansı gün?

Döyüşdə səslənib,

səslənəcəkdir.

Bəli, cənnəti də qorumaq üçün

Düşməne od saçan qılinc gərəkdir!

Ahı ərşə çatır

Dağın aranın,

Amma başım üstə inam tacı var.

Cənnət dediyimiz Azərbaycanın,

Qılınca ən böyük ehtiyacı var.

Satqınlıq bura yol

Açandan bəri,

Torpaq nalə çəkdi.

El darda qaldı.

Nə çoxdur tərəzi cingiltiləri,

Qılinc cingiltisi bəs harda qaldı?

Daha bəlalara

Deyək: – Əlvida!

Qılinc qığılcımı yadı dağlasın!

Qəzəb qılinc kimi iti olsa da,

El zağlı qılincı uca saxlasın!

Bir söz əsrlərcə

Məşhur olubdur,

Qılinc pas atan insan məğlubdur!

11 oktyabr 1997

NƏ UMARSAN

Dost adına qara yaxan
Müxənnətdən nə umarsan?
Başın üstə şimşək çaxan
Xəyanətdən nə umarsan?

Köhnə dəblər itib gedir
Şair olmaq qəbahətdir.
Şöhrət indi var-dövlətdir.
Bu şöhrətdən nə umarsan?

Sev kimlərdə sevgi varsa,
Lənət de, kim əhdi qırsa,
Əskinasa satılırsa,
Məhəbbətdən nə umarsan?

Min-min yalan eşitdim mən,
Yox riyada vəfa görən
Hər gün dondan-dona girən
Həqiqətdən nə umarsan?

Söz xalqdandır, zəhmət səndən,
Arzu eldən, sənət səndən.
Qeyrət umar millət səndən,
~~Sən millətdən nə umarsan?~~

20 sentyabr 1997

ŞEİR NƏDİR MƏNİMÇÜN?

Dağlar tək ucadır, ümman tək dərin,
O, mənə qanaddır, mənə inamdır!
Şeirli səsidir o göyün, yerin,
Bir adı ölməzlik, biri ilhamdır!
Ondadır nidası qərinalərin
Cahana "əlvida", xalqa "salam"dır!
Doğma qardaşıdır əzmin, hünərin,
Şeir basılmayan məğrur qalamdır!
Şöləsi olsa da neçə min sirrin,
Şeirsiz günlərim zülmət axşamdır!
Alnımda şırımı mirvari tərini,
Ömrüm də şeirlə ərİYƏN şamdır!
Hicranı acıdır, əzabı şirin,
Şeir mənim balam, mənim bələmdir!
Balamdır, qalamdır, bir də inamdır!

1-7 dekabr 1996

ƏLİ ÇIRAQLI

Keçdik əsrlərdən

sədaqət – deyə,

Səadət axtardıq əli çiraqlı.

Həm yerə bağlandıq,

Həm də ki, göyə,

Həqiqət axtardıq əli çiraqlı.

Nə qədər sirlidir

Yolları ömrün

İnsan dağlar aşır əli çiraqlı.

Necə Ay Gün üçün,

Gün də Ay üçün

Üfüqlər dolaşır əli çiraqlı!

Qəmlərə məhkumsan

Tənha qalınca,

Olurmu kədər də əli çiraqlı!

Əsl məhəbbətin

Gedir dalınca,

Əsl sevnələr də əli çiraqlı.

Milyon suallara

Bir cavab gəlir,

Cavab göz, suala əli çiraqlı.

Tək əli çiraqsız dərd, əzab gəlir

Sən onu qarşıla əli çiraqlı!

Durur zirvələrin

Qarı saçında,

Göylərə varıram əli çiraqlı.

Olumla ölümün

Yol ayrıcında

Bir dost axtarıram əli çiraqlı!

Çiynimdə əzablar

Ağır bir qaya

Arxamda dərdlə qəm əli çiraqlı.

Mən əli çiraqlı

Gəldim dünyaya.

Dünyadan gedərəm əli çiraqlı!

16-17 noyabr 1997

DÜNƏNƏ

Dünən necə görüşdü?
Ürəyə çınqa düşdü.
O mehriban gülüşdü,
Yoxsa ilahi paydı?
Dünən – bu gün olaydı!

İsindim nur selindən,
Öpdüm zərif telindən.
Tutdum günəş əlindən
Bu günəş, yoxsa aydı,
Dünən – bu gün olaydı!

Nə gündüz, nə gecəydi,
Göylər yerlərə dəydi.
Bu necə möcüzəydi?
Evim nurlu saraydı,
Dünən – bu gün olaydı!

Qəlbden nəğmə yüksəlsin,
Ah-amanlar kəsilsin.
Elə bir sabah gəlsin
Deyim dünənə taydır.
Dünən – sabah olaydı!

15 aprel 1996

GÖYLƏ YER ARASINDA

Çox keçdim illərdən
Hay-harayla mən.
Durdum bu gün göylə,
yer arasında.
Bəlkə də inamsız
Bir arzuyla mən.
Qalmışam ümitsiz
Dərd arasında?

Anlar da çətindir,
Günlər də çətin.
Qəm nədir,
Günəşin
zər tellərində?
Bəlkə də sahilsiz
Bir məhəbbətin,
Dayandım ümmansız
Sahillərində

Qoy sənin səsini
Nur kimi içim.
Bədbəxt bir ömrünçün
Sən xoşqədəmsən!
Yox, bəlkə sən mənim
Qəmli sevincim,
Bəlkə də sevincli
Bir faciəmsən?

8 yanvar 1998

AY VƏ GÜN

Səni gören gündən
Dəyişdi dünyam,
Nurumu nuruna
Qata bilmirəm.
Sən parlaq Günəşsən,
Mən solğun Ayam,
İzincə gəlirəm,
Çata bilmirəm.

Şəfəqlər kainat
sinəsindədir
İşığın məndədir,
Qəlbim səndədir!

Elə bil çıxmışam
Ömrün qışından,
Yoxsa yaz qanadlı
Qaranquşam mən?
Elə bil dünyanın
yaranişından,
Sənə həsrət üçün
Doğulmuşam mən!

İsti şəfəqlərlə
Gözlər güləndə,
Təbiət qoynunda
Nur unudulur.
Axı Ay Günəşə
yaxın gələndə
Günəş də deyirlər
O gün tutulur.

Sənə yanaşsam da
Mən aram-aram,

Səni nur yolundan
Necə saxlaram?
Ürəkdə qalacaq arzu da, kam da?
Ayam, yoxsa sönmüş
Bir çırağam mı?
Səni addım-addım
Mən arasam da
haçansa mən sənə
Çatacağam mı?

11 aprel 1999

BU GÜN

(Nəğmə)

İşıqlı ümidlər

Dumana döndü,

Soyuq qış nəfəsli yaz oldu bu gün.
Görüş gözləyirdim, hicrana döndü,
Mənim taleyimdən pozuldu bu gün.

Ömrümün intizar

Səhifəsinə

Dedim: bəlkə nurla yazıldı bu gün!
Yad tək qulaq asdım sənə səsine,
Mənim taleyimdən pozuldu bu gün!

Bu günü necə də

Mən gözləyirdim,

Sevincimin ömrü az oldu bu gün.
Bu günə tanrıdan bəxşiş deyirdim,
Niyə taleyimdən pozuldu bu gün?

Vüsal işığına

Mən yol gedərkən,

Bir arzu həsrətə yozuldu bu gün.
Ürəyində mənəm, ürəyimdə sən,
Neçin taleyimdən pozuldu bu gün?

7 aprel 2001

MİRVARİ SUYU

Dünya zinətinin

Bizik varisi,

Nələr yaşamadıq

Biz ömür boyu.

Görmüşdük həyatda

Su mirvarisi,

Bu gün hardan çıxdı

Mirvari suyu?

Dən-dən mirvarilər

Boyunlar bəzər,

Neçin mirvariye

tutuldu gözlər?

Mən nə okeandım,

Nə də ümmandım,

Ki, mirvari çıxsın

Ləpələrimdən!

Mən bu mirvarini

Özüm qazandım,

Gözümdə gözüm tək

Əzizlərəm mən!

Soyuq bir dumandır

Dövlətim, varım,

Dağda da onun tək

Sis – duman olmaz.

Elə mirvaridir

Mənim mirvarim,

Ondan bəxşiş olmaz,

Ərməğan olmaz!

Gedir karvan illər

Qəm çəkə-çəkə,

Uzaq xəyallarda

Yar-yaraşlıq var.

Görməmək görməkdən
Yaxşıdır bəlkə,
Bəlkə korluqda da
Parlaq işıq var?

Çökəcək dünyaya
Bir zülmətli sirr,
Kaş qismət olmasın
Bu dərd heç kəsə!
Deyirlər göz görür,
Könül də sevir,
Necə sevecəyəm
Gözüm görməsə?

17 aprel 1999

KİÇİK VƏ BÖYÜK

"Su kiçiyin, yol böyüyündür"
(*Atalar sözü*)

Kiçiklər böyüyə səcdə qılmasa,
Necə dar yollardan keçilə bilər?
Əyər kiçikləri sayə salmasa,
Elə böyüklər də kiçilə bilər.

Kiçiyin çiyində ən ağır yüklər
O da ki, yorulmaz nə gündüz, gecə
Zaman tarlasında gerek böyüklər
Mehribanlıq əkib, məhəbbət biçə.

Yatır qəhrəmanlıq mehribanlıqda,
Böyük rəhim də var qəhrəmanlıqda.
Layiq yer ayırır
Tale hər kəsə.
Hamı at çapmır ki, qızıl yəhərdə?
Böyük öz yerini əyər bilməsə,
Bəzən kiçik onu üstələyir də.

Keçir külək kimi
İl dalınca il.
Bəşər yuva tikir aranda, dağda.
Axı kiçik olmaq kiçiklik deyil,
Böyüklük deyildir böyük olmaq da.

Təkkəbbür zülmətdir,
sadəlik çıraq.
Talecə doğmadır böyüklə kiçik.
Haqqın şəfəqilə işıqlanaraq
Əsilzadəlikdir əsil sadəlik.

10 may – 1 iyun 1997

Yaz qısa, qış yaza
calaşdı, bildin,
Hər günəşli gün ki, ilk yaz deyildir,
Gözün gözəllikdən qamaşdı, bildin,
Hər parlayan şüşə almas deyildir.

Ümidsiz yolların
uzanır hara,
Daha vida söylə son arzulara.
Cumur üzgüçülər dərin sulara
Hər suya baş vuran qəvvəs deyildir.

Dalğa ol, mirvari
 sahillərə gəl,
Sən yaxşı fikirləş sevməzdən əvvəl.
Alovlu eşqinə buz qələbli gözəl
Əgər "yox" deyirsə –
 Bu naz deyildir!

Hər parlayan şüşə almas – deyildir,
Sevgi nəzir deyil, niyaz deyildir.

10 april 2001

GƏLSƏN DƏ, GƏLMƏSƏN DƏ

Çökdü qəlbə kədər, qəm,
Soyuq yellər əsəndə.
Səni gözləyəcəyəm
Gəlsən də, gəlməsən də.

Getdin, boş qaldı hücrəm,
Sözlərimdən küsəndə.
Səni gözləyəcəyəm
Gəlsən də, gəlməsən də.

Hər an səsləyəcəyəm
Hay verdin bəlkə sən də.
Səni gözləyəcəyəm
Gəlsən də, gəlməsən də.

"Əzizim" – deyəcəyəm
Qədrimi bilməsən də.
Səni gözləyəcəyəm
Gəlsən də, gəlməsən də.

9 aprel 2001

O QARA GÖZLƏR

*Səhər gün tək çıxmalısan,
Dünya sənə əhsən desin.
Gözmuncuğu taxmalısan
Gözlərinə göz dəyməsin!*

Dinir sükutunda
 Şeirli səslər
Qonmasın gözlərə qəm, kədər, gözəl!
Qaranlıq gecədən rəng alan gözlər
Bəs niyə nurludur bu qədər, gözəl?

Bəlkə deyilməmiş
 Sirli bir sözəm,
Qəlbim gətirməmiş dodağa məni.
Gözəllik önündə mən ki, gücsüzəm,
Gözlərlə gəl, çəkmə sınağa məni.

Qalmasın arzuyla
 Ümid yarıda,
Şəfəqlər üfüqdə zər nişan kimi,
Sonsuz asimanın ulduzları da
Sığınıb gözlərə kəhkəşan kimi.

Yerdən güc istərəm,
 Səmadan kömək,
Ötüşsün ümidlə il dalınca il.
Məgər ayrılıqdır gözlərdən öpmək,
Bu Aya, ulduza qovuşmaq deyil?

Mən səni qəlbimə
 Mehriban saydım,
Səninlə görüşdüm yaz çağında mən.
Sevincdən göylərə qanadlanaydım,
Zülmətli gözlərin işığında mən.

Həsret də doğmadır

Dünya üzündə,
Yoluna zillənib gözlərim yenə.
Ömrün ağ günündə, qara günündə,
O qara gözləri gözlərim yenə.

3 aprel 2001

ÇAL-ÇAĞIR DÜNYASI

Yer göyə,
Göy isə yerə boylanır
Nə vurçatdasındır bağda, bağçada.
Sanki ölkə böyük rəqs meydanıdır,
Uşaq da oynayır, gənc də, qoca da.
Kimse deyir xısın-xısın:
Aclıq olsun, keyf olsun!
Vallah, çalçağırdan
Qulaq kar olur.
Mən heyran qalmışam tamam bu sirrə.
Qafiyəpərdazlar bəstəkar olur,
Hətta bəstəkar da dönür şairə.

Bu gün dil-dil ötür
Dağda, aranda
Oxumaq bacaran, bacarmayan da.

Oxusun madam ki, çox həvəsi var.
Nolar səsi yoxdur,
Pul kisəsi var.

Özünə ad verir biri madonna,
Başqa birisi də primadonna!

Kiməsə yol açıb qayğıkeş ölkə,
Sabah mahnı şahı söylədi bəlkə.

Kimse – gəlsən mənə neylərsən – deyir,
Kimse sevdiyinə ölüm diləyir.

Qalxsa məzarından Üzeyir, Qara,
Nə deyər bayağı çalçağırlara.

Günün sədasını eşitsə əgər,
Bülbül də, Fikrət də vallah, tər tökər.

Gəlib keçir illər ağır qatarla,
El bilmir nə üçün əl çalır hər gün.
Dollarla sənətdə ucalanlarla
Sənətin hörməti alçalır hər gün.

Qövr edir yaralar
Qan sıza-sıza,
Kim bu dəbdəbədən təmənnaıdır?

Bu şitlik nədəndir şadlığımıza –
Məmləkət elə bil konsert zalıdır.
Kimsə deyir xısın-xısın:
Aclıq olsun keyf olsun!

Bəlkə ötəkdir
Bu adi meyil
Yoxsa zəncir kimi sərt həlqələrdir?
Bəlkə də nəğmələr nəğmələr deyil,
Zəlzələ günündə qəhqəhələrdir?

Fəqət səcdə edək Şövkət adına,
Qoy Zeynəb sənətin çatsın dadına!
Lüt-üryan səhnəyə çıxmaq nə lazım,
Şux geyim yaraşır əsil qadına!
Sənət yuxudasa,
Ayıltmalıyıq,
Biz öz kökümüze qayıtmalıyıq!

Kim ki, bu dərdlərə əncam çəkəcək,
Xalq ona qızıldan heykəl tökəcək!

1-3 dekabr 2000

MÜƏMMA

Hardansa dünyaya qonaq gəlirəm,
Bəlkə də burdayam mən heç gəlmirəm.
Görmək istəyirəm, kimi bilirəm!
Sevmək istəyirəm, kimi bilmirəm!
Ötüb soyuq-soyuq günlərin min-min,
Sənin kimə sevgin, kimə eşqin var!
Nədir umacağın dünyadan sənin?
Bircə qan qusmağa qızıl təştin var!
Kimi sevməlisən bilmirsən əgər,
Sənin özünü də söylə kim sevir?

25 noyabr 2000

MƏHBƏSDƏN MƏHBƏSƏ

*De, hardan gəlirsən?
– Dustaqxanadan!
De, hara gedirsən?
– Dustaqxanaya!
(Eşitdiyim söhbətdən)*

– Nolub ki, həmişə
Sən məhbəsdəsən?
– Bir dəfə "istefa" qışqırmışam mən!
– Tək səndin qışqıran?
– Mən yaxalandım,
Çoxu qaçıb getdi, mənə də dayandım!
Bir böyük məhbəs var, biri də kiçik,
Hər iki məhbəsdə bizlər bir heçik!
– Necə?
– Böyük məhbəs ölkə qədərdir
Ordan rəhim ummaq tamam hədərdir.
Mən böyük məhbəsdə adi köləyəm,
Bilmirəm, yurduma nə təhlükəyəm?
Mən burda bədbəxtəm,
Mən orda yadam,
Mən kiçik məhbəsdə daha azadam.
Doğrudan dünyada arzular haqmı?
Məhbəs qapıları açılacaqmı?

28 noyabr 2000

UNUTMA

Duyğu da daşlaşar
Ürək daş olsa,
Suda erkən batan qəvvəsə döner.
Paxıllıq ani bir qələbə çalsa,
Cəzası bir sonsuz qisasə döner.
Vəcdan hakim olar,
Sənsə günahkar,
O vaxt and-amanın nə köməyi var?
Qalın cəngəllikdə əgər ki, azsan
Bəri sən özünə tanış iz ara!
Əgər başqasına sən quyu qazsan
Özün düşəcəksən gec ya tez ora!
Əlbəttə dünyada
Bu cəza haqdır,
Kim səni quyudan çıxaracaqdır?
Buzlar da əriyib axar, unutma,
Tanrı şimşəkləri çaxar, unutma!
Nəmərdi yandırır yaxar, unutma,
Etdiyin qarşına çıxar, unutma!
Deyərsən: gördüyüm
Nə aymış, ilmiş?
Taledən qaçmaqsa
Mümkün deyilmiş!

27 noyabr 2000

YA VƏLVƏLƏDƏN, YA ZƏLZƏLƏDƏN

Təkcə ümidimiz

 Allaha qalır,
Odlar məmləkətim odsuzdur nədən?
Günahkar bir dünya dağılmalıdır,
Ya vəlvələdən, ya zəlzələdən!

Şəlaləmi dönüb

 Göz yaşlarına.
Göz yaşları axır gur şəlalədən.
Kor olar xor baxan el qubarına
Ya vəlvələdən, ya zəlzələdən!

Bəsəmət bağlandı,

 Aclıq yol açar,
Xalq bərekət umar birçə tikədən.
Səma yerə enər, yer göyə uçar
Ya vəlvələdən, ya zəlzələdən!

Çəmənini

 Lalələr açan vaxtı var,
Dəryalar yaranar kiçik qətrədən!
Uca bəndlərin də uçan vaxtı var,
Ya vəlvələdən, ya zəlzələdən!

25 noyabr 2000

SƏNİ GÖRƏCƏYƏM HAÇAN QARABAĞ?

Doğma Qarabağım,
Söylə hardasan,
Sanki əsrlərin
Arxasındasan?

Böyük bir bələdir
Torpaq dərdimiz,
Bir yabı belində
Məndən qaçırsan!
Sənə yaxınlaşmaq
İstədikcə biz,
Elə bil sən bizdən
Uzaqlaşırısan.

Qarabağ, söz var ki,
Dərk etməirəm mən!
Axı nə söhbətdir,
Güzəşt söhbəti?
Hansı meyar ilə
Ölçülər görəni
Xalqın ilk taleyi,
Sən aqibəti?

Səni görəcəyəm
Haçan Qarabağ?
Yurdun həsrətli dir
Oğulu, qızı!
Torpağı güzəştə
Biz razılaşsaq,
Əvvəl güzəşt edək
Vidənımızı!

Mən bu izdivaca
Necə inanım?
Sən ey Qarabağım
Dinim–imanım!

16 sentyabr 2000

ŞAHIN QƏBULUNA DÜŞMƏK OLARMİ?

Saray qapıları
Kip bağlanıbdır,
Məgər elçi daşı
Bu yerdə varmı?
Saray zirvə kimi
Tək dayanıbdır,
Şahın qəbuluna
Düşmək olarmı?

Oraya baş vurur
Kim ki, baş öyər,
Axı bacararsan,
Bunu sən məyər?

Necə düşmək olar
Saraya, düşün,
Qalın şişələr də
Sirrini gizlər.
Əyilə-əyilə
Gələnələr hər gün,
Qürurla gələnələr
Beş il də gözlər!

16 sentyabr 2000

ÜFÜQDƏN ÇƏKİLSİN BULUD

Kaş yer sakitləşə,
Göy rəhmə gələ,
Gör necə çağlayır ömür dənizi!
Əvvəl tufan qopar,
sonra zəlzələ
Allah zəlzələdən saxlasın bizi.

Ey insan!
Üfüqdən çəkilsin bulud,
Qoy günəş parlasın, yollara çıxsan.
At şahə qalxanda
Cilovu bərk tut,
Cilovu buraxdın, yıxılacaqsan!

Xoş kəlam ardında
Həqiqət hanı?
İnsan da yalanı şərbət tək udur.
Kimsə-bütünlüklə
Azərbaycanı
Danabaş kəndinə bərabər tutur.

Rəhmətlə yad edək,
Mirzə Cəlili,
O, yazdı yandıqca köksündə ürək.
Bu gün biz ötürkən
Çətin yüz ili,
Vətəni bir kəndə oxşar bilməyək.

Tanrım, bağışlama,
Günah işləri,
Nə qədər çəkilər sınağa ölkə?
Çıxsın harınların
Tamah dişləri
Rahat nəfəs aldı millətim bəlkə!

Ömrüm inamımın

saflıq səsidir,
Nəmişə haq sözü nadan daşlayır,
Bu gün əyilənlər zəmanəsidir,
Yoxsa bağırانlar əsri başlayıb?

Kaş yer sakitləşə,

göy rəhmə gələ,
Gör necə çağlayır cahan dənizi!
Əvvəl tufan qopar,
sonra zəlzələ,
Allah zəlzələdən qorusun bizi!

12-19 fevral 2000

ŞƏR QARIŞANDA

Dağlar dönər kölgələrə,
Qatı zülmət sərə-sərə,
Qərrib axşam çökər yerə
El demiş – şər qarışanda.

Bulud gedər, şimşək çaxar,
Ay da durub qəmli baxar.
Yağış kimi ulduz yağar
Göylərlə yer qarışanda.

Arzu solar,

xəyal olar,
Əl çatmayan vüsəl olar,
Məhəbbətlər sual olar
Sevgiyə sir qarışanda.

Doğma Xəzər coşub daşar,
Dənizdə də həsrət yaşar.
İki sahil qucaqlaşar
Arazla Kür qarışanda.

Mən nə deyim əsrə, vaxta,
Özü məhrəm, sözü saxta,
Şeytanlar da çıxar taxta
Xeyirlə şər qarışanda.

Nəbi, öymə sərtliyini,
Mərd göstərər mərdliyini.
Zər itirməz zərliyini
Torpaqla zər qarışanda.

26 fevral 2000

Yerə kəhkəşan tək düşür izlərin,
Ümidim əlçatmaz asimanımdır
Gündüz ulduzları –
nurlu gözlərin,
Mənim dünya boyda çıraqbanımdır.

Yağır yay günündə soyuq yağışlar
Elə bil payızla qohumluğu var.
Durna qatarıdır – o zərif qaşlar
Payızda gedərkən məni də apar.

Sinə bəzək verir tər yasəmənə,
Kaman qaş qan töküb oxla sinəmdə,
Nolar ki, bir dəfə deyəsən mənə,
Nəbi, gəl çiçəyi, qoxla sinəmdə.

Şəfəqə boyadın yeri, göyü sən,
Sənsiz sönür sanki ay, günəş, ulduz.
Kiminsə dünyada sən taleyisən,
Mənim ki, taleyim deyilsən, əfsus!

Özümə dost bildim dərdi, möhnəti.
Söndü gözlərimdə yavaş-yavaş nur.
Fəqət, dərk elədim bir həqiqəti
Məncə əsil sevgi talesiz olur.

15 iyun 2000

*"Keçmə namərd körpüsündən
Qoy aparsın səl səni".
(El sözü)*

İl ötdükcə,
sıra-sıra,
Torpaq satanlar da olub.
Yer üzündən ulduzlara
Körpü atanlar da olub.

Kimdir qəlbə nur söndükcə
Göylərə minnətə gedir.
Kimdir belə düşündükcə
Sanır ki, cənnətə gedir.

Sorilərək yer üzünə
Benzər divlər körpüsünə.
Başlangıcı ciblərdədir
Dönüb ciblər körpüsünə.

O kimdir dillənir belə:
– Çatsın dostuma körpülər.
Daş tikili körpülərlə
Bu nadir asma körpülər.

Gündüz yatmır,
gecə yatmır
Fikir quş tək uçub gedir.
Qarabağa körpü çatmır
Avropanı aşıb gedir.

Haçan şimşəklər çaxacaq,
O çağlayan nə küləkdir?
Haçan yağışlar yağacaq,
Haçan sellər gələcəkdir?

Coş ay sellər,
Daş ay sellər!
Yaxşı duysun ellər məni,
Belə körpü istəmirəm,
Qoy aparsın sellər məni!

22-23 dekabr

ŞAMİ-QƏRİBAN

*Ömrünüz işıqlı olsun,
işığınızı söndürənlər!*

Gecədir...
Göylərimi qarğıyıb yeri?
Zülmətə qərq olub
 şəhər, ev-eşik...
Ya orta əsrlər
 Qayıdıb geri,
Orta əsrlərə
 Ya biz getmişik?

Şikayət eləyən
 Min günah elər,
Şair, dur gecənin
 Oğlan çağında,
Çıraq işığında
 Yazıb dahilər,
Sən niyə yazmırsan
 Şam işığında?

Beləcə dövr edir
 Bugünkü dövrən,
Bu əsrin gözlənməz
 Həqiqətidir!
Hamıya qismətmi
 Şami – qəriban?
Seçmə adamların
 Bu qismətidir!

Çıraq əl çatmayan
 Əsrdə qalır,
O bir də qayıtmaz – sirli aləmdir!
Nə qədər istəsən
 Şam ki, tapılır,

Bəlkə şam işığı
Daha məhrəmdir?
Salma ürəyinə
Bu dərdi şair,
Bayırda şaxtadır...
Evdə soyuqdur...
Əsl şəri yazan
Kədərdir, şair,
Şam var...
Pərvanəsi hayıf ki, yoxdur.

Sabah günəş elə
ucalacaq ki...
Günəşdən qəlbində
Ocaq qalarsan!
Sətəlcəm olmusan?
Nə olacaq ki,
Allah pul yetirər,
Dərman alarsan!

Bəlkə Odlar yurdu
İşıqdan doyub?
Ümidli, ümitsiz
Bir axşamım var.
Mənim gözlərimin
yaşı quruyub
Nurlu yaş axıdan
Bir ağ şamım var.

5 fevral 2000

ÖLƏN ŞEİRLƏRİMƏ FATİHƏ

Allah sənə rəhmət eləsin S.Vurğun

Şəxsiyyət gözlədik,
Pərəstiş gəldi.
Pərəstiş üçün də
Göstəriş gəldi.

Qaldıq pərəstişlə
Şəxs arasında.
Xeyir də yox oldu
Nəhs arasında.

Rəhbərlər adıyla
Çağladığ, çoxduq,
Şəninə sifariş
Nəğməsi qoşduq.

Yandı bayraqların
Qızıl şöləsi,
Düşdü üstümüzə
Ani kölgəsi.

Güllər yerin, göyün
naxışı kimi,
Sözlər də yalanın
Yalnisı kimi.

Məntiqi itirib,
mətni səhv salan,
Xatirdə qalandır,
yaddaşda qalan.

Bəlkə bizə göylər,
Yerlər də güldü,
Rəhbər ölməmişdən,
Şeir də öldü.

Mənim bələlardan
Ahu-zarım var,
Elə lap bu gün də
Günahlarım var.

Sızlasın misralar
mənim yerimə,
Tövbəylə qoy günah
Yanaşı olsun.

Deyirəm o, ölən
Şeirlərimə,
Qoy bir poemam da
Baş daşı olsun!

Əsrin günahıdır
Şair günahı?
Əsrin övladını
Əfv et İlahi!

4 aprel 2000

ŞAİR VƏ ŞAH

(Əfsanə)

Vəzir qaşqabaqlı içəri girdi,
Xalçaya döşənib o salam verdi.

– Nə demək istərsən, ey sadıq insan,
Söylə nə olub ki, həyəcanlısan?

– Şairlər şairi dediniz ona,
Gərək layiq olsun şahlar şahına.

Şairlər şairi... Qibleyi aləm,
Vallah heç bilmirəm – mən necə deyəm...

Siz vurun boynumu varsa, günahım
Yerlər sizinkidir, göylər Allahın.

Allahdan yazır, o, şahı unudur.
Allahı o sizdən yuxarı tutur.

...Zər taxtın üstündə şah qurcalandı,
Elə bil gözləri qırmızı qandı.

– Yığır dövrəsinə o cavanları,
Vəsf edir ayları, asimanları.

Düzdür Allahı da unutmaq olmaz,
Şahı ilahiyyə tay tutmaq olmaz!

– O böyük bəlaymış, bilməmişəm mən.
Mənim yaxşılığım gəlsin gözündən.

– Mən necə söyləyim vallah ayıbdır.
Deyəsən o burda harınlayıbdır.

Onu dinləməyə el-elat gəlir.
Məgər bunlar sizə zarafat gəlir?

Sizin əmrinizlə qibleyi-aləm,
Mən dara çəkilsəm şərəf bilərəm.
– Bəlkə birdəfəlik boynu vurulsun!
Yox, vəhşi səhraya sabah qovulsun!
Qoy gedib qurd-quşa orda yem olsun!

Rahat nəfəs aldı Vəzir bu anda.
Nur söndü sarayın otaqlarında.

...Şairlər şairi batıb qan-tərə
Üz tutdu alovlu, odlu çöllərə.
Vəhşi heyvanlara o mehman oldu,
Heyvanlar insandan mehriban oldu.
Axdı ürəyindən söz misra-misra,
Döndü mağarada daş yazılara.
Yadigar qalmaqçın bütün bəşərə!
Aylara, illərə və nəsillərə!

...Bir günə bir xəbər çatdı səhraya;
Padişah əlvida dedi dünyaya.
Şairə qəlbində illərin dərdi,
Şahın qəbri üstə fatihə verdi.
O, bir çinar əkdə məzar yanında,
Gətirib su tökdü ovuclarında.

...Bir gün tufan qopdu, dəşhətli tufan!
Qumlar deryasında çalxandı cahan.

Şah qəbri qumların altında batdı,
– Çinarsa, ucalıb göylərə çatdı.

Şair ürəyinin ədalət sözü,
Caladı işığa qara gündüzü:

"Ya Allahım,
ölüm unudulsa da,
Zülüm unudulmur əsla dünyada"

Dəyişir dövranlar,
ötür zamanlar,
Çinar səcdəsinə gəlir insanlar!

6 aprel 2000

SUALSIZ CAVABLAR

- Mən behişt ətirli Lənkərandanam.
- De ki, qiyam etmiş bir məkəndanam!

- Mən Qarabağlıyam, eşitsin cahan!
- Qarabağ varmı ki, qürurlanasan?

- Mənə də deyərlər igid Gəncəli,
- Ordan başlamırmı yurdun cəncəli!

- Mənə mehribandır Tovuz, Qazax da,
- Onlar uzaqdadır, qalsın uzaqda!

- Borçalı elindən gəlmişəm mən ki,...
- Xaricdə doğulan əcnəbisən ki?!

- Qəbələm paytaxtdır qədim yurduma!
- Mirzə Səfər demiş: – gəl, min boynuma!

- Şəki torpağında doğulmuşam mən,
- De, Hacı dayıya dost olmuşam mən!

- Mən ki, dağ vüqarlı Kəlbəcərdənəm,
- Söylə ki, satılmış qızıl yerdənəm!

- Məndə Cəfər gücü, Müşfiq sözü var!
- Bil iki gül ilə olmayır bahar!

Bir bölgə vardır ki, onu tapın siz,
Orda doğuldunuz – bəxtəvərsiniz!

Sizindir ən uca vəzifələr də,
Adınız zər-zibə səhifələrdə.

– Demək istədim ki, Bakılıyam mən,
Demədim, bir ağrı qopdu sinəmdən.

Dünən səadətli Bakılı olmaq,
Bu gün qəbahətdir Bakılı olmaq.

Ölkəmin hər yeri mənə əzizdir,
Çünki Vətən bizim taleyimizdir.

Mart 2000

ÖMÜR GƏMİSİ

Göy şamlardan yonduğum
Bir sehirli gəmim var,
Bir balaca gəmidə
Bir dünyalıq qənim var!
Sevdiyim gözəllərim
Gəmidə mənimlədir.
Külək döyür hiddətlə
yelkənləri inlədir.
Günəş üzlü gözəllər
Soluxub mənim kimi,
Axı illərdir gələn
Dəhşətli qənim kimi.
Onlar birgə, təkəm mən,
İllərin əzabını
Ver təbiət, çəkim mən!
Soyuq baxma, gözələ,
Qəbahətdir, təbiət!
Qəsd eləmə, gözələ,
cinayətdir, təbiət!
Kim cəza çəkməlidir
Bəşər məcəlləsilə,
Göyün şimşəklərilə,
yerin zəlzələsilə?
Gözlərdən nuru alıb,
Üzlərə qırıq salıb,
Qar səpmək pak saçlara,
Bu oğru tək qəsd deyil
Qızıl-gümüş taclara?
Dor öyilir,
Tufanı
yararaq gəmi gedir,
Elə bil kainatın
Sirli aləmi gedir!

Mən bilmirəm, bilmirəm,
hayana gedir belə,
Ömrün xəyal gəmisini,
xəyal gözəllərilə?
Ağrılar ağrılardan
Ağırsa da, dözüərəm,
Nuhun gəmisini kimi
Ağrı dağı gəziərəm!

21 mart 2000

KÜSƏYƏN

Eşqin özündədir
Qərribə sirlər,
Məgər şirin sözdən
Küsərmə insan?
Artar küsəyənin
Payı, – deyirlər.
Sənə sevgim artır
Sən küsən zaman!

Bəzən yol açırsan
Kimsəsizliyə,
Qalırım deryada
Tək ada kimi.
"Xudafız" – deyirəm,
Bilmirəm niyə,
Səninçin səslənir
"Əlvida" – kimi?!

Sənə tapıların
Tay küsəyənim?
Qulluq edənim yox,
İş görənim yox.
Axı sən küsəndə
Ay küsəyənim,
Mənim küsü aş
Bişirənim yox!

Eyni ürək vurur
İki sinədə,
Mənim bir sevimli
Küsəyənim var.
Səhər ayrılıq
Axşam yenə də
Küsəyən adında
Gözləyənim var!

11 may 1999

GÖRÜŞ YERİ

(Nəğmə)

Duyğular yol alır
Hər an ürəkdən,
Ayrılıq gününü
İl sanıb gedir.
Görüş həsrətilə
Vuran ürəkdən
Bir ümid körpüsü
Uzanıb gedir.

Könül ümmanında
Coşar tufanlar,
Sevgi vadisində
Çağlayan seldir.
Hər gün bir-birini
Görər insanlar,
Fəqət, görmək hələ
Görüş deyildir.

Eşqin ucası var,
Eşqin ulusu,
Səslənən ürəyin
Qəm telləridir.
Duyğular bizimçin
Görüş arzusu –
Xəyallar bizimçin
Görüş yeridir.

18 may 1999

HARDASAN, AZIX MAĞARASI

Noldu, göy titrədi,
Yer kölgələndi?
Mərmər qayaları
Mənə göstərin!
Azıx mağarası!
Hardasan indi?
Sənin qucağına
Dönmək istəyəm!

– Acmısan!
Payını oğul götür, al!
Hər kəsin bərabər
Öz payı vardı.
Tağların altında
Yanar gur tonqal
Çörəyə бүkүlmüş
Nur paylayardı!

Ürəklər mehriban,
Üzlər səmimi.
Pələng dərisi də
Əyinlərində.
Kölgələr dağ boyda
Heykəllər kimi –
Mağara onların
Çiyinlərində.

Hamı döyüşərdi
Yağı gələndə,
Arvadlı, uşaqılı,
Oğullu, qızılı.
İlan-çıyanlar da
Sürünüb öndə –
Düşməni vurardı,
Dostu vurmazdı!

Bu gün alov yağır
Yay gündüzündən,
Sabahkı qış bəlkə
Ölüm qışdır?
Sivil dedikləri
Dünya üzündən,
Bir doğma mağara
Daha yaxşıdır!

Elə insan var ki,
Bu gün cahanda,
Ondan mehribandır
İlan-çıyan da.

Ürəklər nə dardır,
Səmələr geniş,
Tanrı, mağara da
Əsir düşərmiş!

Noldu, göy titrədi
Yer kölgələndi?
Doğma qayaları
Mənə göstərin!
Azıx mağarası,
Hardasan indi?
İsti qucağına
Dönmək istəyəm!

Sən mənə əzizsən,
Mənə məhrəmsən,
Dünyaya açılan
Nur pəncərəmsən!

29 avqust – 5 sentyabr 1999

MÜNDƏRİCAT

Ön söz.....	4
-------------	---

ŞEİRLƏR

Söz	11
Çiçək	12
Kim deyər?	13
Kuzə	14
Yadına düşsün	15
Salxım söyüdlər	16
Dinlə təbiəti	17
Hay verin, gözəllər!	19
Gözəl qocalırsa	21
Tökülərsə	23
Dünəndə qaldı	24
Qəlbimdə salam var ana Xəzərdən	25
Asiman altında, torpaq üstündə	27
Bu gecə	29
Dünən (nəğmə)	31
Zəriflik	32
Ulu Tanrım, şükür sənə	33
Toxum səpək ürəklərə	34
Nəvəm Vüsalın bağ düşüncələri	35
Ürək – ağıl	36
Nəyim varsa – mənimlədir	37
Bərş taleyimlə	38
Ana, bayraq, Vətən	40
Danışan əllər	42
Sənə	43
Tarixin dərslərindən	44
Kimdir?	45
Şəklinə baxıram	46
Yetimlik	48
Söylə bəs hardaydın	49
Dəniz, gəy, məhəbbətim	50

At, övlad, torpaq	53
Dünya necə dünyadır?	56
Ən böyük faciə nə zaman olur	57
İllər karvanım	58
Meydan	60
Məhkum	61
Altıağacda	62
Müşfiq evi	64
Kimin istəyi nədir?	65
Tufanla söhbət	66
Kirayənişin	67
Fərsiz	69
Uzun sözün qıssası	71
Şeir mənim üçün bir kainatdır	72
Yalan və həqiqət	74
Həsret	75
Qadinsız ev	76
Gülməyən gözlər	77
Ad günü – fəryad günü	79
Gecə	81
Kədər sükutu	83
Yuxular həyatdan daha gözəldir	85
Əlvida	86
Qaya üstündə tək palıd	87
Şuşanın yolları	88
Çəkin Qarabağdan qara əlləri	89
Qeyrət	90
Cəbhədən qaçan oğlan	92
Çadırlar	94
İstiqlal marşı	96
Dəhşət nədir?	97
Xocalıda ərik ağacı	98
Şuşa	101
Bir ömrün əvvəli, bir ömrün sonu	103
Necə vidalaşaq, dünya, səninlə?	106
Həm ölüm, həm əbədiyyət	107
Sən məni öldürdün, məni diriltidin	108

Niyə gecikdiniz, durnalar, niyə?	109
Şuşa gəlir yuxularıma	111
Qoşa çinar ökdim	113
Məhbəsdə yazılan kitab	114
Hacı Zeynalabdin çilçırağı	115
Çarmıxa çəkilmiş körpü	116
Ana dilim	117
Ehtiyac	119
Nə kiçik görünür dağlar uzaqdan	122
Dünyaya günəştək nur yayan insan	123
Şeir həsrəti	125
On yeddi yaşın nəğməsi	126
Reyhan ətirli dünya	128
Gecdir	130
Maral	131
Dağ və dəniz	132
Gələrmə, gəlməzmi?	133
Qoca və cavan	134
Çinarlı məzar	135
Dərələr	137
Şəhriyar üçün	139
Kim məni xatırlarsa	140
Ağ çiçək	142
Sən doğulan gün	143
Bəzən	144
Sevgi vadilərində	145
Mavidir	146
Təkcə ümid qalsın	147
Yadlar dost olanda	149
Sakit sətirələr	150
Bura Muğandır	152
Nar-nar	154
Külək	155
Nar ağacı	156
Pəncərəmi döyür çinar	157
Tufanlar çağırır	158
Şahid	159

Dəniz lövhəsi	159
Yaz günü – Novruz günü	160
O gündən	161
Sən əgər ki	163
Qara göz yaşları	164
Dərdsiz adam axtarmayın	165
Eynək	166
Kimsəsiz bir ada istəyirəm mən	167
Qonşuda qız sevəni	169
Hanı	170
İstə	171
İkilikdə	172
İllər və sahillər	173
Ay ürək	174
Axtar sən məni	175
Bircə günlük kəpənək	176
Yarımcıq ziyarət	178
Bu gün zaman tərəzisi öyülmüşdür	180
Sahil evində axşam	182
Bir sevgi gəmisi sahilə çatdı	184
Durnalar qayıdanda	185
Səninlə getdi	186
Sən telefon söhbəti	187
Sənin üçün	189
Kəhkəşan	190
Səni tanıdıqca	191
Ulduzlar və sən	192
Qumarxana	194
Tarixdən gələn səs	195
Nə umarsan	196
Şeir nədir mənimçün?	197
Əli çıraqlı	198
Dünənə	200
Göylə yer arasında	201
Ay və gün	202
Bu gün	204
Mirvari suyu	205

Kiçik və böyük	207
Əgər "yox" deyirsə... ..	209
Gəlsən də, gəlməsən də	210
O qara gözlər	211
Çal-çağır dünyası	213
Müəmma	215
Məhbəsdən məhbəsə	216
Unutma	217
Ya vəlvələdən, ya zəlzələdən	218
Səni görəcəyəm haçan, Qarabağ?	219
Şahın qəbuluna düşmək olarmı?	220
Üfəqdən çəkilsin bulud	221
Şər qarışanda	223
Təlsiz	224
Körpülər	225
Şamı-qəriban	227
Ölən şeirlərimə fatihə	229
Şair və şah	231
Sualsız cavablar	234
Ömür gəmisini	236
Küsəyən	238
Görüş yeri	239
Hardasan, Azıx mağarası?	240

NƏBİ XƏZRİ

SEÇİLMİŞ ƏSƏRLƏRİ

İki cilddə

I cild

"LİDER NƏŞRİYYAT"

BAKİ – 2004

Buraxılışa məsul:	<i>Əziz Güləliyev</i>
Texniki redaktor:	<i>Rövşən Ağayev</i>
Tərtibatçı-rəssam:	<i>Nərgiz Əliyeva</i>
Kompyuter səhifələyicisi:	<i>Ələkbər Kərimov</i>
Korrektor:	<i>Elmira Teymurova</i>

Yığılmağa verilmişdir 12.05.2004. Çapa imzalanmışdır 26.10.2004.
 Formatı 60x90 $\frac{1}{16}$. Fiziki çap vərəqi 15,5. Ofset çap üsulu.
 Tirajı 25000. Sifariş 195.

Kitab “Şərq-Qərb” mətbəəsində çap olunmuşdur.
 Bakı, Aşıq Ələsgər küç., 17.